

REPUBLIKA HRVATSKA

Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja

Godišnje izvješće

o radu Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja

za 2024. godinu

Zagreb, lipanj 2025.

1. Uvod	5
1.1. Skraćeni prikaz rada AZTN-a u 2024. godini.....	9
2. Provedba Zakona o zaštiti tržišnog natjecanja i drugih propisa iz tržišnog natjecanja ..	19
2.1.1. Zabranjeni horizontalni sporazumi - karteli.....	21
2.1.2. Vertikalni sporazumi.....	22
2.1.3. Izuzeća ograničavajućih sporazuma od opće zabrane	23
2.1.4. Primjena instituta preuzimanja obveza za otklanjanje negativnih učinaka na tržišno natjecanje od strane poduzetnika.....	24
2.2. Postupci utvrđivanja zlorabe vladajućeg položaja	30
2.2.1. Najčešći oblici zlorabe vladajućeg položaja.....	31
2.3. Postupci ocjene dopuštenosti koncentracija poduzetnika	37
2.3.1. Postupci po prijavi za ocjenu dopuštenosti namjere provedbe koncentracija poduzetnika	38
3. Promicanje prava i politike tržišnog natjecanja	47
4. Sektorska istraživanja tržišta.....	54
4.1. Istraživanje tržišta distributivne trgovine na malo i veliko mješovitom robom, pretežno hranom, pićima i higijenskim proizvodima za domaćinstvo u RH u 2023. godini	54
4.2. Istraživanje tržišta tiska u RH u 2023. godini.....	60
5. Sudska kontrola odluka AZTN-a iz područja zaštite tržišnog natjecanja.....	63
6. Provedba Zakona o zabrani nepoštenih trgovačkih praksi u lancu opskrbe hranom.....	64
6.1. Zakonodavni okvir Zakon o zabrani nepoštenih trgovačkih praksi u lancu opskrbe hranom („Narodne novine“, br. 117/17., 52/21. i 27/24.)	64
6.2. Utvrđivanje i zabrana nepoštenih trgovačkih praksi tijekom 2024. godine	71
7. Međunarodna suradnja AZTN-a	77
7.1. Multilateralna suradnja	77
7.1.1. OECD – Organizacija za gospodarsku suradnju i razvitak	77
7.1.2. EU: Mreže provedbenih tijela u EU	78
7.1.3. ICN – Međunarodna mreža za tržišno natjecanje.....	82
7.2. Bilateralna suradnja	83
8. Javnost rada AZTN-a	84
9. Financiranje AZTN-a	88
10. Unutarnji ustroj AZTN-a	93
11. Društveno odgovorno poslovanje u AZTN-u.....	98
12. Digitalizacija sustava u AZTN-u	99
13. Zaključak.....	100

1. PRILOG I. Odluke AZTN-a iz 2024. godine objavljene na mrežnim stranicama AZTN-a 102
2. PRILOG II. Odluke sudova iz 2024. godine objavljene na mrežnim stranicama AZTN-a 111
3. PRILOG III. Novčane kazne izrečene u odlukama AZTN-a iz 2024. godine 113

1. Uvod

Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja (u daljnjem tekstu: AZTN i Agencija) temeljem Zakona o zaštiti tržišnog natjecanja („Narodne novine“, br. 79/09., 80/13., 41/21. i 155/23., članka 53. točke 6. Zakona o plaćama u državnoj službi i javnim službama; u daljnjem tekstu: ZZTN)¹ i Zakona o zabrani nepoštenih trgovačkih praksi u lancu opskrbe hranom („Narodne novine“, br. 117/17., 52/21. i 27/24; u daljnjem tekstu: ZTNP)², u zakonskom roku podnosi Hrvatskom saboru Godišnje izvješće o radu AZTN-a za 2024. godinu (u daljnjem tekstu: Izvješće). Izvješće se podnosi kako bi se političku, gospodarsku, stručnu i širu javnost informiralo o svim aktivnostima AZTN-a u 2024. godini i time osigurala transparentnost njezina rada te dodatno doprinijelo promicanju učinkovitog tržišnog natjecanja, kao i zabrani nepoštenih trgovačkih praksi u lancu opskrbe hranom u Republici Hrvatskoj (u daljnjem tekstu: RH).

Pravo tržišnog natjecanja jedno je od temelja tržišnog gospodarstva čija je svrha osigurati ravnopravan položaj poduzetnika na tržištu, bez obzira na njihovu veličinu, tržišnu snagu i druga obilježja. Učinkovitim tržišnim natjecanjem potiče se poduzetništvo i učinkovitost, proširuje se izbor za potrošače, postižu se niže cijene i bolja kvaliteta proizvoda i usluga. Također, djelotvornim tržišnim natjecanjem potiče se stvaranje uvjeta za gospodarski rast, koji se temelji na konkurentnim tržištima, učinkovitoj alokaciji i korištenju ograničenih resursa, inovacijama i ulaganjima koja tome pridonose. Navedeno zahtijeva ne samo djelovanje AZTN-a, već i državnih tijela, u stvaranju jasnih i provedivih pravila koja reguliraju postupanja na tržištu, te njihovu osposobljenost da ta pravila učinkovito provode u praksi.

Sukladno s važećim Zakonom o zaštiti tržišnog natjecanja, AZTN je samostalna i neovisna pravna osoba s javnim ovlastima koja obavlja poslove općeg, nacionalnog, regulatornog tijela nadležnog za zaštitu tržišnog natjecanja na svim tržištima, u okviru svojeg djelokruga i nadležnosti. Te su nadležnosti, osim navedenim zakonom, određene i propisima Europske unije (u daljnjem tekstu: EU) vezano uz primjenu članaka 101. i 102. Ugovora o funkcioniranju Europske unije (Pročišćene verzije Ugovora o Europskoj uniji i Ugovora o funkcioniranju Europske unije, SL C 202, 7.6.2016.; (u daljnjem tekstu: UFEU), kao i kontrolu dopuštenosti koncentracija između poduzetnika i to:

- Uredbom Vijeća (EZ) br. 1/2003 od 16. prosinca 2002. o provedbi pravila o tržišnom natjecanju koja su propisana člancima 81. i 82. Ugovora o osnivanju Europske zajednice, SL L 1, 4. 1. 2003., str. 1.-25.; (u daljnjem tekstu: Uredba Vijeća (EZ) br. 1/2003), i
- Uredbom Vijeća (EZ) br. 139/2004 o kontroli koncentracija između poduzetnika (Uredba EZ o koncentracijama), SL L 24, 29. 1. 2004., str. 1.-22.; (u daljnjem tekstu: Uredba Vijeća (EZ) br. 139/2004).

Slijedom navedenoga, AZTN je ovlašten za primjenu nacionalnog i europskog prava tržišnog natjecanja odnosno postupke može voditi paralelnom primjenom odredaba ZZTN-a i članaka 101. i 102. UFEU-a.

¹ ZZTN, članak 26. stavci 6. i 7.

² ZTNP, članak 16.

AZTN je nadležan za provedbu propisa o zaštiti tržišnog natjecanja koji se primjenjuju na sprječavanje, ograničavanje ili narušavanje tržišnog natjecanja poduzetnika u obliku zabranjenih sporazuma između poduzetnika i zlouporabe vladajućeg položaja poduzetnika na tržištu. U njegovoj nadležnosti je i *ex ante* kontrola dopuštenosti namjere provedbe koncentracija poduzetnika.

Od 7. prosinca 2017. godine, AZTN je nadležan i za provedbu Zakona o zabrani nepoštenih trgovačkih praksi u lancu opskrbe hranom. Tim je zakonom u RH prvi put uređeno područje zabrane nepoštenih trgovačkih praksi u lancu opskrbe hranom. Primjena tog zakona započela je 1. travnja 2018. godine. Prva novela bila je rezultat potrebe za prijenosom odredaba Direktive (EU) 2019/633 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. travnja 2019. o nepoštenim trgovačkim praksama u odnosima među poduzećima u lancu opskrbe poljoprivrednim i prehrambenim proizvodima (SL L 111, 25.4.2019.; u daljnjem tekstu: Direktiva 2019/633) u hrvatski pravni sustav, koja je na snagu stupila 1. rujna 2022. Druga novela iz 2024. godine na snagu je stupila 14. ožujka 2024.³

ZNTP-om se utvrđuju pravila i sustav mjera za sprječavanje nametanja nepoštenih trgovačkih praksi i taksativno utvrđuju nepoštene trgovačke prakse u lancu opskrbe poljoprivrednim i prehrambenim proizvodima, čijim se nametanjem iskorištava značajna pregovaračka snaga kupaca u odnosu na njihove dobavljače. Cilj toga zakona je uspostava, osiguranje i zaštita poštenih trgovačkih praksi kojima se štite sudionici u lancu opskrbe poljoprivrednim i prehrambenim proizvodima.

Unutarnji ustroj i način rada AZTN-a, opći akti AZTN-a te druga pitanja važna za rad AZTN-a detaljno se uređuju Statutom AZTN-a, koji potvrđuje Hrvatski sabor⁴.

AZTN-om upravlja Vijeće za zaštitu tržišnog natjecanja (u daljnjem tekstu: Vijeće). Vijeće je tijelo AZTN-a koje ima pet članova⁵. Predsjednik i članovi Vijeća su zaposleni u AZTN-u. Predsjednika i članove Vijeća, na prijedlog Vlade Republike Hrvatske (u daljnjem tekstu: Vlada RH), imenuje i razrješava dužnosti Hrvatski sabor. Predsjednik i članovi Vijeća imenuju se na razdoblje od pet godina⁶. Uvjeti za imenovanje, trajanje mandata i djelokrug rada članova Vijeća detaljno su propisani ZZTN-om⁷. Tako, članovi Vijeća ne mogu biti državni dužnosnici, osobe koje obnašaju dužnosti u tijelima političkih stranaka, članovi uprava, nadzornih odbora ili upravnih vijeća poduzetnika. Također, ne smiju biti članovi bilo kojeg drugog oblika interesnog udruživanja koji bi mogao dovesti do sukoba interesa. Istovremeno, predsjednik i članovi Vijeća ne mogu biti razriješeni dužnosti zbog razloga povezanih s urednim obavljanjem svojih dužnosti odnosno urednim izvršavanjem svojih ovlasti u primjeni ZZTN-a te članaka 101. i 102. UFEU-a.⁸

³ Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o zabrani nepoštenih trgovačkih praksi u lancu opskrbe hranom („Narodne novine“, broj 52/21.), i Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o zabrani nepoštenih trgovačkih praksi u lancu opskrbe hranom („Narodne novine“, broj 27/24).

⁴ Odluke o potvrđivanju Statuta i Izmjena i dopuna Statuta Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja od strane Hrvatskog sabora objavljene su u „Narodnim novinama“, br. 22/11., 74/14., 60/18. i 63/22.

⁵ Izrazi koji se koriste u ovom tekstu, a imaju rodno značenje, koriste se neutralno i odnose se jednako na muški i ženski rod.

⁶ ZZTN, članak 27.

⁷ ZZTN, članak 28.

⁸ ZZTN, članak 29. stavak 4.

Vijeće, kao tijelo koje upravlja radom AZTN-a, odluke o svim općim i pojedinačnim aktima AZTN-a donosi na svojim sjednicama. Odluke se donose većinom od najmanje tri glasa, a na svakoj sjednici mora biti nazočan predsjednik ili zamjenik predsjednika Vijeća AZTN-a. Pri donošenju odluka članovi Vijeća ne mogu biti suzdržani.⁹ U ovoj izvještajnoj godini održana je 51 sjednica Vijeća na kojima je raspravljano o 160 točaka dnevnog reda.

Predsjednik Vijeća zastupa, predstavlja i rukovodi AZTN-om. U rukovođenju AZTN-om predsjednik Vijeća organizira i vodi rad i poslovanje AZTN-a te odgovara za stručni rad AZTN-a. Zamjenika predsjednika, na prijedlog predsjednika Vijeća, bira Vijeće većinom glasova.

Hrvatski Sabor je 28. veljače 2024. godine potvrdio imenovanje novih članova Vijeća u petogodišnjem mandatu. Svi članovi Vijeća prethodno su bili zaposleni u AZTN-u i dugogodišnji su stručnjaci u području tržišnog natjecanja odnosno suzbijanja nepoštenih trgovačkih praksi. Vijeće trenutno čine: predsjednica Vijeća dr.sc. Mirta Kapural, dipl.iur., (u prvom mandatu od 1. listopada 2021.), zamjenica predsjednice Vijeća mr.sc. Branimira Kovačević, dipl.oec., (u prvom mandatu od 28. veljače 2024.) i članovi Vijeća Denis Matić, dipl.iur., (u trećem mandatu od 28. veljače 2024.), Hrvoje Šeremet, dipl.iur. (u prvom mandatu od 28. veljače 2024.) i Sandra Mikinac, dipl.iur. (u prvom mandatu od 2. ožujka 2024.).

Svakodnevne upravne i stručne poslove obavlja stručna služba AZTN-a, koju čine magistri prava s položenim pravosudnim ispitom i magistri ekonomije, redom stručnjaci u području tržišnog natjecanja te informatičari specijalizirani u području digitalne forenzike. Također u području nepoštenih trgovačkih praksi radi stručna služba koja vodi postupke po ZNTP-u. Treba naglasiti da na svakom predmetu u pravilu radi tim koji se ovisno o složenosti predmeta sastoji od najmanje jednog pravnika s položenim pravosudnim ispitom i jednog ekonomista, kojima se često pridružuje i informatičar.

Službene osobe iz stručne službe AZTN-a vode upravne (ispitne) postupke iz nadležnosti AZTN-a, odnosno u postupku utvrđuju činjenice i okolnosti, a Vijeće temeljem utvrđenog činjeničnog stanja donosi meritornu odluku u svakom pojedinom predmetu, na temelju koje AZTN rješava pojedinu upravnu stvar.

AZTN je neovisan u svom radu, svoje ovlasti izvršava neovisno i nepristrano u interesu učinkovite i ujednačene primjene odredaba zakona iz svoje nadležnosti. Vijeće i stručna služba provode svoje ovlasti neovisno o političkom i drugom vanjskom utjecaju te bez traženja i primanja uputa od Vlade RH ili bilo kojeg drugog javnog ili privatnog subjekta pri obavljanju svojih dužnosti i izvršavanju svojih ovlasti, a za svoj rad AZTN odgovara Hrvatskom saboru.

AZTN nema vlastitih prihoda, već se njegov rad i aktivnosti financiraju isključivo iz sredstava koja se osiguravaju u Državnom proračunu RH. U skladu s fiskalnim mogućnostima Državnog proračuna RH, AZTN-u se osiguravaju sredstva za dostatan broj kvalificiranih zaposlenika te dostatni financijski, tehnički i tehnološki resursi koji su potrebni za učinkovito obavljanje ovlasti AZTN-a. Pritom je AZTN neovisan u namjenskom trošenju dodijeljenih financijskih sredstava za provedbu svojih ovlasti, ne dovodeći u pitanje i pridržavajući se u cijelosti odredaba posebnih propisa o izvršavanju Državnog proračuna RH.

⁹ ZZTN, članak 31., i ZNTP članak 13. stavak 2.

AZTN uvijek s osobitom pažnjom izvršava svoje obveze te pažljivo raspolaže dodijeljenim proračunskim sredstvima.

Planirana sredstva za obavljanje poslova iz djelokruga AZTN-a u Državnom proračunu za 2024. godinu iznosila su 2.907.720,00 eura, dok je izvršenje rashoda iznosilo 2.807.051,83 eura, što predstavlja izvršenje od 96,54 % u odnosu na Tekući plan za 2024. godinu.

Novčane kazne koje utvrđuje i izriče AZTN za utvrđene povrede ZZTN-a i ZNTP-a **prihod su Državnog proračuna RH.**

AZTN je u 2024. u području oba zakona za koje je nadležan, izrekao ukupno **1.487.903,44 eura novčanih kazni.**

Sve aktivnosti AZTN-a u području zaštite tržišnog natjecanja i utvrđivanja nepoštenih trgovačkih praksi u lancu opskrbe poljoprivrednim i prehrambenim proizvodima u 2024. godini realizirane su s nešto većim brojem zaposlenih stručnjaka iz stručne službe u odnosu na prethodnu godinu. Konkretno, AZTN je na dan 31. prosinca 2024. godine imao 56 zaposlenih radnika, dok ih je u 2023. godini bilo 53.

Zadaća AZTN-a je doprinijeti kvalitetnom funkcioniranju tržišta čime se postižu prednosti za potrošače, poduzetnike i gospodarstvo u cjelini, otklanjanjem zapreka i nedostataka na tržištu kroz učinkovitu provedbu propisa o zaštiti tržišnog natjecanja i propisa o zabrani nepoštenih trgovačkih praksi u lancu opskrbe poljoprivrednim i prehrambenim proizvodima .

Osnovni cilj AZTN-a kao stručnog tijela i općeg regulatora za tržišno natjecanje na svim tržištima je provedbom i promicanjem prava tržišnog natjecanja uspostaviti i očuvati djelotvorno tržišno natjecanje koje će poticati dugoročni rast, doprinositi dobrobiti gospodarstva RH, osigurati maksimalne koristi i pozitivne učinke za potrošače u vidu većeg izbora i kvalitete proizvoda i usluga, i nižih cijena, poticati poduzetnike na unaprjeđenje efikasnosti i inovacija na tržištu te uspostava, osiguranje i zaštita poštenih trgovačkih praksi kojima se štite sudionici u lancu opskrbe poljoprivrednim i prehrambenim proizvodima .

Jedan od prioriteta AZTN-a je praćenje digitalnih tržišta. AZTN u skladu s donesenim nacionalnim zakonodavnim okvirom nastavlja sudjelovati u implementaciji Uredbe (EU) 2022/1925 o pravednim tržištima s mogućnošću neograničenog tržišnog natjecanja u digitalnom sektoru (Akt o digitalnim tržištima, DMA), koji je stupio na snagu 1. studenoga 2022. godine te se u cijelosti počeo primjenjivati 2. svibnja 2023. godine. Navedena je Uredba prenesena u hrvatsko zakonodavstvo kroz Uredbu o provedbi Uredbe (EU) 2022/1925 Europskog parlamenta i Vijeća od 14. rujna 2022. godine o pravednim tržištima s mogućnošću neograničenog tržišnog natjecanja u digitalnom sektoru i izmjeni Direktiva (EU) 2019/1937 i (EU) 2020/1828 - (Akt o digitalnim tržištima), („Narodne novine“, broj - 131/23.), koja je stupila na snagu 11. studenoga 2023. godine. Ovom Uredbom u članku 3. kao nadležno tijelo za provedbu utvrđen je AZTN.

AZTN je 2024. godine uspostavio Odjel za digitalna pitanja, forenziku i informatiku s ciljem jačanja svoje nadležnosti u području digitalnih tržišta koja sve više oblikuju gospodarsko okruženje. U sklopu novog odjela, zaposleni su stručnjaci za analizu podataka, čime Agencija

osnažuje kapacitete za praćenje tržišnih ponašanja i struktura u digitalnom okruženju. Digitalni odjel omogućuje učinkovitije praćenje i razumijevanje poslovnih modela velikih digitalnih platformi te pridonosi boljoj provedbi propisa iz područja tržišnog natjecanja i zaštiti potrošača u digitalnom dobu.

1.1. Skraćeni prikaz rada AZTN-a u 2024. godini

U 2024. godini AZTN je prvi put javno definirao svoje provedbene prioritete, s ciljem učinkovitijeg, usmjerenijeg strateškog pristupa u provedbi zakona. Ova praksa predstavlja iskorak prema većoj transparentnosti i racionalnijem korištenju ograničenih resursa Agencije. Prioriteti su usmjereni na postupanja koja imaju najveći učinak na tržišno natjecanje, inovacije, produktivnost i otpornost tržišta te najizraženiji utjecaj na krajnje potrošače. Glavni fokus ostaje na otkrivanju i sankcioniranju najtežih povreda tržišnog natjecanja, prvenstveno zabranjenih horizontalnih sporazuma (kartela) te na nepoštenim trgovačkim praksama i zlouporabama vladajućeg položaja i koncentracijama poduzetnika. Dodatno, AZTN je kao prioritetna tržišta odabrao sektor trgovine hranom, energetike i elektroničkih komunikacija. Definiranjem prioriteta AZTN želi unaprijediti predvidivost vlastitog djelovanja i pravnu sigurnost tržišnih sudionika. Prilikom procjene inicijativa za pokretanje postupaka, razmatra se učinak na tržište, dostupnost resursa te postojanje alternativnih instrumenata za rješavanje problema. Time se Agencija dodatno usmjerava na one slučajeve koji mogu rezultirati najznačajnijim pozitivnim učincima za tržište i društvo u cjelini, ali i za pojedinačne poslovne odnose i poslovne prakse kupaca poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda i njihovih dobavljača. Ovakav pristup osigurava veću učinkovitost i relevantnost postupanja AZTN-a u promjenjivim tržišnim uvjetima.

U cilju učinkovitijeg otkrivanja i sankcioniranja povreda tržišnog natjecanja, AZTN je tijekom 2024. godine na svojoj mrežnoj stranici omogućio potpuno anonimnu prijavu kartela i drugih zabranjenih sporazuma putem posebnog digitalnog sustava. Budući da su ovakva protutržišna djelovanja u pravilu prikrivena, a dokumentacija o njima minimalna, ovakav mehanizam predstavlja vrijedan izvor informacija za pokretanje postupaka. Sustav je namijenjen svima koji raspolazu saznanjima o potencijalnim povredama, uključujući djelatnike poduzetnika, poslovne partnere ili treće osobe. Predmet prijave mogu biti različiti oblici zabranjenih dogovora i zlouporaba, poput dogovaranja cijena, podjele tržišta ili kupaca, ograničavanja proizvodnje ili inovacija, namještanja ponuda u javnoj nabavi te ograničavanja prava kupaca i opskrbnih lanaca. Prijava se podnosi putem specijaliziranog alata koji osigurava potpunu anonimnost i povjerljivost podataka, a istovremeno omogućuje dvosmjernu komunikaciju s podnositeljem, zbog eventualnog dopunjavanja informacija ili dostave dokumentacije. Ovaj model prijavljivanja temelji se na najboljim praksama Europske komisije (u daljnjem tekstu: EK) i drugih tijela za zaštitu tržišnog natjecanja unutar EU-a te predstavlja važan instrument u otkrivanju najtežih povreda prava tržišnog natjecanja.

U suradnji s Agencijom za elektroničke medije (u daljnjem tekstu: AEM) i Hrvatskom regulatornom agencijom za mrežne djelatnosti (u daljnjem tekstu: HAKOM) objavljen je Naputak regulatora za medijsku i telekom industriju u vezi ocjena dopuštenosti koncentracija po posebnim propisima u kojem se detaljno opisuje postupak prijave koncentracija određenom regulatornom tijelu.

AZTN je u 2024. godini riješio ukupno 761 predmet iz područja tržišnog natjecanja i zabranjenih nepoštenih trgovačkih praksi u lancu opskrbe hranom (64 upravna predmeta i 697 neupravnih predmeta).

Za utvrđene povrede oba zakona za čiju je provedbu nadležan, AZTN je tijekom 2024. godine izrekao novčane kazne u ukupnom iznosu od 1.487.903,44 EUR, od toga 1.260.903,44 EUR iz područja tržišnog natjecanja i 227.000,00 EUR iz područja nepoštenih trgovačkih praksi.

Od kada ima ovlast izricanja novčanih kazni u području oba zakona za čiju je provedbu nadležan (za ZZTN od 2012. i za ZNTP od 2017.) pa do kraja 2024. godine, AZTN je izrekao novčane kazne u ukupnom iznosu od 6.829.686,14 EUR, od toga 5.520.522,52 EUR iz područja tržišnog natjecanja i 1.309.163,61 EUR iz područja nepoštenih trgovačkih praksi).

Tablica 1. Broj riješenih predmeta u 2024. godini

	Broj riješenih predmeta u 2024.		
	Tržišno natjecanje	Nepoštene trgovačke prakse	Ukupno
Upravni predmeti	61	3	64
Neupravni predmeti	641	56	697
Sveukupno:	702	59	761

Izvor: AZTN

U 2024. godini zabilježen je značajan porast ukupnog broja riješenih predmeta u odnosu na prethodnu godinu, čime je ostvaren pozitivan pomak u radu AZTN-a. U izvještajnoj 2024. godini ukupno je riješen 761 predmet, dok je u prethodnoj 2023. godini riješen 661 predmet, odnosno **riješeno je 100 predmeta više** u izvještajnoj 2024. godini u odnosu na prethodnu 2023. godinu. U postotnom iznosu rast iznosi 15,1 posto i time je prekinut prethodni trend blagog smanjenja te je ostvaren stabilan rast broja riješenih predmeta.

U izvještajnoj 2024. riješena su 64 upravna predmeta (od tog broja, 61 se odnosi na Sektor za tržišno natjecanje, dok se tri upravna predmeta odnose na Sektor za zabranu nepoštenih trgovačkih praksi). Usporedbe radi, u prethodnoj 2023. godini riješena su 53 upravna predmeta (46 se odnosilo na Sektor za tržišno natjecanje, dok se sedam upravnih predmeta odnosilo na Sektor za zabranu nepoštenih trgovačkih praksi). Riječ je o 11 više riješenih upravnih predmeta u izvještajnoj 2024. godini.

Porast je vidljiv u oba sektora, kako u upravnim, tako i u neupravnim predmetima, prije svega kroz broj danih mišljenja i promicanje prava tržišnog natjecanja. U 2024. godini riješeno je 697 neupravnih predmeta (641 se odnosi na Sektor za tržišno natjecanje, dok se 56 neupravnih predmeta odnose na Sektor za zabranu nepoštenih trgovačkih praksi). Usporedbe radi, u prethodnoj 2023. godini riješeno je 608 neupravnih predmeta (566 se odnosilo na Sektor za

tržišno natjecanje, dok su se 42 nepravna predmeta odnosila na Sektor za zabranu nepoštenih trgovačkih praksi), što je ukupno 89 više riješenih nepravni predmeta.

Nadalje, bilježi se veći broj zaprimljenih notifikacija koncentracija po Uredbi Vijeća (EZ) br. 139/2004. Naime, u promatranoj 2024. godini zaprimljeno je i riješeno 45 notifikacija više nego u 2023. U izvještajnoj 2024. godini zaprimljeno je i riješeno 405 notifikacija, dok je u prethodnoj 2023. godini isti pokazatelj iznosio 360. Broj riješenih notifikacija uključen je u broj riješenih nepravni predmeta.

Na dan 31. prosinca 2024. godine, AZTN je imao ukupno neriješena 33 upravna predmeta u kojima je postupak u tijeku. Radi usporedbe, u prethodnoj 2023. godini bilo je 37 neriješenih upravni predmeta u kojima je bio postupak u tijeku na dan 31. prosinca 2023. godine, odnosno u odnosu na prethodno izvješće za 2023. godinu četiri su manje neriješena predmeta.

Od tog broja, u promatranoj 2024. godini, 21 je upravni predmet bio iz područja tržišnog natjecanja, a 12 upravni predmeta iz područja zabrane nepoštenih trgovačkih praksi. Od ukupno 21 neriješenog upravnog predmeta iz područja tržišnog natjecanja na dan 31. prosinca 2024. godine, u 12 predmeta je postupak pokrenut u izvještajnoj 2024. godini, a u preostalih devet u prethodnim godinama. U području zabrane nepoštenih trgovačkih praksi, od ukupno 12 neriješenih predmeta na dan 31. prosinca 2024., u osam predmeta je postupak pokrenut u izvještajnoj 2024. godini, a u preostala četiri u prethodnim godinama.

Ostvareni rezultati u protekloj godini ukazuju na učinkovitije upravljanje postupcima i bolju dinamiku rješavanja predmeta te potvrđuju kontinuirano unaprjeđenje rada AZTN-a, jačanje institucionalnih kapaciteta i usmjerenost prema učinkovitijem provođenju zakonskih ovlasti. Ovi pomaci vidljivi su kroz povećanu transparentnost, veću pravnu sigurnost za sudionike na tržištu te jačanje povjerenja javnosti u regulatorni okvir tržišnog natjecanja.

Do trenutka pisanja ovog Izvješća, iz 2024. godine riješeno je još deset upravni predmeta, devet iz područja tržišnog natjecanja i jedan iz područja nepoštenih trgovačkih praksi.

U području tržišnog natjecanja, osim upravni postupaka veliki dio posla AZTN-a čine i nepravni predmeti u koje spadaju mišljenja iz područja tržišnog natjecanja koja uključuju mišljenja na nacrt prijedloga zakona i drugih propisa te mišljenja na važeće zakone i druge propise, sektorska istraživanja tržišta, odgovore na predstavke podnositelja koji se ne mogu smatrati inicijativom za pokretanje postupka budući da ne sadrže propisane dijelove inicijative iz ZZTN-a, prethodna ispitivanja stanja na mjerodavnom tržištu, koja se provode kako bi AZTN mogao utvrditi ima li dostatnih indicija za pokretanje upravni postupaka, predmete vođenja baza podataka, notifikacije koncentracija po Uredbi Vijeća (EZ) br. 139/2004, predmete suradnje s ostalim tijelima i regulatorima, predmete međunarodne suradnje, interne akte AZTN-a, odgovore vezane uz pravo na pristup informacijama te sva ostala očitovanja i odgovore adresatima ZZTN-a.

Također, i u području nepoštenih trgovačkih praksi AZTN zaprima veliki broj upita fizičkih i pravni osoba koji nisu vezani uz konkretne upravne (ispitne) postupke, a na koje žurno odgovara u nepravni predmetima. Osim toga, provodi ispitivanja sadržaja ugovora i usklađenosti poslovanja kupaca i dobavljača poljoprivredni i prehrambeni proizvoda s odredbama ZNTP-a. Isto tako, navode iz predstavljeni koje dobiva, pretežito anonimni, ispituje

u okviru neupravnih predmeta na način da se izravno od navodnih prekršitelja ZNTP-a traže podaci, dokumentacija i pisana pojašnjenja u skladu s ovlastima koje AZTN ima te se na temelju pribavljenih i analiziranih podataka utvrđuje postojanje uvjeta (indicija) za pokretanje upravnog postupka.

Ključni i najvažniji cilj AZTN-a u proteklom razdoblju odnosio se na temeljnu aktivnost AZTN-a, a to je provedba nacionalnog i europskog prava tržišnog natjecanja u dijelu za koji je ovlašten, s naglaskom na otklanjanje teških ograničenja tržišnog natjecanja i aktivnu suradnju s EK i tijelima za tržišno natjecanje drugih zemalja. U okviru toga cilja, fokus rada AZTN-a bio je na onim postupanjima poduzetnika koja izravno utječu na ograničavanje tržišnog natjecanja i nacionalnog gospodarskog rasta.

Postupci utvrđivanja narušavanja tržišnog natjecanja u obliku sklapanja zabranjenih sporazuma između poduzetnika i zlouporabe vladajućeg položaja poduzetnika na tržištu veoma su složeni zbog potrebe provođenja detaljnih ekonomskih i pravnih analiza i zaštite prava stranaka na obranu u postupku te su stoga detaljno propisani ZZTN-om.

Tijekom 2024. godine AZTN je riješio ukupno 38 inicijativa u smislu ZZTN-a i 13 predavki za pokretanje upravnog postupka po službenoj dužnosti u smislu Zakona o općem upravnom postupku¹⁰ (u daljnjem tekstu: ZUP).

AZTN je u konkretnim postupcima koje je okončao tijekom 2024. godine proveo analizu 73 mjerodavna tržišta, od toga 22 u predmetima utvrđivanja zabranjenih sporazuma poduzetnika, 22 u predmetima utvrđivanja zlouporabe vladajućeg položaja poduzetnika i 29 u predmetima ocjene dopuštenosti namjere provedbe koncentracija poduzetnika.

Među prioritetima AZTN-a i tijekom 2024. godine bilo je otklanjanje teških ograničenja tržišnog natjecanja utvrđenih odredbama ZZTN-a, kao što je sklapanje zabranjenih sporazuma koji za cilj ili posljedicu imaju narušavanje tržišta, prije svega horizontalnih sporazuma između izravnih konkurenata (kartela) koji dogovorima o cijenama, podjelom tržišta, ograničavanjem proizvodnje ili tehnološkog razvoja i drugim zabranjenim odredbama i postupanjima nanose najveću štetu gospodarstvu i potrošačima, stoga i predstavljaju najtežu povredu propisa o zaštiti tržišnog natjecanja.

AZTN je u 2024. godini u području utvrđivanja zabranjenih sporazuma riješio ukupno 42 predmeta (19 upravnih i 23 neupravna predmeta). U riješenim predmetima provedeno je ispitivanje 22 mjerodavna tržišta.

Zlouporaba vladajućeg položaja poduzetnika koji se zbog svoje tržišne snage može ponašati na mjerodavnom tržištu u značajnoj mjeri neovisno o svojim stvarnim ili mogućim konkurentima, potrošačima, kupcima ili dobavljačima, također ugrožava kompetitivnu strukturu tržišta i onemogućava konkurentima ulazak ili rast na tržištu. Stoga je AZTN i u 2024. godini nastavio postupati u području utvrđivanja zlouporaba vladajućeg položaja poduzetnika.

¹⁰ ZZTN, članak 37. i Zakon o općem upravnom postupku („Narodne novine“, br. 47/09. i 110/21.), članak 42.

AZTN je tijekom 2024. godine iz tog područja riješio ukupno 33 predmeta (29 upravnih predmeta i 4 nepravna predmeta). U riješenim predmetima provedeno je ispitivanje 22 mjerodavna tržišta.

Kada je riječ o koncentracijama poduzetnika, u pravilu je riječ o redovnom i uobičajenom procesu konsolidacije i restrukturiranja poduzetnika, kao odgovora na značajne promjene na mjerodavnim tržištima, s ciljem da se ostvare uštede i sinergije koje će novostvorenim ekonomskim entitetima omogućiti učinkovitije poslovanje. Za razliku od postupaka utvrđivanja zabranjenih sporazuma između poduzetnika ili utvrđivanja zlouporabe vladajućeg položaja na tržištu koje AZTN uvijek pokreće *ex post* i to po službenoj dužnosti, postupak ocjene dopuštenosti namjere provedbe koncentracije poduzetnika provodi se *ex ante* temeljem prijave njezinih sudionika i to samo kada postoji obveza prijave AZTN-u¹¹. Naime, sudionici koncentracija koji kumulativno premašuju zakonom utvrđene pragove ekonomske veličine ukupnog godišnjeg prihoda na svjetskom i hrvatskom tržištu iz članka 17. stavka 1. ZZTN-a, imaju obvezu AZTN-u prijaviti namjeru provedbe koncentracije te je ne smiju provesti sve dok AZTN ne ocjeni njezinu dopuštenost.

U području ocjene dopuštenosti koncentracija AZTN je tijekom 2024. godine riješio ukupno 30 predmeta (13 upravnih predmeta i 17 neupravnih predmeta). U tu svrhu analizirao je 29 mjerodavnih tržišta.

Zabranjenom u 2024. godini nije ocijenjena niti jedna koncentracija.

Nadalje, AZTN je u 2024. godini od EK zaprimio 405 notifikacija koncentracija poduzetnika. U tim je predmetima trebalo provjeriti imaju li konkretne koncentracije, iako su prijavljene EK, učinak i na hrvatskom tržištu. Također, u tom se postupku u okviru Europske mreže za tržišno natjecanje (u daljnjem tekstu: ECN) određuje koje je tijelo najprikladnije za vođenje postupka ocjene dopuštenosti koncentracije. Drugim riječima, riječ je o obvezi EK da tijelima nadležnim za tržišno natjecanje svih država članica EU-a dostavlja prijave namjere provedbe koncentracija poduzetnika koje se moraju prijaviti EK budući da imaju europsku dimenziju. U pravilu je riječ o koncentracijama koje imaju učinke u najmanje tri države članice.

Značajnu aktivnost AZTN-a predstavljaju sektorska istraživanja tržišta koja se provode u cilju boljeg razumijevanja strukture i odnosa na pojedinim tržištima. Riječ je o pravno-ekonomskim analizama pojedinih tržišta, odnosa na njima, načina njihovog funkcioniranja, eventualnih zapreka pristupu tržištu, te analizi regulatornog okvira za pojedine djelatnosti, što su osnovni preduvjeti za učinkovitu provedbu propisa iz nadležnosti AZTN-a. Sektorska istraživanja tržišta često rezultiraju otkrivanjem indicija za pokretanje postupka.

Tako je AZTN u 2024. godini, osim prethodno spomenutog velikog broja mjerodavnih tržišta koja je istraživao u konkretnim postupcima (njih 73), proveo i dva opsežna sektorska istraživanja tržišta. Riječ je o tržištu trgovine na malo mješovitom robom, pretežno hranom, pićima i higijenskim proizvodima za domaćinstvo¹² i tržištu tiska¹³ u RH.

¹¹ ZZTN, članak 19. i članak 38. stavak 2.

¹² Objavljeno na mrežnoj stranici AZTN-a <https://www.aztn.hr/ea/wp-content/uploads/2024/09/Prikaz-stanja-na-trzistu-trgovine-na-malo-mjesovitim-robom-pretežno-hranom-picima-i-higijenskim-proizvodima-za-domacinstvo-u-Republici-Hrvatskoj-u-2023.-godini.pdf>

¹³ Objavljeno na mrežnoj stranici AZTN-a <https://www.aztn.hr/ea/wp-content/uploads/2024/07/Tisak-2023-Prikaz-stanja-trzista.pdf>

Značajni naponi AZTN-a i u ovoj izvještajnoj godini bili su usmjereni na promicanje prava i politike tržišnog natjecanja, odnosno na jačanje kulture tržišnog natjecanja, podizanje razine svijesti o značaju tržišnog natjecanja za gospodarstvo i potrošače, osobito u smislu stvaranja ukupnog institucionalnog i gospodarskog okruženja kojim se potiče ulazak poduzetnika na tržište te uklanjanje faktičkih i administrativnih zapreka razvoju tržišnog natjecanja.

Dakle, osim provedbe propisa iz svoje nadležnosti kroz vođenje upravnih postupaka, AZTN je osobito aktivan u promicanju prava i politike tržišnog natjecanja. Aktivnostima promicanja prava i politike tržišnog natjecanja nadopunjava se i dodatno osnažuje primarna aktivnost provedbe zakona. Izuzetno važan alat u tom području je ovlast AZTN-a da daje stručna mišljenja na nacрте prijedloga zakona i drugih propisa, odnosno na važeće zakone i druge propise, odnosno mišljenja o njihovoj sukladnosti sa ZZTN-om i o drugim pitanjima koja mogu značajno utjecati na tržišno natjecanje.

U 2024. godini AZTN je u području promicanja prava i politike tržišnog natjecanja riješio 98 predmeta, od toga broja bilo je šest mišljenja na zakone, 91 očitovanje te jedna suradnja.

AZTN je u području tržišnog natjecanja za utvrđene povrede ZZTN-a u 2024. godini prekršiteljima izrekao novčane kazne u ukupnom iznosu od 1.260.903,44 EUR.

Kada je riječ o sudskoj zaštiti protiv odluka AZTN-a u području tržišnog natjecanja, žalba nije dopuštena, ali nezadovoljna stranka može tužbom pokrenuti upravni spor pred Visokim upravnim sudom Republike Hrvatske (u daljnjem tekstu: VUSRH). VUSRH o tužbama protiv odluka AZTN-a odlučuje u vijeću od tri suca.

Ovdje je bitno naglasiti kako isključivo stručnjaci AZTN-a, pravnici s položenim pravosudnim ispitom i najmanje četiri godine staža nakon položenog pravosudnog ispita, zastupaju AZTN pred sudovima u postupcima koji se vode protiv odluka AZTN-a donesenih u području tržišnog natjecanja i u području zabrane nepoštenih trgovačkih praksi. Naime, AZTN ne koristi odvjetničke usluge pa je i zastupanje AZTN-a pred sudovima dodatan zahtjevan posao koji uspješno obavljaju pravni stručnjaci AZTN-a.

U ovoj izvještajnoj godini, VUSRH je u području tržišnog natjecanja donio 17 presuda kojima je odbio sve tužbene zahtjeve tužitelja i u cijelosti potvrdio odluke AZTN-a¹⁴.

U području drugog zakona za čiju je provedbu AZTN nadležan – Zakona o zabrani nepoštenih trgovačkih praksi u lancu opskrbe hranom, AZTN je u području nepoštenih trgovačkih praksi tijekom 2024. godine riješio ukupno 59 predmeta, od toga tri upravna predmeta i 56 neupravnih predmeta.

AZTN je u 2024. okončao tri upravna postupka pri čemu je nakon provedenih upravnih postupka u smislu odredbi ZNTP-a, utvrdio da je stranka u postupku, iskorištavajući značajnu pregovaračku snagu, svojim dobavljačima nametnula nepoštene trgovačke prakse te joj je za utvrđene povrede izrekao novčane kazne. Sva tri dovršena upravna postupka pokrenuta su kao rezultat ispitivanja usklađenosti sadržaja ugovora i načina poslovanja kupaca s dobavljačima s odredbama ZNTP-a, tijekom kojih je, na temelju prikupljene i analizirane dokumentacije i podataka, utvrđeno postojanje indicija za pokretanje upravnih postupaka po službenoj dužnosti.

¹⁴ <https://www.aztn.hr/odluke/odluke-sudova/>

AZTN je u okviru okončanih upravnih postupaka, analizirao velik broj ugovora, priloga i aneksa ugovora te općih uvjeta poslovanja, koje su kupci sklopili ili na temelju kojih su poslovali s dobavljačima poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda. Isto tako, u odnosu na svaki od analiziranih ugovora, njegovih priloga i aneksa, kao i općih uvjeta poslovanja, obrađena je i opsežna ekonomska dokumentacija u vidu analitičkih kartica, računa, otkupnih blokova, otpremnica, primki, potvrda o plaćanju, cjenika, komercijalnih uvjeta kao i druga dokumentacija koja se odnosi na promatrano vremensko razdoblje u svakom od okončanih upravnih postupaka.

Istovremeno, u 2024. godini riješeno je deset neupravnih predmeta, čiji je povod za pokretanje bila predstavka. Od navedenih deset riješenih predstavki, njih sedam zaprimljeno je u 2024. godini (tri anonimne i četiri neanonimne) dok su tri zaprimljene u ranijem razdoblju (2023.), od čega je jedna anonimna i dvije neanonimne. Od navedenih riješenih predstavki njih četiri su anonimne dok ih šest neanonimno.

U razdoblju od 1. siječnja 2024. do 31. prosinca 2024., AZTN je prekršiteljima ZNTP-a izrekao novčane kazne u ukupnom iznosu od 227.000,00 EUR .

Novčane kazne uplaćuju se po izvršnosti rješenja AZTN-a ako nije podnesena tužba, odnosno po pravomoćnosti sudske odluke, uračunavajući u iznos novčane kazne i zakonske zatezne kamate od dana dostave stranci rješenja AZTN-a do dana plaćanja. AZTN može odobriti plaćanje novčane kazne u obrocima ako stranka razumno obrazloži svoj zahtjev i dostavi odgovarajuće dokaze.

Protiv rješenja AZTN-a iz područja zabrane nepoštenih trgovačkih praksi nije dopuštena žalba, ali se može pokrenuti upravni spor pred nadležnim upravnim sudom, i to zbog: povrede propisa materijalnog prava o nepoštenim trgovačkim praksama u lancu opskrbe hranom; bitne povrede odredbi o postupku; pogrešno ili nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja, i pogrešne odluke o novčanoj kazni, i drugim pitanjima o kojima odlučuje AZTN. Ukoliko nadležni upravni sud odbije tužbeni zahtjev, odnosno održi na snazi rješenje o utvrđenim nepoštenim trgovačkim praksama, stranka ima mogućnost izjaviti žalbu protiv te presude sudu drugog stupnja – VUSRH- u.

Povodom tužbi podnesenih protiv rješenja AZTN-a kojima su utvrđene nepoštene trgovačke prakse u smislu ZNTP-a i izrečene novčane kazne, nadležni su upravni sudovi u 2024. donijeli dvije presude u kojima su odbijeni tužbeni zahtjevi tužitelja za poništenje rješenja AZTN-a, kao i zahtjevi za naknadu troškova upravnog spora.

Još jedan bitan segment poslovanja AZTN-a i tijekom proteklog razdoblja bila je međunarodna suradnja. U 2024. godini međunarodne aktivnosti odvijale su se kroz multilateralne oblike suradnje, kao i kroz bilateralne kontakte s nadležnim tijelima u EU i u ostatku svijeta. Ipak, zbog sve češćih kontakata virtualnim putem, smanjen je intenzitet uobičajenih bilateralnih susreta kojima AZTN započinje ili jača suradnju s pojedinim tijelima.

Početkom 2024. godine AZTN je, zajedno s drugim tijelima državne uprave, pravovremeno rješavao i ispunjavao prioritetne preporuke OECD-a, kao i neke od srednjoročnih i dugoročnih preporuka. Kao rezultat toga, u rujnu 2024. godine, pisanim postupkom uspješno je okončan pregovarački proces u području tržišnog natjecanja. AZTN nastavlja raditi na preostalim preporukama i informirati OECD čim se pojedina preporuka ispuni.

U organizaciji OECD-ovog Regionalnog centra za tržišno natjecanje u Budimpešti provedeno je nekoliko redovnih seminara na kojima su sudjelovali predstavnici stručnih službi AZTN-a. Teme seminara bile su: odnos između regulacije i tržišnog natjecanja, otkrivanje manipuliranja na javnim natječajima (engl. *bid rigging*), alati za povećanje efikasnosti provedbe politike i prava tržišnog natjecanja. Održan je i sastanak šefova agencija nadležnih za tržišno natjecanje te uvodni seminar o načelima tržišnog natjecanja.

Na razini EU-a, u okviru radne skupine za tržišno natjecanje, tijekom belgijskog i mađarskog predsjedanja Vijećem EU-a tijekom 2024. godine održano je ukupno pet sastanaka na kojima se raspravljalo o aktualnim temama kao što su: procjena Uredbe 1/2003, implementacija Akta o digitalnim tržištima (DMA), Obavijest o definiciji mjerodavnog tržišta, sporazum o trgovini i suradnji EU-UK, Smjernice o članku 102. UFEU-a, preporuke iz Izvješća Lette i Draghija o politici tržišnog natjecanja, stanje provedbe Direktive (EU) 2019/1 Europskog parlamenta i Vijeća o ovlašćivanju tijela država članica nadležnih za tržišno natjecanje za učinkovitiju provedbu pravila o tržišnom natjecanju i osiguravanju pravilnog funkcioniranja unutarnjeg tržišta (u daljnjem tekstu: Direktiva ECN+).

Nastavlja se trend velikog broja upita koje si nadležna tijela za tržišno natjecanje međusobno postavljaju kroz mrežu ECN2. AZTN je zaprimio i odgovorio na 68 zahtjeva za dostavu informacija (što prosječno iznosi dva i pol upućena zahtjeva po državni članici) te uputio dva zahtjeva prema ostalim državama članicama. AZTN se i na ovaj način pokazuje kao promicatelj aktivne suradnje među državama članicama.

Dva sastanka šefova nacionalnih tijela za tržišno natjecanje u okviru ECN mreže održana su u lipnju i studenom 2024. godine. Domaćin sastanka u lipnju bio je AZTN te se isti održao u Splitu uz sudjelovanje kompletnog Vijeća AZTN-a. Drugi sastanak održan je u Bruxellesu, a AZTN je predstavljala dr.sc. Mirta Kapural, predsjednica Vijeća.

AZTN trenutno sudjeluje u **TSI projektu** (*Technical Support Instrument*) o suzbijanju zabranjenih sporazuma u postupcima javne nabave (*bid rigging*). Ovaj projekt u kojem je RH vodeća država članica, a čiji je cilj jačanje svijesti i edukacija svih dionika u sustavu javne nabave o potrebi poštivanja propisa o zaštiti tržišnog natjecanja, provodi se zajedno s tijelima za tržišno natjecanje Austrije, Bugarske, Cipra, Grčke i Rumunjske. Adresati edukacije obuhvaćaju sve dionike uključene u suzbijanje zabranjenih sporazuma u postupcima javne nabave, a pružatelji pomoći su stručnjaci OECD-a i EK.

Konačno, sporazumi o suradnji imaju za svrhu promicanje suradnje između agencija u području provedbe prava i politike tržišnog natjecanja te razmjenu stručnih iskustava i informacija o konkretnim slučajevima iz prakse. Navedene sporazume AZTN ima potpisane s tijelima za zaštitu tržišnog natjecanja: Austrije, Bosne i Hercegovine, Bugarske, Crne Gore, Gruzije, Kosova, Mađarske, Sjeverne Makedonije, Rumunjske, Albanije, Srbije i Turske. Bilateralna suradnja sa Crnom Gorom nastavlja se kroz aktivni angažman djelatnika AZTN-a u dijelu koncentracija u EU IPA projektu „Jačanje institucionalnih kapaciteta u harmonizaciji i provedbi pravne stečevine EU-a u području tržišnog natjecanja i inovacija“.

AZTN kroz različite komunikacijske kanale posebnu pozornost posvećuje javnosti i transparentnosti svoga rada. Aktivno promicanje prava i politike tržišnog natjecanja provodi se putem edukacije poduzetnika i potrošača te kroz transparentnu i otvorenu komunikaciju s

javnosti. Na isti je način AZTN angažiran na edukaciji u području zabrane nepoštenih trgovačkih praksi u lancu opskrbe hranom i upoznavanju adresata s propisima iz tog područja.

Tijekom 2024. godine, djelatnici AZTN-a bili su izrazito aktivni u promicanju prava i politike tržišnog natjecanja. Održano je 20-ak stručnih predavanja, radionica i edukacija te objavljeno nekoliko stručnih članaka. Edukacije iz područja ZZTN-a, obično uz primjenu praktičnih primjera, obuhvaćaju osnovne pojmove tržišnog natjecanja, ulogu AZTN-a, suradnju s EK, zabranjene sporazume poduzetnika, zlouporabu vladajućeg položaja poduzetnika, koncentracije poduzetnika te promicanje prava i politike tržišnog natjecanja. Također, edukacije u području ZNTP-a naglašavaju važnost poštenih trgovačkih praksi u odnosima između kupaca i dobavljača u lancu opskrbe poljoprivrednim i prehrambenim proizvodima i najčešćih nepoštenih trgovačkih praksi. Osim toga, edukacije se redovito usmjeravaju na novitete u razvoju prava tržišnog natjecanja i nepoštenih trgovačkih praksi i recentnu praksu. Na taj način, komunikacija AZTN-a s općom javnosti produbljuje se na stručnu i kvalificiranu javnost, prvenstveno poduzetnike, sudstvo, odvjetnike i akademsku zajednicu.

AZTN primjenjuje i poštuje transparentnost, neovisnost, nepristranost i profesionalnost u komunikaciji prema strankama i javnosti. Sukladno usvojenoj i javno dostupnoj Komunikacijskoj strategiji¹⁵, AZTN na svojoj mrežnoj stranici objavljuje odluke, mišljenja i godišnja izvješća o radu, kao i stručne članke, priopćenja za javnost i medije o pokrenutim postupcima i donesenim odlukama i praksi AZTN-a. Ovlašteni predstavnici AZTN-a nastupaju u medijima te imaju kontakte s novinarima, a AZTN izdaje publikacije i edukativne brošure te redovito sudjeluje u svojstvu sudionika ili predavača na seminarima i konferencijama o specifičnim temama iz područja tržišnog natjecanja i zabrane nepoštenih trgovačkih praksi u lancu opskrbe hranom. Sva priopćenja, zakonodavni okvir i sažeci odluka AZTN-a prevode se na engleski jezik i objavljuju na mrežnoj stranici AZTN-a. AZTN je aktivan i na poslovnoj društvenoj mreži LinkedIn, gdje redovito objavljuje najvažnije aktualnosti vezane uz svoj rad, uključujući obavijesti o donesenim odlukama, održanim konferencijama, edukativne sadržaje, kao i druge informacije od interesa za stručnu i širu javnost, čime doprinosi većoj transparentnosti i dostupnosti informacija.

AZTN je tijekom izvještajne godine izradio i objavio na svojoj mrežnoj stranici edukativne spotove na temu svojih nadležnosti pod nazivom: *Karteli – zabranjeni sporazumi; Zlouporaba vladajućeg položaja; Koncentracije poduzetnika i Programi pokajnika*. Edukativni spotovi o tržišnom natjecanju izrađeni su s ciljem da široj javnosti na jednostavan i pristupačan način približe ulogu i nadležnosti AZTN-a. Kroz konkretne primjere objašnjavaju kako Agencija štiti tržište od nepoštenih praksi i potiče tržišno natjecanje. Edukativni spotovi služe podizanju svijesti o važnosti tržišnog natjecanja za potrošače i gospodarstvo¹⁶.

Tijekom 2024. godine, AZTN je objavio 57 odluka, odgovorio na 34 novinarskih upita i 15 upita stranaka te objavio 88 priopćenja za javnost. Objavljeno je 11 mjesečnih informativnih biltena AZTN-a u elektroničkom obliku - *AZTN info*¹⁷, koji donose detaljnije informacije o odlukama i

¹⁵ Mrežna stranica AZTN-a na poveznici: <https://www.aztn.hr/ea/wp-content/uploads//2023/02/AZTN-Komunikacijska-strategija.pdf>

¹⁶ Mrežna stranica AZTN-a na poveznici <http://www.aztn.hr/aztn-info/>

¹⁷ Mrežna stranica AZTN-a na poveznici <http://www.aztn.hr>

drugim aktivnostima AZTN-a i njegovih stručnjaka te izvještavaju o najvažnijim odlukama i razvoju komparativne prakse iz područja prava i politike tržišnog natjecanja u EU i svijetu.

Sve aktivnosti AZTN-a u području zaštite tržišnog natjecanja i utvrđivanja zabranjenih nepoštenih trgovačkih praksi u lancu opskrbe hranom u 2024. godini realizirane su s nešto većim brojem zaposlenih u odnosu na prethodnu godinu. Konkretno, AZTN je na dan 31. prosinca 2024. godine imao 56 zaposlenih radnika, dok je u 2023. godini imao 53 zaposlenika.

Na visoku transparentnost rada AZTN-a nadovezuje se i ispunjavanje zakonske obveze o pravu na pristup informacijama, u smislu Zakona o pravu na pristup informacijama. AZTN osigurava pravo na pristup informacijama redovitim objavljivanjem odluka iz svoje nadležnosti na vlastitoj mrežnoj stranici, kao i priopćenja, mišljenja, akata općeg i internog karaktera te davanjem informacija korisnicima koji podnesu AZTN-u zahtjev za ostvarivanje prava na pristup informacijama. Sukladno članku 13. stavku 1. Zakona o pravu na pristup informacijama („Narodne novine“, br. 25/13., 85/15., 69/22.) predsjednica Vijeća imenovala je službenika i zamjenika službenika za informiranje.

Početkom 2024. godine, AZTN je izradio Godišnje izvješće o pravu na pristup informacijama te isto uputio Povjereniku za informiranje i objavio na mrežnoj stranici. U 2024. godini u AZTN-u su zaprimljena tri zahtjeva za pristup informacijama, svi su zahtjevi riješeni u roku te su odluke o zaprimljenim zahtjevima dostavljene podnositeljima zahtjeva.

Donošenjem internih akata u AZTN-u u 2024. godini nastojalo se pratiti obveze propisane važećim pozitivnim propisima kako u smislu donošenja novih internih akata, tako i u izmjenama i dopunama već postojećih internih akata.

1. siječnja 2024. stupio je na snagu Zakon o plaćama u državnoj službi i javnim službama („Narodne novine“, broj 155/23.), dok je 1. ožujka 2024. stupila na snagu Uredba o nazivima radnih mjesta, uvjetima za raspored i koeficijentima za obračun plaće u javnim službama („Narodne novine“, broj 22/24.), sukladno kojima je bilo potrebno uskladiti interne akte AZTN-a. Stoga su tijekom 2024. godine izmijenjeni ili dopunjeni i usvojeni sljedeći interni akti:

- Pravilnik o radu
- Pravilnik o unutarnjem redu
- Plan kadrova za 2024.

Od ulaska Agencije u sustav javne službe suočavamo se s izazovima u području kadrovske politike. Tijekom 2024. i 2025. godine raspisana su dva natječaja za zapošljavanje, no odaziv je bio slab, što ukazuje na smanjenu atraktivnost radnih mjesta, prvenstveno zbog razine plaća koje nisu konkurentne te ne odgovaraju složenosti i odgovornosti poslova koje Agencija obavlja.

AZTN je početkom 2024. godine donio Godišnji plan obrazovanja i stručnog usavršavanja radnika AZTN-a za 2024. u kojem su navedena planirana sredstva na ime obrazovanja i stručnog usavršavanja. Svi prethodno navedeni akti objavljeni su na mrežnoj stranici AZTN-a te kao takvi dostupni zainteresiranoj javnosti.

2. Provedba Zakona o zaštiti tržišnog natjecanja i drugih propisa iz tržišnog natjecanja

Zakonodavni okvir u području zaštite tržišnog natjecanja u izvještajnoj 2024. godini čine Zakon o zaštiti tržišnog natjecanja („Narodne novine“, broj 79/09.) koji je stupio na snagu 1. listopada 2010. godine, Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti tržišnog natjecanja („Narodne novine“, broj 80/13.), koji je stupio na snagu 1. srpnja 2013., na dan ulaska RH u EU, Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti tržišnog natjecanja („Narodne novine“, broj 41/21.), koji je stupio na snagu 24. travnja 2021. godine i neslužbeni pročišćeni tekst Zakona o zaštiti tržišnog natjecanja („Narodne novine“, broj 79/09., 80/13., 41/21. i 155/23).

Provedbene propise čine uredbe koje je Vlada RH donijela na prijedlog AZTN-a, a kojima se detaljnije uređuju pojedina područja primjene. To su:

- Uredba o načinu i kriterijima utvrđivanja mjerodavnog tržišta¹⁸,
- Uredba o skupnom izuzeću vertikalnih sporazuma između poduzetnika¹⁹,
- Uredba o skupnom izuzeću horizontalnih sporazuma između poduzetnika²⁰,
- Uredba o skupnom izuzeću sporazuma o prijenosu tehnologije²¹,
- Uredba o skupnom izuzeću sporazuma o distribuciji i servisiranju motornih vozila²²,
- Uredba o skupnom izuzeću sporazuma u sektoru prometa²³,
- Uredba o sporazumima male vrijednosti²⁴,
- Uredba o načinu prijave i kriterijima za ocjenu koncentracija poduzetnika²⁵,
- Uredba o kriterijima za izricanje upravno-kaznene mjere²⁶ i
- Uredba o kriterijima za oslobođenje ili umanjeње upravno-kaznene mjere²⁷.

U primjeni hrvatskih propisa o zaštiti tržišnog natjecanja, AZTN je obavezan na odgovarajući način koristiti kriterije iz pravne stečevine EU-a, osobito u slučaju pravnih praznina ili dvojbi pri tumačenju tih propisa. Pravnu stečevinu EU-a čine primarno i sekundarno zakonodavstvo EU-a te sudska praksa Suda EU-a. Uz primjenu ZZTN-a, AZTN paralelno primjenjuje europsko pravo tržišnog natjecanja odnosno postupke može voditi i temeljem članka 101. i 102. UFEU-a, te se u postupcima iz nadležnosti AZTN-a koriste na odgovarajući način kriteriji iz navedenih izvora prava EU-a, osobito kriteriji iz sudske prakse Suda EU-a.

¹⁸ „Narodne novine“, br. 9/11.

¹⁹ „Narodne novine“, br. 37/11.

²⁰ „Narodne novine“, br. 72/11.

²¹ „Narodne novine“, br. 9/11.

²² „Narodne novine“, br. 37/11.

²³ „Narodne novine“, br. 78/11.

²⁴ „Narodne novine“, br. 9/11.

²⁵ „Narodne novine“, br. 38/11.

²⁶ „Narodne novine“, br. 129/10. i 23/15.

²⁷ „Narodne novine“, br. 129/10. i 96/17.

Postupci utvrđivanja narušavanja tržišnog natjecanja u obliku sklapanja zabranjenih sporazuma između poduzetnika i zlouporabe vladajućeg položaja poduzetnika na tržištu veoma su složeni zbog potrebe provođenja detaljnih ekonomskih i pravnih analiza i zaštite prava stranaka na obranu u postupku te su stoga detaljno propisani ZZTN-om²⁸.

Tijekom 2024. godine veliki dio aktivnosti AZTN-a odnosio se na predmete utvrđivanja zabranjenih sporazuma između poduzetnika koji predstavljaju najtežu povredu propisa o zaštiti tržišnog natjecanja.

Zabranjenim se sporazumima smatraju sporazumi poduzetnika, odluke udruženja poduzetnika i usklađeno djelovanje poduzetnika, koji kao cilj ili posljedicu imaju narušavanje tržišnog natjecanja. Osobito su zabranjeni oni sporazumi kojima se:

1. izravno ili neizravno utvrđuju kupovne ili prodajne cijene, odnosno drugi trgovinski uvjeti,
2. ograničava ili nadzire proizvodnja, tržište, tehnološki razvoj ili ulaganje,
3. dijele tržišta ili izvori nabave,
4. primjenjuju nejednaki uvjeti na istovrsne poslove s različitim poduzetnicima, čime ih se dovodi u nepovoljniji položaj u odnosu na konkurenciju,
5. uvjetuje sklapanje ugovora prihvaćanjem od drugih ugovornih strana dodatnih obveza koje po svojoj prirodi ili običajima u trgovini nisu u vezi s predmetom tih ugovora.

Postupak utvrđivanja zabranjenog sporazuma uvijek se pokreće po službenoj dužnosti, a inicijativu za pokretanje postupka AZTN-u može podnijeti široki krug fizičkih i pravnih osoba²⁹.

Kako bi utvrdio postoje li dostatne indicije za pokretanje postupka u području utvrđivanja zabranjenih sporazuma po službenoj dužnosti, AZTN je proveo prethodno ispitivanje stanja na 22 mjerodavna tržišta u upravnim predmetima koji su okončani u 2024. godini, a riječ je o sljedećim mjerodavnim tržištima:

- tržište javne nabave usluga katastarske izmjere i izrade elaborata katastarske izmjere naručitelja Državne geodetske uprave,
- tržište javne nabave kablenskog i spojnog pribora, spojni i ovjesni pribor za niskonaponske mreže te spojni i ovjesni pribor za srednjenaponske mreže,
- tržište prodaje sladoleda u ugostiteljskim objektima na području grada Poreča,
- tržište pružanja odvjetničkih usluga vezano uz primjenu zakona o javnoj nabavi
- tržište elektroničkih komunikacijskih usluga,
- tržište nabave opreme za krojački praktikum škole za modu i dizajn,
- tržište servisiranja karting vozila,
- tržište pružanja usluga za vjenčanje,
- tržište povremenog pomorskog prijevoza putnika u korčulanskom arhipelagu,
- tržište nabave uredskog materijala,
- tržište otkupa pšenice,
- tržište pružanja usluga dostave hrane putem digitalnih platformi,
- tržište distribucije IT opreme,
- tržište pružanja usluga depozita od strane banaka,
- tržište proizvoda trgovine na malo u RH,

²⁸ Šest temeljnih faza tog složenog postupka detaljno je obrazloženo u Godišnjem izvješću za 2023. str. 11.

²⁹ ZZTN, članak 37. i članak 38. stavak 1. i 3. te članak 39.

- tržište osiguranja,
- tržište telekomunikacijske opreme,
- tržište nabave laboratorijske opreme,
- tržište otkupa TV prava,
- tržište EU-a vezano uz razmjenu informacija koja se odvijala unutar mreže bilateralnih kontakata između predstavnika različitih banaka, a u vezi s korporativnim obveznicama u Europi,
- tržište distribucije bezalkoholnih pića, i
- tržište pružanja geodetskih usluga.

AZTN je u 2024. godini u području utvrđivanja zabranjenih sporazuma riješio ukupno 42 predmeta (19 upravnih i 23 neupravna predmeta).

2.1.1. Zabranjeni horizontalni sporazumi - karteli

Horizontalni sporazumi su sporazumi između izravnih konkurenata odnosno između poduzetnika koji djeluju na istom mjerodavnom tržištu ili na istoj razini proizvodnje, odnosno distribucije.

Zabranjeni horizontalni sporazum postoji kada poduzetnici koji su izravni konkurenti sklope sporazum s ciljem ili posljedicom narušavanja tržišnog natjecanja. Riječ je najčešće o dogovoru o cijenama, podjeli tržišta i kupaca, izvorima nabave, namještanju javnih natječaja, određivanju kvota proizvodnje ili prodaje, ograničenju uvoza ili izvoza i slično. Takve su aktivnosti poduzetnika suprotne samoj biti i svrsi tržišnog gospodarstva. Zbog toga su takvi sporazumi između poduzetnika, usmeni ili pisani, ili u obliku usklađenog djelovanja poduzetnika, izričito zabranjeni te predstavljaju najtežu povredu propisa o zaštiti tržišnog natjecanja.

Uobičajeni naziv za takav sporazum u pravu tržišnog natjecanja je kartel. Veća je vjerojatnost od stvaranja kartela ako je broj konkurenta na nekom tržištu malen, ako su prepreke za ulazak velike, ako je riječ o relativno homogenim proizvodima te ako su informacije o promjenama cijena ili proizvodnje dostupne netom prije ili ubrzo nakon promjene cijena ili plasmana proizvoda na tržište.

Kartel je sporazum ili usklađeno djelovanje između dva ili više konkurenata kojem je cilj usklađivanje njihovih postupanja na tržištu ili utjecaj na relevantne parametre tržišnog natjecanja putem praksi poput, ali ne ograničujući se na, dogovaranja ili usklađivanja kupovnih ili prodajnih cijena, odnosno drugih trgovinskih uvjeta, među ostalim u pogledu prava intelektualnog vlasništva, određivanja kvota proizvodnje ili prodaje, dijeljenja tržišta i kupaca, uključujući manipuliranje postupkom podnošenja ponuda u postupcima javne nabave, ograničenje uvoza ili izvoza ili protutržišnih djelovanja protiv drugih konkurenata, dok je tajni kartel onaj kartel čije je postojanje djelomično ili u potpunosti prikriveno.

Budući da su karteli u pravilu tajni sporazumi između poduzetnika, tijelima nadležnima za tržišno natjecanje ih je teško otkriti i dokazati. Jedan od vrlo značajnih istražnih alata AZTN-a koji se koristi u svrhu pribavljanja dokaza o postojanju zabranjenih sporazuma jesu nenajavljene pretrage. Provođenjem nenajavljene pretrage otkriven je i kartel u javnoj nabavi u 2022. godini. Naime, AZTN ima ovlast provoditi nenajavljene pretrage poslovnih i drugih prostorija, zemljišta i prijevoznih sredstava, dokumenata, isprava i stvari koje se tamo nalaze, kao i pečaćenja te privremenog oduzimanja predmeta. AZTN pretrage može voditi i na zahtjev EK ili tijela za tržišno natjecanje država članica EU-a. Pritom AZTN mora prethodno od VUSRH-a pribaviti nalog za provođenje nenajavljene pretrage.

2.1.2. Vertikalni sporazumi

Vertikalni sporazumi su sporazumi koje sklapaju poduzetnici koji ne djeluju na istoj razini proizvodnje odnosno distribucije, poduzetnici koji nisu međusobni konkurenti. To su primjerice, sporazumi o isključivoj kupnji, isključivoj opskrbi ili distribuciji, sporazumi o franšizi, a sklapaju se između proizvođača i distributera ili između dobavljača sirovine i proizvođača.

I vertikalni sporazumi mogu dovesti do narušavanja tržišnog natjecanja. To posebno dolazi do izražaja u slučajevima kada sadrže ograničenja kojima se stvaraju prepreke ulasku novih sudionika odnosno konkurenata na tržište. Takve povrede postoje kod vertikalnih sporazuma koji neposredno ili posredno, samostalno ili zajedno s drugim čimbenicima pod kontrolom ugovornih strana, sadrže vertikalna ograničenja koja se smatraju teškim ograničenjima tržišnog natjecanja, a kojima je cilj:

- a) ograničavanje prava kupca da slobodno određuje prodajnu cijenu proizvoda, ne dovodeći u pitanje pravo dobavljača da odredi maksimalnu prodajnu cijenu ili preporuči prodajnu cijenu, pod uvjetom da nije riječ o fiksnim ili minimalnim prodajnim cijenama, koje su rezultat izvršenog pritiska ili poticaja od bilo koje ugovorne strane,
- b) ograničavanje područja na kojem kupac sudionik sporazuma može prodavati proizvode koji su predmet sporazuma, ili ograničavanje prodaje ugovorenih proizvoda određenoj skupini potrošača,
- c) ograničavanje članovima unutar sustava selektivne distribucije koji djeluju na razini trgovine na malo, aktivne ili pasivne prodaje proizvoda krajnjim korisnicima, ne isključujući mogućnost zabrane članu unutar sustava selektivne distribucije da djeluje izvan ovlaštenog poslovnog prostora,
- d) ograničavanje međusobne opskrbe između distributera unutar sustava selektivne distribucije, uključujući ograničenja između distributera koji ne djeluju na istoj razini trgovine,
- e) ograničavanje dobavljača dijelova, koji te dijelove prodaje kupcu radi ugradnje u novi proizvod, pri prodaji tih dijelova, kao rezervnih dijelova, krajnjim korisnicima ili serviserima, te drugim pružateljima usluga, koje kupac nije ovlastio za popravak ili servisiranje njegovih proizvoda.

2.1.3. Izuzeća ograničavajućih sporazuma od opće zabrane

Treba imati na umu da sporazum koji sadrži ograničenja tržišnog natjecanja može biti obuhvaćen izuzećem od zakonske zabrane, pod uvjetom da ispunjava uvjete za izuzeće propisane člankom 8. stavkom 3. ZZTN-a od opće zabrane iz članka 8. stavka 1. ZZTN-a ili ispunjava propisane uvjete za skupno izuzeće temeljem uredbi kojima se u okviru hrvatskog prava tržišnog natjecanja uređuju skupna izuzeća, to su:

- Uredba o skupnom izuzeću vertikalnih sporazuma između poduzetnika³⁰,
- Uredba o skupnom izuzeću horizontalnih sporazuma između poduzetnika³¹,
- Uredba o skupnom izuzeću sporazuma o prijenosu tehnologije³²,
- Uredba o skupnom izuzeću sporazuma o distribuciji i servisiranju motornih vozila³³,
- Uredba o skupnom izuzeću sporazuma u sektoru prometa³⁴.

Naime, ako sporazum ispunjava uvjete za skupno izuzeće iz pojedine uredbe, a da pritom ne sadrži teška ograničenja propisana tom uredbom, sudionici sporazuma u pravilu mogu biti sigurni da je njihov sporazum dopušten.

S druge strane, treba imati na umu da niti sporazum koji ne ispunjava uvjete za skupno izuzeće iz uredbi o skupnom izuzeću za pojedinu kategoriju sporazuma, ne mora biti automatski zabranjen.

Naime, u slučaju da je AZTN pokrenuo postupak ocjene takvog sporazuma, sudionici sporazuma moraju dokazati da njihov sporazum kumulativno ispunjava uvjete za izuzeće propisane člankom 8. stavkom 3. ZZTN-a. Konkretno, moraju dokazati da njihov sporazum pridonosi unaprijeđenju, primjerice, proizvodnje ili distribucije te da su stoga ograničenja tržišnog natjecanja koja sadrže apsolutno nužna. Također, moraju dokazati da će unaprijeđena proizvodnja ili distribucija imati značajnu korist za potrošače (primjerice, snižavanjem cijene proizvoda ili usluga ili ponudom nove robe ili usluga) koju bez određenih ograničenja u sporazumu ne bi bilo moguće ostvariti na drugi način. Drugim riječima, da bi ograničavajući sporazumi ispunili uvjete za izuzeće i bili izuzeti od opće zabrane, a time i dopušteni, pozitivni učinci tih sporazuma na tržišno natjecanje i interese potrošača moraju jasno prevladati nad negativnima.

Važno je naglasiti da poduzetnici trebaju sami procijeniti sadrže li njihovi sporazumi ograničenja tržišnog natjecanja, i ako ih sadrže, ispunjavaju li takva ograničenja propisane kriterije za izuzeće. Rizik izrade analize i donošenja odluke o sklapanju sporazuma u takvim slučajevima preuzimaju poduzetnici. Pritom im koriste kriteriji iz pravne stečevine EU-a, osobito smjernice, obavijesti i upute EK za pojedinu vrstu sporazuma.³⁵

³⁰ „Narodne novine“, br. 37/11.

³¹ „Narodne novine“, br. 72/11.

³² „Narodne novine“, br. 9/11.

³³ „Narodne novine“, br. 37/11.

³⁴ „Narodne novine“, br. 78/11.

³⁵ <https://eur-lex.europa.eu/HR/legal-content/summary/guidelines-on-horizontal-cooperation-agreements.html>;

<https://eur-lex.europa.eu/HR/legal-content/summary/guidelines-on-vertical-restraints.html>

EK je 1. lipnja 2023. donijela revidirane uredbe o skupnom izuzeću horizontalnih sporazuma, konkretno sporazuma o istraživanju i razvoju te sporazuma o specijalizaciji, koje su popraćene revidiranim horizontalnim smjernicama i temelje se na detaljnoj evaluaciji i preispitivanju postojećih pravila. Revidiranim uredbama o skupnom izuzeću horizontalnih sporazuma i pratećim smjernicama poduzetnicima se pružaju jasnije i ažurirane smjernice koje će im pomoći da procijene usklađenost svojih sporazuma o horizontalnoj suradnji s pravilima EU-a o tržišnom natjecanju. Cilj je poduzetnicima pružiti smjernice o tome kakve sporazume o horizontalnoj suradnji smiju međusobno sklapati bez bojazni da će počinuti povredu pravila o tržišnom natjecanju. Također, cilj je pojednostaviti EK-u, nacionalnim tijelima i sudovima nadzor nad takvim sporazumima, kao i uključiti novo poglavlje o ocjeni horizontalnih sporazuma kojima se nastoje ostvariti ciljevi održivosti te nove smjernice o razmjeni podataka, sporazumima o dijeljenju mobilne infrastrukture i konzorcijima koji sudjeluju u nadmetanju.

Međutim, **od zabrane nije moguće izuzeti kartele koji predstavljaju najtežu povredu prava tržišnog natjecanja.**

2.1.4. Primjena instituta preuzimanja obveza za otklanjanje negativnih učinaka na tržišno natjecanje od strane poduzetnika

Ovim instrumentom stranke protiv kojih AZTN vodi postupak, zbog postupanja koje predstavlja potencijalnu povredu tržišnog natjecanja, imaju mogućnost da u ranoj fazi postupka samoinicijativno predlože preuzimanje obveza u obliku mjera, uvjeta i rokova u kojima se žurno i potpuno uklanjaju potencijalni negativni učinci za tržišno natjecanje.

Preuzimanje izvršenja mjera i uvjeta kao adekvatnog instrumenta u rješavanju pojedinih postupanja protivnih tržišnom natjecanju u pravilu se može prihvatiti u slučajevima kraćeg trajanja povrede, suradnje poduzetnika u postupku i predlaganja mjera u ranijoj fazi postupka, a obvezno se moraju predložiti prije nego što AZTN dostavi stranci Obavijest o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku.

AZTN ima ovlast utvrditi jesu li predložene mjere, uvjeti i rokovi dostatni za brzu ponovnu i potpunu uspostavu tržišnog natjecanja. Ako ocijeni da su predložene mjere prihvatljive i dostatne za uklanjanje negativnih učinaka na tržišno natjecanje, AZTN neće utvrditi da je došlo do povrede prava tržišnog natjecanja niti će izreći novčanu kaznu, već će prihvatiti obveze koje je predložio poduzetnik i obustaviti postupak.

No, prije nego što prihvati predložene obveze, AZTN javnom objavom predloženih mjera, uvjeta i rokova na svojim mrežnim stranicama provodi tzv. test tržišta. Ako nema negativnih reakcija i komentara konkurenata i drugih sudionika na mjerodavnom tržištu, AZTN rješenjem prihvaća prijedlog mjera koje time postaju obvezujuće za stranku. Prihvaća ih ako ocijeni da su razmjerne negativnim učincima na tržišno natjecanje i u potpunosti ih uklanjaju, a da će i bez dugotrajnog vođenja postupka one dovesti do brzog uspostavljanja učinkovitog tržišnog natjecanja na mjerodavnom tržištu. **Ponuđene obveze se ne mogu prihvatiti ako je riječ o kartelu.**

Primjer zabranjenog horizontalnog sporazuma - kartela

Primjer 1.: AZTN protiv Ericsson Nikola Tesla d.d., sa sjedištem u Zagrebu, Retel d.o.o., sa sjedištem u Zagrebu, Kodeks d.o.o., sa sjedištem u Zagrebu, Vatel d.o.o., sa sjedištem u Splitu, LUMISS d.o.o., sa sjedištem u Dubrovniku i Mitel Austria GmbH, sa sjedištem u Republici Austriji³⁶

AZTN je rješenjem od 18. prosinca 2024. utvrdio da su poduzetnici Ericsson Nikola Tesla d.d., sa sjedištem u Zagrebu (u daljnjem tekstu: Ericsson), Retel d.o.o., sa sjedištem u Zagrebu (u daljnjem tekstu: Retel), Kodeks d.o.o., sa sjedištem u Zagrebu (u daljnjem tekstu: Kodeks), Vatel d.o.o., sa sjedištem u Splitu (u daljnjem tekstu: Vatel), LUMISS d.o.o., sa sjedištem u Dubrovniku (u daljnjem tekstu: Lumiss) i Mitel Austria GmbH, sa sjedištem u Republici Austriji (u daljnjem tekstu: Mitel Austria) sudjelovali u zabranjenom sporazumu u smislu članka 8. Zakona o zaštiti tržišnog natjecanja na tržištu prodaje i održavanja kućnih telefonskih centrala i sustava (PBX) u Republici Hrvatskoj. Navedena povreda u odnosu na sve stranke utvrđena je u razdoblju od 1. listopada 2010. do 14. srpnja 2015. godine.

Navedenim poduzetnicima izrečene su novčane kazne u ukupnom iznosu od 1.170.968,24 eura, od čega Ericssonu novčana kazna u iznosu 785.570,58 eura, Kodeksu novčana kazna u iznosu od 113.405,66 eura, Retelu novčana kazna u iznosu od 23.734,29 eura, Vatelu novčana kazna u iznosu od 39.135,04 eura, Lumissu novčana kazna u iznosu od 29.834,54 eura te Mitel Austriji novčana kazna u iznosu od 179.288,13 eura.

AZTN je predmetni postupak sprječavanja, ograničavanja ili narušavanja tržišnog natjecanja u smislu članka 8. stavka 1. točke 1. i 3. ZZTN-a pokrenuo radi utvrđivanja mogućeg zabranjenog sporazuma na tržištu kućnih telefonskih centrala i sustava iz tzv. Enterprise programa. Enterprise program bio je proizvodni segment kućnih telefonskih centrala poduzetnika Telefonaktiebolaget LM Ericsson, Švedska (odnosno s njim povezanih poduzetnika) koji je taj poduzetnik u svibnju 2008. godine prodao poduzetniku Aastra Technologies Limited, Kanada (u daljnjem tekstu: Aastra), a koja je zatim 2014. preuzeta od strane poduzetnika Mitel Networks Corporation (u daljnjem tekstu: Mitel), današnjeg proizvođača navedene opreme.

AZTN je utvrdio kako su Ericsson, Kodeks, Retel, Vatel i Lumiss međusobno podijelili tržište kućnih telefonskih centrala i sustava na način da su odredili koji kupac „pripada“ kojem sudioniku sporazuma, odnosno dogovorili su tko će kojem kupcu pružati uslugu prodaje, ugradnje, održavanja i nadogradnje kućnih telefonskih centrala i sustava proizvođača Ericsson/Aastra/Mitel, a sve u svrhu kako ne bi međusobno konkurirali i time „rušili“ cijene jedni drugima.

U predmetnom postupku, zaprimljena je jedna prijava poduzetnika za oslobođenje od upravno-kaznene mjere poduzetnika Steiner i jedna prijava za umanjeње novčane kazne

³⁶ AZTN protiv Ericsson Nikola Tesla d.d., Zagreb, Steiner telekomunikacije d.o.o., Sveta Nedelja, Retel d.o.o., Zagreb, Kodeks d.o.o., Zagreb, Vatel d.o.o., Split, Lumiss d.o.o., Dubrovnik i Mitel Austria GmbH, Republika Austrija, KLASA: UP/I 034-03/2015-01/020, rješenje od 18.12. 2024., objavljeno na mrežnoj stranici AZTN-a.

poduzetnika Kodeks u smislu članka 17. Uredbe o kriterijima za oslobođenje ili umanj enje upravno-kaznene mjere pri čemu su ti poduzetnici priznali postojanje zabranjenog sporazuma na predmetnom tržištu i svoje sudjelovanje u istom.

U svojoj prijavi za umanj enje upravno-kaznene mjere, Kodeks je priznao postojanje zabranjenog sporazuma na tržištu prodaje kućnih telefonskih centrala i sustava i svoje sudjelovanje u istom. Kodeks je istaknuo kako on taj sporazum nije ni inicirao niti poticao nego je to činio Ericsson NT, a Kodeks je bio indirektno prisiljen sudjelovati u sporazumu jer bi u suprotnom bio onemogućen u prodaji predmetnih telefonskih centrala.

U svojoj prijavi za oslobođenje od plaćanja upravno-kaznene mjere odnosno prijavi za odobrenje umanj enja upravno-kaznene mjere, Steiner i Kodeks naveli su kako je poduzetnik Aastra, kojeg je 2014. preuzeo također kanadski poduzetnik Mitel, putem svoje tvrtke kćeri koja ima naziv Mitel Austria, imao aktivnu ulogu u predmetnom zabranjenom sporazumu.

Člankom 8. ZZTN-a zabranjeni su svi sporazumi između dva ili više neovisnih poduzetnika koji kao „cilj ili posljedicu“ imaju narušavanje tržišnog natjecanja na mjerodavnom tržištu. U konkretnom slučaju riječ je o specifičnom, tzv. *intra-brand* kartelu u okviru kojega se zabranjeni sporazum konkurenata na tržištu odnosi isključivo na proizvod jednog proizvođača, u konkretnom slučaju kućnih telefonskih centrala i sustava proizvođača Ericsson/Aastra/Mitel.

Svi sudionici predmetnog zabranjenog sporazuma izravno su sudjelovali u svim relevantnim aspektima tog sporazuma odnosno protutržišnim ponašanjima koja čine predmetnu jedinstvenu i trajnu povredu, zbog čega im je pripisana odgovornost za predmetnu povredu u cijelosti.

Sporazumi o podjeli tržišta predstavljaju posebno tešku povredu tržišnog natjecanja i sami po sebi imaju za cilj ograničiti tržišno natjecanje te su obuhvaćeni kategorijom koja je izričito zabranjena člankom 8. stavkom 1. ZZTN-a.

Nadalje, ovim rješenjem obustavljen je predmetni postupak protiv istih poduzetnika, u dijelu koji je pokrenut u smislu članka 101. Ugovora o funkcioniranju Europske unije, budući da je AZTN utvrdio kako ne postoje zakonske pretpostavke za njegovo daljnje vođenje.

Primjer odluke o obustavi postupka

Primjer 2.: AZTN protiv Čakovečkih Mlinova d.d. Čakovec i Tvornice stočne hrane d.d. Čakovec³⁷

AZTN je rješenjem od 30. listopada 2024. obustavio postupak pokrenut protiv poduzetnika Čakovečki mlinovi d.d., sa sjedištem u Čakovcu (u daljnjem tekstu: Čakovečki mlinovi) i Tvornice stočne hrane d.d. sa sjedištem u Čakovcu (u daljnjem tekstu: TSH) jer više nije bilo zakonskih pretpostavki za njegovo daljnje vođenje.

AZTN je 12. srpnja 2022. godine zaprimio dopis Hrvatskog sabora, Odbora za poljoprivredu, kojim je ukazano na sumnju o mogućem udruživanju otkupljivača pšenice u zabranjeni horizontalni sporazum u 2022. godini, unutar kojega se dogovaraju otkupne cijene pšenice.

AZTN je u okviru svojih ovlasti proveo prethodno ispitivanje stanja na mjerodavnom tržištu u kojem je utvrdio postojanje indicija o tome da Čakovečki mlinovi i TSH dogovaraju cijene otkupa pšenice jer su predmetni poduzetnici u svih pet kategorija pšenice (premium, I., II., III. i IV.) u svojim otkupnim uvjetima imali potpuno identične cijene pšenice u 2020., 2021. i 2022. godini. Slijedom toga je 26. listopada 2023. godine AZTN donio zaključak o pokretanju postupka u kojem je bilo potrebno utvrditi je li riječ o zabranjenom horizontalnom sporazumu između konkurenata u smislu članka 8. ZZTN-a.

S tim u vezi, kako bi utvrdio jesu li Čakovečki mlinovi i TSH sklopili zabranjeni sporazum kojim su dogovorili otkupnu cijenu pšenice u 2020., 2021. i 2022. godini te eventualno prikupio dodatne indicije ili dokaze o postojanju njihove zajedničke volje za sklapanje navedenog zabranjenog sporazuma, AZTN je proveo nenajavljene pretrage poslovnih prostorija predmetnih poduzetnika.

Nakon provedenog ispitnog postupka te analize svih dokumenata i dokaza, AZTN u konkretnom predmetu nije utvrdio postojanje dokaza koji bi upućivali na izravan ili neizravan protutržišni kontakt Čakovečkih mlinova i TSH niti postojanje zajedničke volje predmetnih poduzetnika za primjenu određene razine otkupnih cijena pšenice odnosno postojanje njihovog zabranjenog sporazuma, koji bi kao cilj ili posljedicu imao narušavanje tržišnog natjecanja na mjerodavnom tržištu utvrđivanjem otkupnih cijena pšenice, zbog čega više nije bilo zakonskih pretpostavki za nastavak predmetnog postupka te ga je AZTN obustavio.

³⁷ Rješenje AZTN protiv Čakovečkih Mlinova d.d. Čakovec i Tvornice stočne hrane d.d. Čakovec, KLASA: 034-08/20-01/055, rješenje od 30.10.2024., objavljeno na mrežnoj stranici AZTN-a.

U odnosu na utvrđenu činjenicu da su Čakovečki mlinovi i TSH u 2020., 2021. i 2022. godini imali potpuno identične otkupne cijene pšenice u svih pet klasa (premium, I., II., III. i IV.), zbog čega je protiv navedena dva poduzetnika i pokrenuo postupak, AZTN naglašava kako navedena činjenica sama po sebi ne dokazuje da su navedene cijene bile rezultat zabranjenog sporazuma Čakovečkih mlinova i TSH.

Naime, načelo prema kojemu svaki gospodarski subjekt mora samostalno odrediti politiku koju namjerava slijediti na tržištu, ne isključuje pravo gospodarskih subjekata da se na razuman način prilagode utvrđenom ili predviđenom ponašanju konkurenata.

U tom smislu, TSH je u predmetnom postupku naveo kako prilikom formiranja svojih cjenika uzima u obzir cjenike svih važnijih otkupljivača u Republici Hrvatskoj, Sloveniji, Mađarskoj i Srbiji, odnosno prati tržišno ponašanje konkurenata te ističe kako je kao mali i novi otkupljivač pšenice, posebice prve tri klase pšenice, odlučio kao relevantne cijene prilikom izrade cjenika za otkup pšenice preuzeti cijene Čakovečkih mlinova, budući da su njihove cijene u pravilu među višima u Republici Hrvatskoj, smatrajući kako Čakovečki mlinovi, kao najveće trgovačko društvo u poljoprivrednoj djelatnosti u Međimurskoj županiji koje otkupljuje najveće količine pšenice na tom području, imaju najpreciznije i najrealnije određene cijene otkupa pšenice.

AZTN ističe kako s aspekta propisa o zaštiti tržišnog natjecanja sama činjenica paralelnog postupanja dva ili više konkurenata ne predstavlja dostatan dokaz za utvrđivanje postojanja njihovog usklađenog djelovanja. Naime, paralelno postupanje može predstavljati zabranjenu usklađenu praksu samo ukoliko je posljedica prethodnog nedopuštenog protutržišnog kontakta konkurenata, a ne i ukoliko je posljedica njihovog individualnog postupanja izazvanog praćenjem stanja na tržištu i trenutnih ili anticipiranih ponašanja konkurenata.

Imajući u vidu sve navedeno, a u nedostatku izravnog dokaza koji bi u konkretnom slučaju nedvojbeno upućivao na nedopušteni protutržišni izravni ili neizravni kontakt između Čakovečkih mlinova i TSH-a, AZTN smatra kako se temeljem utvrđenih činjenica u predmetnom postupku ne može zaključiti da su potpuno identične otkupne cijene pšenice Čakovečkih mlinova i TSH-a u 2020., 2021. i 2022. godini rezultat njihovog zabranjenog sporazuma ili usklađenog djelovanja, već eventualno mogu ukazivati na paralelno postupanje navedenih poduzetnika na mjerodavnom tržištu, kao posljedica praćenja stanja na mjerodavnom tržištu od strane TSH-a i njegove prilagodbe uvjetima otkupa pšenice Čakovečkih mlinova. Slijedom iznesenoga, AZTN je donio rješenje kojim se predmetni postupak obustavlja.

Primjer odluke o odbacivanju inicijative

Primjer 3.: AZTN - prethodno ispitivanje stanja na mjerodavnom tržištu pružanja odvjetničkih usluga vezano uz primjenu Zakona o javnoj nabavi - povod inicijativa Odvjetničkog društva Dragičević i partneri d.o.o. protiv Plinacro d.o.o., Zagreb³⁸

AZTN je zaprimio inicijativu Odvjetničkog društva Dragičević i partneri d.o.o. (u daljnjem tekstu: podnositelj inicijative) za pokretanje postupka protiv poduzetnika Plinacro d.o.o. (u daljnjem tekstu: naručitelj) i Odvjetničkog društva Špehar i Gavranić j.t.d. (u daljnjem tekstu: ponuditelj) zbog mogućeg narušavanja tržišnog natjecanja. Podnositelj inicijative tvrdio je da su u postupku javne nabave usluga pravnog zastupanja, gdje je Plinacro kao naručitelj odabrao OD Špehar i Gavranić, prekršeni propisi o javnoj nabavi, čime je došlo do neravnopravnih uvjeta za konkurente. S obzirom na to, podnositelj inicijative tražio je da AZTN pokrene postupak zbog sumnje u postojanje zabranjenog sporazuma u smislu članka 8. ZZTN-a.

Postupak javne nabave obuhvaćao je usluge pravnog zastupanja za različite vrste postupaka, s procijenjenom vrijednošću od 465.000,00 eura. Plinacro je objavio Obavijest za dobrovoljnu *ex ante* transparentnost u Elektroničkom oglasniku javne nabave Republike Hrvatske (EOJN), što je izazvalo žalbu podnositelja inicijative pred Državnom komisijom za kontrolu postupaka javne nabave (u daljnjem tekstu: DKOM). Podnositelj inicijative tvrdio je da su uvjeti postupka favorizirali OD Špehar i Gavranić na štetu drugih potencijalnih ponuditelja, uključujući i njega samog. Plinacro je, međutim, u svom odgovoru istaknuo kako nije obavezan primjenjivati sve propise Zakona o javnoj nabavi (u daljnjem tekstu: ZJN), budući da su usluge bile izuzete od njegove primjene, ali je ipak postupio u skladu s načelima transparentnosti, što je uključivalo objavu *ex ante* obavijesti.

U skladu s odredbama ZZTN-a, AZTN je proveo prethodno ispitivanje stanja na mjerodavnom tržištu kako bi se utvrdilo postoje li dostatni dokazi za pokretanje postupka protiv Plinacra i OD Špehar i Gavranić, u smislu članka 38. stavka 1. i 3. te članka 39. ZZTN-a, a vezano uz primjenu članka 8. ZZTN-a, koji uređuje zabranjene sporazume poduzetnika. S tim u vezi, AZTN je izvršio uvid u dokumentaciju predmetnog postupka javne nabave koja je dostavljena u pritvku predmetne inicijative kao i u dokumentaciju objavljenju na internetskim stranicama EOJN-a i DKOM-a vezano uz predmetni postupak javne nabave.

Plinacro je 30. siječnja 2024. objavio Obavijest za dobrovoljnu *ex ante* transparentnost za dodjelu ugovora za pravne usluge u postupku izuzetom od primjene Zakona o javnoj nabavi (ZJN). Podnositelj inicijative uložio je žalbu DKOM-u zbog navodne bitne povrede ZJN-a, tražeći poništenje ugovora i naknadu troškova. Plinacro je istaknuo da zbog pravne prirode nabave nije bio obavezan provoditi postupke sukladno ZJN-u, već je radi transparentnosti objavio predmetnu Obavijest. DKOM je 21. ožujka 2024. odbio žalbu kao neosnovanu jer ugovor nije bio sklopljen te su ispunjeni uvjeti izuzeća propisani ZJN-om.

³⁸ AZTN - prethodno ispitivanje stanja na mjerodavnom tržištu pružanja odvjetničkih usluga vezano uz primjenu Zakona o javnoj nabavi - povod inicijativa Odvjetničkog društva Dragičević i partneri d.o.o. protiv Plinacro d.o.o., Zagreb, KLASA: UP/I 034-03/2024-01/001, rješenje od 18.4.2024. objavljeno na mrežnoj stranici AZTN-a.

AZTN je razmotrio predmetnu inicijativu i odlučio odbaciti prijedlog za pokretanje postupka protiv Plinacra i OD Špehar i Gavranić. Odluku o odbacivanju predmetne inicijative AZTN temelji na sljedećim razlozima: kako bi bio obuhvaćen zabranom iz članka 8. ZZTN-a, sporazum između dva ili više neovisnih poduzetnika, mora imati za cilj ili posljedicu sprečavanje, ograničavanje ili narušavanje tržišnog natjecanja na mjerodavnom tržištu. Pri ocjeni sadrži li određeni sporazum ciljeve suprotne pravilima tržišnog natjecanja odnosno proizvodi li stvarne ili moguće negativne učinke za tržišno natjecanje, potrebno je između ostalog utvrditi mogu li se sudionici sporazuma smatrati poduzetnicima u smislu propisa o zaštiti tržišnog natjecanja. Aktivnosti javnog naručitelja koje se odnose na javnu nabavu, u kojoj je on naručitelj robe, usluga ili radova za vlastite potrebe, ne čine ga poduzetnikom u smislu propisa o zaštiti tržišnog natjecanja.

Prema mišljenju AZTN-a, sporazum između Plinacra kao naručitelja i OD Špehar i Gavranić kao ponuditelja ne može biti kvalificiran kao zabranjeni sporazum u smislu članka 8. ZZTN-a jer Plinacro kao javni naručitelj nije poduzetnik u smislu propisa o zaštiti tržišnog natjecanja.

AZTN je u rješenju o odbacivanju inicijative dodatno naglasio da eventualni sporazumi između naručitelja i ponuditelja u postupku javne nabave nisu predmet AZTN-a, već su podložni regulaciji drugih tijela koja nadziru primjenu Zakona o javnoj nabavi ili kaznenih propisa. Naposljetku, AZTN je donio odluku da se inicijativa podnositelja odbaci jer nije bilo uvjeta za pokretanje postupka po službenoj dužnosti.

2.2. Postupci utvrđivanja zlouporabe vladajućeg položaja

Postojanje vladajućeg položaja poduzetnika na određenom tržištu nije protivno propisima o zaštiti tržišnog natjecanja, ali je zabranjena zlouporaba toga položaja. Naime, poduzetnici u vladajućem položaju na nekom tržištu mogu se zbog svoje značajne tržišne snage početi ponašati i djelovati protivno pravilima tržišnog natjecanja. Stoga, poduzetnici u vladajućem položaju imaju posebnu, pojačanu odgovornost ponašati se u skladu s propisima o zaštiti tržišnog natjecanja u odnosu prema drugim sudionicima na tržištu.

Ako je jačanje tržišne snage rezultat poslovne strategije poduzetnika koja počiva na stalnom poboljšanju učinkovitosti, kvalitete, inovacijama i ulaganju u nove tehnologije, što utječe na povoljnije cijene i kvalitetnije i inovativnije proizvode ili usluge koje nudi na tržištu, prednost koju poduzetnik ostvaruje na tržištu u odnosu na konkurente je potpuno opravdana. Njegovo ponašanje sa stajališta propisa o zaštiti tržišnog natjecanja u takvim slučajevima nije sporno.

Stoga, propisi o zaštiti tržišnog natjecanja ne zabranjuju vladajući položaj sam po sebi, već utvrđuju ponašanja koja se pod određenim uvjetima mogu smatrati zlouporabom vladajućeg položaja poduzetnika na tržištu.

Pretpostavka vladajućeg položaja poduzetnika na tržištu postoji kada se poduzetnik zbog svoje tržišne snage može ponašati u znatnoj mjeri neovisno o stvarnim ili mogućim konkurentima, potrošačima, kupcima ili dobavljačima i to naročito ako nema značajnih konkurenata na mjerodavnom tržištu ili ima značajnu tržišnu snagu u odnosu na stvarne ili moguće konkurente.

Ako djeluju zajednički, odnosno ako na tržištu međusobno značajno ne konkuriraju, u zajedničkom vladajućem položaju mogu biti dva ili više poduzetnika.

ZZTN utvrđuje visinu tržišnog udjela kao polazno mjerilo vladajućeg položaja prema kojem se pretpostavlja da u vladajućem položaju može biti poduzetnik čiji tržišni udjel na mjerodavnom tržištu iznosi više od 40 posto.³⁹ Riječ je o oborivoj zakonskoj pretpostavci.

Budući da se radi o polaznim mjerilima, AZTN ih u svakom postupku treba utvrditi odnosno dokazati. Naime, iako je visoki tržišni udjel polazni i važan kriterij za utvrđivanje vladajućeg položaja poduzetnika, on ne predstavlja nužno i jedini kriterij za njegovo utvrđivanje. Tako se pri utvrđivanju postojanja vladajućeg položaja nekog poduzetnika na tržištu uzima u obzir cijeli niz čimbenika kao što su, primjerice, vrijeme kroz koje poduzetnik ostvaruje visoki tržišni udjel i položaj, njegova financijska snaga, prednosti u pristupu izvorima nabave ili tržištu, povezanost s drugim poduzetnicima, pravne ili činjenične zapreke pristupa tržištu drugih poduzetnika, sposobnost nametanja tržišnih uvjeta s obzirom na njegovu ponudu ili potražnju i sposobnost isključivanja konkurenata s tržišta usmjeravanjem na druge poduzetnike.

2.2.1. Najčešći oblici zlouporabe vladajućeg položaja

- Izravno ili neizravno nametanje nepravednih kupovnih ili prodajnih cijena, odnosno drugih nepravednih trgovinskih uvjeta;
- ograničavanje proizvodnje, tržišta ili tehnološkog razvitka na štetu potrošača;
- primjena nejednakih uvjeta na istovrsne poslove s drugim poduzetnicima, čime ih se dovodi u nepovoljniji položaj u odnosu na konkurenciju;
- uvjetovanje sklapanja ugovora pristankom drugih ugovornih strana na dodatne obveze, koje po svojoj prirodi ili običajima u trgovini nisu u izravnoj vezi s predmetom tih ugovora.⁴⁰

Postupak utvrđivanja zlouporabe vladajućeg položaja poduzetnika AZTN uvijek pokreće po službenoj dužnosti, a inicijativu za njegovo pokretanje AZTN-u može dati široki krug fizičkih i pravnih osoba.⁴¹

Kako bi utvrdio postoje li indicije koje su dostatne za pokretanje postupka utvrđivanja zlouporabe vladajućeg položaja po službenoj dužnosti, AZTN je proveo prethodno ispitivanje stanja na 22 mjerodavna tržišta u upravnim predmetima koji su okončani u 2024. godini:

³⁹ ZZTN, članak 12. stavak 2.

⁴⁰ ZZTN, članak 13.

⁴¹ ZZTN, članak 37., članak 38. stavci 1. i 3. te članak 39.

- tržište pružanja usluga dezinfekcije, dezinsekcije i deratizacije,
- tržište pružanja poštanskih usluga,
- tržište distribucije sportskih kanala,
- tržište najma prostora,
- tržište pružanja usluga povremenog pomorskog prijevoza putnika kao sastavnog dijela turističke usluge odnosno taksi prijevoza,
- tržište pripreme brze hrane u Gradu Zagrebu,
- tržište davanja u zakup javnih i privatnih površina (zemljišta), odnosno nekretnina za pružanje usluga vanjskog oglašavanja i tržište pružanja usluga vanjskog oglašavanja,
- tržište distribucije fotokopirnog papira,
- tržište osposobljavanja kadrova u lovstvu,
- tržište pružanja usluge razvođenja struje,
- tržište preuzimanja poslovnih udjela,
- tržište djelatnosti Hrvatskog veterinarskog instituta,
- tržište obveznog i kasko osiguranja od automobilske odgovornosti,
- tržište oglašavanja,
- tržište distribucije keramičkih pločica,
- tržište organizacije investicijskog trgovanja,
- tržište prijevoza robe kamionima,
- tržište pružanja kolodvorskih usluga za autobusni prijevoz putnika na području Grada Varaždina,
- tržište autobusnog prijevoza putnika u međunarodnom prometu na linijama Osijek-Frankfurt i Vukovar-Dortmund,
- tržište pružanja usluga opskrbe trgovina i građana na području povijesne jezgre Grada Dubrovnika,
- tržište pružanja usluge odlaganja komunalnog otpada, i
- tržište imenovanja prinudnog upravitelja od strane jedinica lokalne samouprave za one nekretnine čiji suvlasnici nisu osigurali upravljanje nekretninom u smislu odredbi Zakona o vlasništvu i drugim stvarnim pravima na teritoriju Republike Hrvatske.

AZTN je tijekom 2024. godine iz područja **zlouporaba** riješio ukupno 33 predmeta (29 upravna predmeta i 4 neupravna predmeta).

U nastavku se daju kratki opisi nekih odluka iz područja utvrđivanja zlouporabe vladajućeg položaja.

Primjer 1. AZTN protiv Hrvatskog lovačkog saveza - Rješenje o utvrđivanju zlouporabe vladajućeg položaja⁴²

AZTN je rješenjem od 23. prosinca 2024., utvrdio da je poduzetnik Hrvatski lovački savez, sa sjedištem u Zagrebu (u daljnjem tekstu: HLS), u razdoblju od 1. siječnja 2022. do 31. ožujka 2024., narušio tržišno natjecanje na mjerodavnom tržištu pružanja usluge osposobljavanja za lovca na teritoriju RH, izravnim ili neizravnim nametanjem nepravednih kupovnih ili prodajnih cijena, odnosno drugih nepravednih trgovinskih uvjeta.

U provedenom postupku je utvrđeno da je u navedenom razdoblju HLS na mjerodavnom tržištu primijenio predatorsku cijenu za uslugu osposobljavanja za lovca u iznosu od 400,00 kuna bez PDV-a odnosno 500,00 kuna s PDV-om, što preračunato u euro po fiksnom tečaju konverzije 7,53450 kuna za 1 euro, iznosi 53,09 EUR bez PDV-a odnosno 66,36 EUR s PDV-om, koja cijena je niža od troškova pružanja navedene usluge, kako bi s navedenog tržišta istisnuo ili došao u vjerojatnu poziciju da s istog tržišta istisne jednog ili više konkurenata u cilju jačanja svoje tržišne snage, čime je u smislu članka 13. točke 1. ZZTN-a počinio zlouporabu vladajućeg položaja.

Vladajući položaj poduzetnika na mjerodavnom tržištu *per se* nije zabranjen. Međutim, poduzetnik koji se nalazi u vladajućem položaju ima posebnu odgovornost da njegovo ponašanje nema za posljedicu slabljenje razine tržišnog natjecanja koja na tržištu postoji, s obzirom da takav poduzetnik može u značajnoj mjeri utjecati na razinu i razvoj učinkovitog tržišnog natjecanja na mjerodavnom tržištu.

Predatorske cijene su cijene proizvoda ili usluge koje su manje od troškova njegove proizvodnje odnosno pružanja, a njih su u mogućnosti primijeniti oni poduzetnici u vladajućem položaju koji za vrijeme primjene takve cijene imaju mogućnost opstati na tržištu, što im omogućuju znatni financijski resursi ili dobit na drugom tržištu na kojem je takav poduzetnik prisutan. U tom smislu, kada je poduzetnik koji primjenjuje predatorsku cijenu u vladajućem položaju samo na jednom od više tržišta, tada se takva predatorska cijena može primijeniti na bilo kojem od mjerodavnih tržišta na kojima taj poduzetnik djeluje, pa i na onom na kojem nije u vladajućem položaju, ukoliko je riječ o susjednim tržištima koja su na neki način ekonomski povezana.

Iz rezultata provedenog postupka proizlazi da se HLS nalazi u vladajućem položaju na skupini povezanih susjednih tržišta na kojima temeljem posebnih propisa jedini pruža usluge koje su stoga zaštićene zakonskim monopolom, te da je koristeći dobit iz tih tržišta na mjerodavnom tržištu pružanja usluge osposobljavanja za lovca na teritoriju Republike Hrvatske na kojemu nije u vladajućem položaju, unakrsno financirao svoje aktivnosti sredstvima ili resursima različitim od onih koja uređuju uobičajeno tržišno natjecanje.

Osim toga, kako je u konkretnom slučaju bilo potrebno utvrditi cijenu ispod koje predmetnu uslugu nije moguće pružiti, AZTN je utvrdio da trošak provedbe programa osposobljavanja za lovca nije pokriven cijenom od 400,00 kuna bez PDV-a (što preračunato u euro po fiksnom tečaju konverzije 7,53450 kuna za 1 euro, iznosi 53,09 EUR bez PDV-a), te da razliku između navedene cijene i stvarnog troška pružanja predmetne usluge HLS unakrsno financira sredstvima županijskih saveza i drugih članica ili svojim sredstvima stečenim na skupini

⁴² AZTN protiv Hrvatskog lovačkog saveza, KLASA: UP/I 034-03/2021-01/029, rješenje od 23.12.2024. objavljeno na mrežnoj stranici AZTN-a.

povezanih susjednih tržišta na kojima temeljem posebnih propisa jedini pruža usluge koje su zaštićene zakonskim monopolom.

Rješenjem AZTN-a zabranjuje se poduzetniku Hrvatski lovački savez svako takvo daljnje postupanje te mu je, na temelju prihoda ostvarenog na mjerodavnom tržištu u 2023. godini, izračena novčana kazna u iznosu od 89.935,20 EUR.

Također, u svrhu otklanjanja štetnih učinaka utvrđenog protupravnog postupanja HLS-a, imenovanom je poduzetniku naložena mjera uspostaviti odvojeno knjigovodstvo troškova na način da računovodstveno razdvoji troškove ostvarene na tržištu pružanja usluge osposobljavanja za lovca od troškova ostvarenih na tržištima na kojima jedini pruža usluge koje su zaštićene zakonskim monopolom te zasebnim pravnim poslom sklopljenim s njegovim članicama koje na bilo koji način sudjeluju u provedbi programa osposobljavanja za lovca koji taj poduzetnik provodi, ustrojiti transparentan sustav transfernih cijena svih pojedinačnih usluga u stvarnim količinama koje pri provedbi toga programa koristi od svojih članica kao dobavljača, koje cijene odgovaraju tržišnim cijenama koje bi zaračunali trećima, odnosno konkurentima HLS-a ili barem stvarnim inkrementalnim troškovima proizvodnje predmetnih usluga, pod prijetnjom izricanja dnevne novčane kazne, sukladno odredbama članka 63.a u vezi s člankom 14. stavak 1. točka 3. ZZTN-a.

Navedenu mjeru je HLS obvezan ispuniti u roku od 4 mjeseca od dostave rješenja AZTN-a.

Primjer 2. AZTN protiv Europapier Adria d.o.o. - rješenje o obustavi postupka⁴³

AZTN je u upravnom postupku pokrenutom po službenoj dužnosti protiv poduzetnika Europapier Adria d.o.o., sa sjedištem u Sesvetama, (u daljnjem tekstu: Europapier Adria), kao ekskluzivnog uvoznika i distributera papira marke IQ proizvođača Mondi SCP a.s., istražio je li imenovani poduzetnik u razdoblju od 2020. godine nadalje, sklopio zabranjeni sporazum u smislu članka 8. stavak 1. i/ili zloupotrijebio vladajući položaj na mjerodavnom tržištu u smislu članka 13. ZZTN-a.

Tijekom postupka bilo je potrebno utvrditi je li poduzetnik Europapier Adria, kao ekskluzivni uvoznik i distributer papira marke IQ na teritoriju RH, koristeći diskreciju odlučivanja o izboru poslovnog partnera, podnositeljima inicijative i/ili drugim zainteresiranim poduzetnicima, odbio opskrbu predmetnim proizvodom i dostavu tehničke dokumentacije proizvoda koja je nužna za sudjelovanje na javnom nadmetanju te tako narušio tržišno natjecanje zloupotrebom vladajućeg položaja u smislu članka 13. ZZTN-a, kao i nameće li imenovani poduzetnik podnositeljima inicijative i/ili drugim zainteresiranim poduzetnicima obvezu isključive kupnje određenih proizvoda tog poduzetnika, kao i obvezu nabave cjelokupne količine papira koji se traži na natjecajima od njega ili od nekog drugog poduzetnika, na kojega ga uputi rečeni dobavljač, što bi moglo predstavljati obvezu nenatjecanja i povredu članka 8. stavak 1. ZZTN-a.

Iz rezultata cjelokupnog postupka, tijekom kojeg je AZTN pribavio očitovanja, podatke i dokumentaciju od imenovane stranke te od 14 poduzetnika koji su mu konkurenti na veleprodajnom i maloprodajnom mjerodavnom tržištu, AZTN nije utvrdio sklapanje

⁴³ AZTN protiv Europapier Adria d.o.o., KLASA: UP/I 034-03/23-03/001, rješenje od 7.11.2024. objavljeno na mrežnoj stranici AZTN-a.

zabranjenog sporazuma u smislu članka 8. stavak 1., niti zlouporabu vladajućeg položaja na mjerodavnom tržištu u smislu članka 13. ZZTN-a.

Naime, iz detaljne analize predmetnog tržišta provedene temeljem mjerodavne dokumentacije i podataka, utvrđeno je kako poduzetnik Europapier Adria nema vladajući položaj na mjerodavnom tržištu distribucije fotokopirnog papira u smislu članka 12. ZZTN-a, slijedom čega imenovani poduzetnik ne može niti zlouporabiti vladajući položaj odbijanjem poslovanja, odnosno primjenom nejednakih uvjeta na istovrsne poslove s različitim poduzetnicima u smislu članka 13. ZZTN-a.

Jednako tako je utvrđeno da pravni temelj poslovne suradnje između imenovanog poduzetnika i kupaca predmetnih proizvoda ne sadrži vertikalna ograničenja koja se smatraju teškim ograničenjima tržišnog natjecanja i zabranjenim obvezama u smislu članaka 9. i 10. Uredbe o skupnom izuzeću, niti su utvrđene indicije o postojanju zabranjenog sporazuma koji bi kao cilj ili posljedicu mogao imati narušavanje tržišnog natjecanja na mjerodavnom tržištu, odnosno značajan negativan učinak na nekom dijelu tih tržišta, u smislu članka 8. ZZTN-a.

Slijedom naprijed navedenog, AZTN je obustavio postupak pokrenut protiv poduzetnika Europapier Adria, zbog nepostojanja zakonskih pretpostavki za daljnje vođenje postupka u smislu članaka 8. i 13. ZZTN-a.

Primjer 3. AZTN - provedba prethodnog ispitivanja stanja na mjerodavnom tržištu u smislu ZZTN-a - povod inicijativa poduzetnika Anić Holding plus d.o.o. podnesena protiv poduzetnika Zagreb plakat d.o.o. - rješenje o odbacivanju inicijative⁴⁴

AZTN je 3. srpnja 2023. godine, u smislu članka 37. ZZTN-a, zaprimio inicijativu poduzetnika ANIĆ HOLDING PLUS d.o.o., sa sjedištem u Zagrebu, (u daljnjem tekstu: Anić Holding ili podnositelj inicijative) za pokretanje postupka protiv poduzetnika ZAGREB PLAKAT d.o.o., sa sjedištem u Zagrebu, (u daljnjem tekstu: Zagreb plakat), zbog utvrđivanja narušavanja tržišnog natjecanja zlouporabom vladajućeg položaja u smislu članka 13. ZZTN-a.

Anić Holding u inicijativi navodi da je Grad Zagreb, Ugovorom o obavljanju usluga oglašavanja, povjerio Zagreb plakatu obavljanje komunalne djelatnosti usluga oglašavanja na javnim površinama i na nekretninama u vlasništvu Grada Zagreba. Podnositelj inicijative smatra da je Grad Zagreb, odnosno Zagreb plakat, takvim postupanjem započeo eru vladajućeg položaja na tržištu oglašavanja na javnim površinama i nekretninama u vlasništvu Grada Zagreba te je svim drugim pravnim subjektima koji se bave predmetnom djelatnošću onemogućio konkurentnost na predmetnom tržištu. Nadalje, isti navodi da je Grad Zagreb novom Odlukom o komunalnom redu iz travnja 2023. godine izbacio odredbu iz ranije Odluke/2019 kojom je u članku 29. bilo propisano da se površine javne namjene za komercijalno oglašavanje dodjeljuju putem javnog natječaja. Time su, smatra podnositelj inicijative, svi pravni subjekti, osim Zagreb plakata, koji su registrirani za obavljanje usluge oglašavanja, onemogućeni u pristupu jednom dijelu tržišta, odnosno površinama javne namjene i nekretninama kojima upravlja Grad Zagreb.

⁴⁴ AZTN - provedba prethodnog ispitivanja stanja na mjerodavnom tržištu u smislu ZZTN-a - povod inicijativa poduzetnika Anić Holding plus d.o.o. podnesena protiv poduzetnika Zagreb plakat d.o.o., KLASA: UP/I 034-03/23-03/011, rješenje od 04.7.2024., objavljeno na mrežnoj stranici AZTN-a.

Uzimajući u obzir navode iz inicijative AZTN je preliminarno odredio dva međusobno povezana tržišta u proizvodnom smislu i to:

1. tržište davanja u zakup javnih i privatnih površina (zemljišta), odnosno nekretnina za pružanje usluga vanjskog oglašavanja (uzlazno tržište u odnosu na tržište pod rednim brojem 2) i
2. tržište pružanja usluga vanjskog oglašavanja (silazno tržište u odnosu na tržište pod rednim brojem 1).

AZTN je kao mjerodavno uzlazno tržište odredio tržište davanja u zakup javnih i privatnih površina (zemljišta), odnosno nekretnina za pružanje usluga vanjskog oglašavanja.

Navedeno uzlazno tržište podrazumijeva davanje u zakup zemljišta, odnosno nekretnina od strane vlasnika javnih ili privatnih površina na području Grada Zagreba, poduzetnicima koji se bave djelatnošću postavljanja reklamnih panoa namijenjenih za vanjsko oglašavanje.

Na dijelu tržišta davanja u zakup površina djeluje Grad Zagreb kao jedini vlasnik svih javnih površina (zemljišta), odnosno nekretnina na području Grada Zagreba, koji svoja zemljišta odnosno nekretnine, daje u zakup zakupcu koji na njima postavlja reklamne panoje te iste nudi kao oglasni prostor medijskim agencijama ili izravno oglašivačima za potrebe oglašavanja. Nadalje, na dijelu tržišta koji se odnosi na davanje u zakup privatnih površina za pružanje usluga vanjskog oglašavanja djeluju vlasnici privatnih površina, odnosno nekretnina koji iste daju u zakup ukoliko zadovoljavaju određene kriterije te za isto dobiju dozvolu.

Silazno tržište pružanja usluga vanjskog oglašavanja podrazumijeva iznajmljivanje reklamnih panoa, odnosno prodaje oglasnog prostora od strane poduzetnika u svrhu oglašavanja na oglasnim površinama raznih formata na vanjskim (privatnim i javnim) površinama na području Grada Zagreba, kao što su panoi uz prometnice raznih veličina i oblika osvjetljenja, pročelja zgrada, skele i drugo.

Iz analizirane dokumentacije proizlazi kako Zagreb plakat, iako vlasnički povezan s Gradom Zagrebom, kao takav ne djeluje na uzlaznom tržištu davanja u zakup javnih i privatnih površina (zemljišta), odnosno nekretnina za potrebe postavljanja reklamnih panoa namijenjenih za vanjsko oglašavanje, već djeluje samo na silaznom tržištu pružanja usluga vanjskog oglašavanja, iznajmljivanja reklamnih panoa, odnosno prodaje oglasnog prostora u svrhu vanjskog oglašavanja.

Samim time, Zagreb plakat kao takav niti ne može zlouporabiti vladajući položaj u smislu članka 13. ZZTN-a na način da zatvori pristup na uzlaznom tržištu davanja u zakup javnih površina (zemljišta), odnosno nekretnina za potrebe postavljanja reklamnih panoa namijenjenih za vanjsko oglašavanje u vlasništvu Grada Zagreba. Zagreb plakat, kao i podnositelj inicijative, djeluje na silaznom tržištu pružanja usluga vanjskog oglašavanja.

Iz provedene analize zamjenjivosti pružanja usluga vanjskog oglašavanja na javnim i privatnim površinama proizlazi da je pružanje usluga vanjskog oglašavanja na javnim površinama zamjenjivo s pružanjem usluga vanjskog oglašavanja na privatnim površinama, odnosno da čine zajedničko šire mjerodavno tržište vanjskog oglašavanja. Navedeno se

odnosi i na povezano uzlazno tržište davanja u zakup privatnih i javnih površina, odnosno nekretnina na području Grada Zagreba.

Uzimajući u obzir zamjenjivost usluge vanjskog oglašavanja na javnim površinama s vanjskim oglašavanjem na privatnim površinama, ne može se zaključiti da se Grad Zagreb nalazi u vladajućem položaju na uzlaznom mjerodavnom tržištu davanja u zakup javnih i privatnih površina (zemljišta), odnosno nekretnina za pružanje usluga vanjskog oglašavanja na području Grada Zagreba u smislu članka 12. ZZTN-a, budući da je moguć pristup dijelu tržišta koji se odnosi na zakup privatnih površina, odnosno nekretnina.

Također, rezultati provedenog prethodnog ispitivanja stanja na tržištu pokazali su da prema oba analizirana kriterija, kako prema prihodima, tako i prema površini oglasnih panoa, Zagreb plakat u analiziranom razdoblju na silaznom tržištu pružanja usluga vanjskog oglašavanja na području Grada Zagreba ne ostvaruje tržišne udjele koji prelaze 40 posto, što je jedan od preduvjeta za postojanje vladajućeg položaja u smislu članka 12. stavka 2. ZZTN-a.

Osim toga, na predmetnom tržištu vanjskog oglašavanja na području Grada Zagreba prisutan je veliki broj konkurenata koji ostvaruju značajne tržišne udjele, odnosno postoji značajan konkurentski pritisak te niti jedan poduzetnik nije prestao poslovati niti je istisnut s predmetnog mjerodavnog tržišta uslijed okolnosti na koje upućuje podnositelj inicijative. Slijedom navedenog, AZTN je rješenjem od 4. srpnja 2024. godine odbacio inicijativu poduzetnika Anić Holding jer nema uvjeta za pokretanje postupka.

2.3. Postupci ocjene dopuštenosti koncentracija poduzetnika

Koncentracija poduzetnika (u daljnjem tekstu: koncentracija) u smislu prava tržišnog natjecanja nastaje promjenom u kontroli nad poduzetnikom na trajnoj osnovi⁴⁵.

Do promjene u kontroli nad poduzetnikom može doći:

- pripajanjem ili spajanjem dvaju ili više neovisnih poduzetnika ili dijelova tih poduzetnika koji osnivaju novo društvo ili nastavljaju poslovati pod imenom jednoga od njih;
- stjecanjem izravne ili neizravne kontrole ili prevladavajućeg utjecaja jednog ili više poduzetnika nad drugim ili više drugih poduzetnika, odnosno dijelom ili dijelovima drugog poduzetnika i to stjecanjem većine dionica ili udjela ili stjecanjem većine prava glasa ili na drugi način u skladu s odredbama Zakona o trgovačkim društvima.

Zajednički pothvat (engl. *joint venture*), kao oblik ugovornog udruživanja u zajedničkom poslovnom pothvatu dvaju ili više neovisnih poduzetnika, također je koncentracija ako trajnije djeluje kao neovisan gospodarski subjekt.

⁴⁵ ZZTN, članak 15.

Kod kontrole koncentracija poduzetnika, zadatak je AZTN-a procijeniti hoće li opisani pozitivni učinci namjeravane provedbe koncentracije prevladati nad njezinim negativnim učincima na tržišno natjecanje, prije svega zbog smanjenja broja tržišnih takmaca (i posljedičnog jačanja tržišne snage novog gospodarskog subjekta), opasnosti od stvaranja novog ili jačanja postojećeg vladajućeg položaja sudionika koncentracije, niže razine tržišnog natjecanja (ako je riječ o horizontalnim koncentracijama zbog povećane opasnosti od koluzije (dogovora o cijenama ili podjeli tržišta), što bi moglo dovesti do smanjivanja dobrobiti za potrošače u obliku rasta cijena, pada kvalitete ili izostanka ulaganja u inovacije. Stoga je ocjena dopuštenosti namjere provedbe koncentracija poduzetnika također jedna od važnih zadaća AZTN-a.

Pritom je bitno da, provedba koncentracije može imati pozitivne učinke te koristiti tržišnom natjecanju i gospodarstvu u cjelini, primjerice, kroz bolje iskorištavanje proizvodnih, trgovačkih i drugih resursa, veću fleksibilnost pri strukturiranju cijena, niže cijene, bolju kvalitetu i veći izbor proizvoda i usluga.

2.3.1. Postupci po prijavi za ocjenu dopuštenosti namjere provedbe koncentracija poduzetnika

Za razliku od postupaka utvrđivanja zabranjenih sporazuma između poduzetnika i utvrđivanja zlouporabe vladajućeg položaja na tržištu koje AZTN uvijek pokreće *ex post* i to po službenoj dužnosti, postupak ocjene dopuštenosti namjere provedbe koncentracije poduzetnika provodi se *ex ante* temeljem prijave njezinih sudionika⁴⁶.

Naime, sudionici koncentracije imaju obvezu AZTN-u prijaviti namjeru provedbe koncentracije ukoliko su kumulativno ispunjeni zakonom određeni iznosi ukupnih prihoda odnosno ekonomske veličine te ju ne smiju provesti sve dok AZTN ne ocjeni njezinu dopuštenost.

Slijedom toga, AZTN-u se na ocjenu moraju prijaviti samo koncentracije poduzetnika koje kumulativno premašuju zakonom utvrđene pragove ekonomske veličine na svjetskom i hrvatskom tržištu, iz članka 17. stavka 1. ZZTN-a, konkretno:

- ako ukupni godišnji konsolidirani prihod svih poduzetnika sudionika koncentracije ostvaren prodajom robe i/ili usluga na svjetskom tržištu, iznosi najmanje 132.722.808,41 EUR sukladno financijskim izvješćima za financijsku godinu koja je prethodila koncentraciji, ako najmanje jedan sudionik koncentracije ima sjedište i/ili podružnicu u RH, i
- ako ukupni prihod svakog od najmanje dva sudionika koncentracije u RH, sukladno financijskim izvješćima u financijskoj godini koja je prethodila koncentraciji, iznosi najmanje 132.722,80 EUR⁴⁷.
-

⁴⁶ ZZTN, članak 38. stavak 2.

⁴⁷ ZZTN, članak 17. riječ je o protuvrijednosti HRK-EUR.

Ako AZTN na temelju dokumenata i podataka dostavljenih uz prijavu namjere provedbe koncentracije te na temelju drugih raspoloživih podataka i saznanja kojima raspolaže, ocijeni da se može opravdano pretpostaviti da nije riječ o koncentraciji koja će imati značajne negativne učinke na tržišno natjecanje, ili ako u roku od 30 dana od dana zaprimanja potpune prijave koncentracije ne donese zaključak o pokretanju postupka ocjene dopuštenosti koncentracije na tzv. II. razini, smatrat će se da je koncentracija dopuštena. U tom slučaju AZTN podnositelju prijave dostavlja pisanu potvrdu o dopuštenosti koncentracije na tzv. I. razini⁴⁸.

Međutim, ako AZTN temeljem analize podataka iz prijave namjere provedbe koncentracije procijeni da bi provedba koncentracije mogla imati značajan učinak na tržišno natjecanje, osobito ako se tom koncentracijom stvara novi ili jača postojeći vladajući položaj sudionika koncentracije na mjerodavnom tržištu, AZTN će u roku od 30 dana od davanja potvrde o potpunosti prijave koncentracije donijeti zaključak o pokretanju postupka ocjene dopuštenosti koncentracije. Time započinje postupak ocjene dopuštenosti koncentracije na tzv. II. razini⁴⁹. Riječ je o složenom upravnom (ispitnom) postupku koji zahtijeva opsežno prikupljanje podataka, dokumentacije, mišljenja i očitovanja potrebnih za izradu dubinske pravne i ekonomske analize mjerodavnog tržišta i učinaka konkretne koncentracije na tržišno natjecanje. Postupak se na II. razini može okončati donošenjem rješenja o dopuštenoj, uvjetno dopuštenoj ili zabranjenoj koncentraciji⁵⁰. U postupku se, kao i u ostalim postupcima utvrđivanja narušavanja tržišnog natjecanja koji su ranije detaljnije pojašnjeni, mora dati stranci pravo na obranu pa je obvezno donijeti Obavijest o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku i održati usmenu raspravu, a prije donošenja odluke o uvjetno dopuštenoj ili zabranjenoj koncentraciji⁵¹.

U području ocjene **dopuštenosti koncentracija** AZTN je tijekom 2024. godine riješio ukupno 30 predmeta (13 upravnih predmeta i 17 neupravnih predmeta). U tu svrhu analizirao je 29 mjerodavnih tržišta.

Od 19 predmeta ocjene dopuštenosti koncentracija, u 2024. okončano je 13 predmeta ocjena koncentracija, od čega su u deset predmeta koncentracije ocijenjene dopuštenim na 1. razini jer je bilo riječ o koncentracijama koje ne dovode do značajnog učinka na tržišno natjecanje s obzirom da se istima ne stvara novi niti jača postojeći vladajući položaj poduzetnika. U jednom je predmetu ocjene dopuštenosti koncentracije postupak okončan donošenjem rješenja kojim se odbacuje prijava koncentracije zbog nepostojanja uvjeta za vođenje postupka ocjene koncentracije⁵². U jednom je predmetu ocjene dopuštenosti koncentracije doneseno rješenje u 2. fazi ocjene dopuštenosti koncentracije, kojim se koncentracija ocjenjuje dopuštenom⁵³. U jednom je predmetu ocjene dopuštenosti koncentracije završio nadzor nad provedbom mjera i uvjeta u za to predviđenim rokovima za otklanjanje negativnih učinaka predmetne

⁴⁸ ZZTN, članak 22. stavci 1. i 2.

⁴⁹ ZZTN, članak 22. stavak 3.

⁵⁰ ZZTN, članak 22. stavak 7.

⁵¹ ZZTN, članci 48. i 52.

⁵² Granolio d.d. za proizvodnju, trgovinu i usluge, Zagreb i dio poslovanja ŽITO d.o.o. za proizvodnju i trgovinu, Osijek, KLASA: UP/I 034-03/2024-02/002, rješenje od 24.6.2024. objavljeno na mrežnoj stranici AZTN-a.

⁵³ EKO-FLOR PLUS d.o.o., Oroslavje i REOMA GRUPA d.o.o., Zagreb, KLASA: UP/I 034-03/2022-02/011, rješenje od 19.12.2023., objavljeno na mrežnoj stranici AZTN-a.

koncentracije na mjerodavnom tržištu iz rješenja o uvjetno dopuštenoj koncentraciji donesenog u 2022. godini⁵⁴. Sve su mjere ispunjene.

Zabranjenom u 2024. nije ocijenjena niti jedna koncentracija.

Tijekom 2024. godine predstavnici AZTN-a su nastavili sudjelovanje u radu Radne skupine za strane subvencije, novouvedeno područje djelovanja EK. AZTN je imenovan kao predstavnik RH u području ocjena koncentracija, koje je važan dio ovog novog područja u nadležnosti EK i iz kojeg su prenesena brojna zakonodavna rješenja u zakonodavni okvir za strane subvencije. U prosincu 2024. održan je prvi sastanak Radne skupine za strane subvencije u Bruxellesu, na kojem je EK predstavila svoj rad tijekom godine te prve donesene odluke u ovom području i na kojem je održana vrlo konstruktivna rasprava između EK i predstavnika država članica vezana uz ovu problematiku.

U području ocjene dopuštenosti koncentracija AZTN je tijekom 2024. godine analizirao sljedećih 29 mjerodavnih tržišta:

- tržište prodaje novih motornih vozila (u segmentima osobnih vozila i lakih gospodarskih vozila),
- tržište prodaje originalnih rezervnih dijelova za motorna vozila robnih marki Hyundai, Ford, Renault, Nissan i Dacia,
- tržište pružanja usluga popravka i održavanja motornih vozila robnih marki Hyundai, Ford, Renault, Nissan i Dacia,
- sakupljanje industrijskog i komercijalnog otpada (bio-otpad, drvo, glomazni, metal, miješani građevinski otpad, plastika),
- sakupljanje industrijskog i komercijalnog otpada (papir/ karton),
- obrada papira/ kartona,
- trgovina na veliko papirom/ kartonom,
- tržište trgovine na malo mješovitom robom, pretežno hranom, pićima i higijenskim proizvodima za domaćinstvo,
- tržište proizvodnje i uvoza pekarskih proizvoda,
- tržište trgovine na veliko pekarskim proizvodima,
- tržište trgovine na malo pekarskim proizvodima,
- tržište otkupa žitarica (pšenica i kukuruz),
- tržište proizvodnje brašna,
- tržište trgovine na veliko brašnom: a) industrijskim kupcima i b) maloprodajnim lancima i veletrgovcima,
- tržište proizvodnje i trgovine na veliko električnom energijom,
- tržište pružanja usluga projektiranja, izgradnje i održavanja transformatorskih stanica,
- tržište proizvodnje i prodaje transformatora,
- tržište proizvodnje i prodaje fotonaponskih panela,
- tržište pružanja usluga razvoja i izgradnje fotonaponskih sustava (solarnih elektrana),
- tržište proizvodnje i prodaje električne energije,
- tržište trgovine na veliko žitaricama (pšenicom, kukuruzom),

⁵⁴GRAND AUTOMOTIVE RD Ltd. i GRAND AUTOMOTIVE LLP., RAMLA, IZRAEL i RENAULT NISSAN HRVATSKA d.o.o., Zagreb, KLASA: UP/I 034-03/2022-02/005, rješenje od 9.8.2022. objavljeno na mrežnoj stranici AZTN-a.

- tržište proizvodnje i prodaje svježeg mesa peradi,
- tržište proizvodnje i prodaje prerađenog mesa peradi,
- tržište trgovine na malo gnojivom i poljoprivrednim zaštitnim sredstvima u specijaliziranim prodavaonicama (tzv. poljoprivrednim ljekarnama),
- tržište otkupa žitarica i uljarica (merkantilne robe),
- tržište trgovine na veliko žitaricama i uljaricama (merkantilnom robom),
- tržište trgovine na veliko repromaterijalom (sjemenom, gnojivom i sredstvima za zaštitu bilja),
- tržištu trgovine na malo sjemenom, gnojivom, sredstvima za zaštitu bilja i drugog repromaterijala u specijaliziranim prodavaonicama (tzv. poljoprivrednim ljekarnama), i
- tržište niskogradnje (izgradnja vodnih i komunalnih infrastrukturnih objekata).

U nastavku se daje kratki opis nekoliko predmeta ocjene dopuštenosti koncentracije tijekom 2024. godine.

Primjer 1: MLIN I PEKARE d.o.o., Sisak, PLODINEC d.o.o., Velika Gorica, ALLIANZ ZB d.o.o. Zagreb i PBZ CO d.d., Zagreb (u svoje ime, a za račun fondova) i Čakovečki mlinovi d.d., Čakovec – ocjena koncentracije u I. fazi⁵⁵

AZTN je ocijenio dopuštenom namjeru provedbe koncentracije koja nastaje stjecanjem zajedničke kontrole poduzetnika na trajnoj osnovi poduzetnika Mlin i pekare d.o.o., poduzetnika Plodinec d.o.o., Allianz ZB d.o.o. za upravljanje obveznim i dobrovoljnim mirovinskim fondovima, u svoje ime, a za račun fondova pod upravljanjem AZ obvezni mirovinski fond - kategorija A, i PBZ Croatia osiguranje d.d. za upravljanje obveznim mirovinskim fondovima, u svoje ime, a za račun fondova pod upravljanjem PBZ Croatia osiguranje obvezni mirovinski fond – kategorija A, i PBZ Croatia osiguranje obvezni mirovinski fond – kategorija B, nad poduzetnikom Čakovečki mlinovi d.d., a time i nad poduzetnicima pod njegovom kontrolom Trgovina Krk, Radnik Opatija i Trgocentar.

Koncentracija poduzetnika imat će učinke prvenstveno na sljedećim tržištima: tržište trgovine na malo mješovitom robom, pretežno hranom, pićima i higijenskim proizvodima za domaćinstvo, tržište proizvodnje i uvoza pekarskih proizvoda, tržište trgovine na veliko pekarskim proizvodima, tržište otkupa žitarica (pšenica i kukuruz), tržište proizvodnje brašna, tržište trgovine na veliko brašnom: a) industrijskim kupcima i b) maloprodajnim lancima i veletrgovcima, na teritoriju Republike Hrvatske za tržište trgovine na malo mješovitom robom, pretežno hranom, pićima i higijenskim proizvodima za domaćinstvo, tržište proizvodnje i uvoza pekarskih proizvoda, tržište trgovine na veliko pekarskim proizvodima i tržište trgovine na malo pekarskim proizvodima, tržište trgovine na veliko brašnom industrijskim kupcima i maloprodajnim lancima i veletrgovcima, tržište otkupa žitarica (pšenica i kukuruz), za tržište trgovine na malo mješovitom robom, pretežno hranom, pićima i higijenskim proizvodima za domaćinstvo područja sljedećih županija: Varaždinska, Zagrebačka, Krapinsko-zagorska, Bjelovarsko-bilogorska, Osječko-

⁵⁵ MLIN I PEKARE d.o.o., Sisak, PLODINEC d.o.o., Velika Gorica, ALLIANZ ZB d.o.o. Zagreb i PBZ CO d.d., Zagreb (u svoje ime, a za račun fondova) i Čakovečki mlinovi d.d., Čakovec, KLASA: UP/I 034-03/2023-02/009 rješenje od 18.7.2024. objavljeno na mrežnoj stranici AZTN-a.

baranjska, Požeško-slavonska, Međimurska, Primorsko-goranska, Virovitičko-podravska, Istarska i Grad Zagreb i za tržište proizvodnje brašna na području EU-a.

Detaljnou analizou svih dostupnih podataka za sva utvrđena mjerodavna tržišta, moglo se zaključiti da na niti jednom utvrđenom mjerodavnom tržištu ne dolazi do znatnog jačanja položaja stjecatelja. Na tržištu proizvodnje brašna, ukoliko se i promatra uže definirano tržište, odnosno teritorij Republike Hrvatske, nakon provedbe koncentracije kao i na području cijelog EU-a, položaj sudionika koncentracije nije značajan. Kada je riječ o tržištima iz pekarske djelatnosti, provedbom predmetne koncentracije, također ne može doći do narušavanja tržišnog natjecanja kako na tržištu proizvodnje, tako niti na trgovini na veliko i na malo pekarskim proizvodima. Postoji niz poduzetnika koji su prisutni na tim tržištima, koji i proizvode pekarske proizvode, ali i sudjeluju u trgovini na veliko i na malo, a osim toga, za krajnje kupce, osim velikih poduzetnika koji su navedeni u tom dijelu, postoji i veliki broj poduzetnika prisutnih na trgovini na malo, a koji nisu dijelovi velikih poduzetnika.

Također, na tržištu trgovine na malo, kako na teritoriju Republike Hrvatske, tako i na području promatranih županija, razvidno je da na niti jednom području ne dolazi do znatnog jačanja položaja stjecatelja. Uz to prisutan je veliki broj poduzetnika, posebice velikih trgovačkih lanaca, a koji spadaju među vodeće i na nacionalnoj razini te niz poduzetnika koji nisu dijelovi trgovačkih lanaca.

Slijedom svega navedenog, AZTN je ocijenio da nije riječ o zabranjenoj koncentraciji koja može značajno narušiti tržišno natjecanje na mjerodavnom tržištu osobito jer se tom koncentracijom ne stvara novi, niti jača postojeći vladajući položaj sudionika koncentracije, odnosno da nije riječ o koncentraciji koja ima značajan učinak na tržišno natjecanje.

Primjer 2: KONČAR - Ulaganja d.o.o., Zagreb, Napredna energetska rješenja d.o.o., Zagreb i Dalekovod, d.d., Zagreb - promjena iz zajedničke u pojedinačnu kontrolu⁵⁶

U predmetnom slučaju riječ je o namjeri provedbe koncentracije kojom bi poduzetnik Končar-Ulaganje, dio Končar Grupe, stekao samostalnu kontrolu nad poduzetnikom Napredna energetska rješenja, a time i nad Dalekovod Grupom, do koje dolazi promjenom iz zajedničke u pojedinačnu kontrolu. Naime, AZTN je u 2021. godini odobrio na I. razini koncentraciju kojom su poduzetnici Končar- Ulaganje i Construction Line stekli zajedničku kontrolu nad Dalekovod Grupom putem novoosnovanog društva posebne namjene - Napredna energetska rješenja.

Iz tog razloga Dalekovod Grupa već je u znatnoj mjeri integrirana u poslovanje Končar Grupe, te su u tom smislu poslovne aktivnosti Končar Grupe i Dalekovod Grupe, a koje su u najvećoj mjeri komplementarne, već konsolidirane i vertikalno integrirane.

Djelatnosti sudionika koncentracije se djelomično preklapaju u horizontalnom smislu, u djelatnosti koja se odnosi na projektiranje, izgradnju i održavanje transformatorskih stanica na teritoriju RH, dok se vertikalno obuhvaćena koncentracijom može smatrati djelatnost

⁵⁶ KONČAR - Ulaganja d.o.o., Zagreb, Napredna energetska rješenja d.o.o., Zagreb i Dalekovod, d.d., Zagreb - promjena iz zajedničke u pojedinačnu kontrolu, KLASA: UP/I 034-03/24-02/001 rješenje od 8.4.2024. objavljeno na mrežnoj stranici AZTN-a.

proizvodnje i prodaje transformatora, na kojem Končar nastupa u svojstvu proizvođača i prodavatelja, a Dalekovod može nastupati kao kupac, što se u praksi zbog karakteristika tržišta dešava samo iznimno.

Mjerodavnim tržištima u predmetnom slučaju utvrđeno je tržište projektiranja, izgradnje i održavanja transformatorskih stanica, te tržište proizvodnje i prodaje transformatora, oba na teritoriju RH.

Oba tržišta su po svojim karakteristikama složena budući da se poslovanje na njima odvija na način da na pojedinom projektu uslugu nudi zajednički niz poduzetnika različitog profila i s različitim vrstama usluga koje pružaju, a koji su ipak međuovisni. Tržišta pak determiniraju kupci pri čemu su najveći kupci i investitori obveznici javne nabave. Končar Grupa i Dalekovod grupa pružaju uslugu/e izgradnje transformatorskih stanica, Končar Grupa do naponske razine od 110kV do 420kV, dok ih Dalekovod gradi do naponske razine 750 kV.

S obzirom na osnovna obilježja tržišta projektiranja, izgradnje i održavanja transformatorskih stanica, u smislu nastupa više poduzetnika zajednički za pojedini projekt koji pritom pružaju različite usluge, tržište nije moguće mjeriti prema volumenu, te s obzirom na višegodišnji karakter takvih projekata nije precizno niti procjenjivati tržišni udjel pojedinog poduzetnika na godišnjim razinama. No, procjenjuje se na temelju trogodišnjih podataka za razdoblje od 2020. do 2022. kako Končar Grupa na tom tržištu ostvaruje prosječno oko [30-40]%, a Dalekovod [5-10]%, te bi zajednički prosječni post-koncentracijski udjel stoga iznosio [30-40]%. Ukoliko se promatra po pojedinoj godini, za posljednje dostupnu 2022. godinu zajednički tržišni udjel iznosio bi [30-40]%, od čega se na cilj transakcije odnosi [0-5]%.

Najveći kupci Končara i Dalekovoda na tom mjerodavnom tržištu su poduzetnici u državnom vlasništvu. U okviru postupka ocjene koncentracije kojom su Končar i Construction Line zajednički namjeravali steći kontrolu nad Dalekovod Grupom, tijekom 2021. AZTN je radi visine tržišnog udjela na mjerodavnom tržištu kontaktirao navedene kupce, te su se svi očitovali kako smatraju da postoje alternativni izvori nabave, odnosno i drugi dobavljači na promatranom tržištu kojima se mogu obratiti.

Navedeno je relevantno i za tržište proizvodnje i prodaje transformatora u Republici Hrvatskoj, gdje Končar Grupa ostvaruje udjel od oko [90-100]%, a Dalekovod se isključivo iznimno pojavljuje kao kupac. Končar je na tom tržištu prisutan sa značajnim udjelom i prije stjecanja udjela u Dalekovod Grupi, a provedbom predmetne transakcije neće doći do daljnjeg jačanja tržišnog udjela Končara na tom tržištu. Dalekovod Grupa se u posljednje tri godine samo u 2023. pojavila kao kupac na tom tržištu.

Industriju transformatora obilježava i prisutnost velikih multinacionalnih kompanija, koje bi izgledno iskoristile situaciju za bolje pozicioniranje na tržištu RH u slučaju bilo kakvog ograničavanja isporuke transformatora od strane Končara.

Na svim ostalim tržištima na kojima su prisutni Končar Grupa i Dalekovod grupa, prisutan je samo jedan poduzetnik, odnosno na niti jednom nisu prisutna oba sudionika koncentracije.

Produbljivanjem i nastavkom integracije Dalekovoda u poslovanje Končar Grupe podnositelj prijave procjenjuje kako će povećati mogućnosti za strateško pozicioniranje na ciljnim tržištima, povećati konkurentnost Končar Grupe i Dalekovod Grupe te omogućiti dodatnu optimizaciju troškova.

Slijedom navedenog, razumno se može pretpostaviti kako nije riječ o zabranjenoj koncentraciji u smislu članka 16. ZZTN-a koja može značajno narušiti tržišno natjecanje, osobito jer se tom koncentracijom ne stvara novi, niti jača postojeći vladajući položaj sudionika koncentracije.

Primjer 3: GRAND AUTOMOTIVE RD Ltd. i GRAND AUTOMOTIVE LLP, Ramla, Izrael i RENAULT NISSAN HRVATSKA d.o.o., Zagreb - ispunjenje mjera ⁵⁷

AZTN je u ožujku 2024. godine usvojio Drugo završno izvješće Povjerenika BDO Croatia d.o.o. o provedbi mjera i uvjeta određenih rješenjem o uvjetno dopuštenoj koncentraciji poduzetnika Grand Automotive LLP i Renault/Nissan od 9. kolovoza 2022., koje su sudionici koncentracije dužni ispuniti kako bi se otklonili negativni učinci predmetne koncentracije na tržišno natjecanje.

AZTN je svojim rješenjem uvjetno dopustio koncentraciju i usvojio predložene mjere i odredio praćenje ispunjavanja mjera i poslovanja sudionika koncentracije koje obuhvaća poslovanje između samih sudionika koncentracije i sudionika u distributivnom lancu, ovlaštenih i neovlaštenih serviser.

Mjere koje je temeljem rješenja AZTN-a morao izvršiti poduzetnik Grand Automotive su u suštini tzv. bihevioralne mjere koje su imale za cilj u potpunosti, trajno i u razumno kratkom roku ukloniti eventualni negativni utjecaj na tržište servisiranja motornih vozila.

Naime, AZTN je prilikom ocjene koncentracije istaknuo da bi ova koncentracija mogla imati negativne učinke na tržišno natjecanje primarno u vidu negativnih učinaka na neovisne servisere, a s obzirom na sektorsku specifičnost djelatnosti sudionika koncentracije te utjecaja ovlaštenih uvoznika i distributera na mogućnost natjecanja neovisnih serviser, na što je Povjerenik stavio poseban naglasak.

Temeljem odobrenja AZTN-a, BDO Croatia je preuzeo ulogu Povjerenika kako bi nadzirao provedbu predloženih mjera od strane sudionika koncentracije, a od strane AZTN-a usvojenih mjera, koje imaju za cilj otklanjanje eventualnih negativnih učinaka na tržišno natjecanje na tržištu servisiranja motornih vozila.

AZTN naglašava da je svrha izvješća nadzor Povjerenika i AZTN-a nad provedbom mjera i uvjeta u za to predviđenim rokovima iz odluke AZTN-a koja je vezana uz trajanje uvjetno odobrene koncentracije Grand Automotive LLP i Nissan/Renault.

Radi navedenog BDO Croatia je u svojoj ulozi provjeravao hoće li se pojedina mjera moći provesti u zadanom vremenu i s jasno vidljivim, željenim i očekivanim učinkom, kao i hoće li novo stanje na tržištu servisiranja motornih vozila, uspostavljeno nakon uspješno provedene mjere, biti dugoročno održivo. Također, nužno je bilo utvrditi i hoće li provedba predmetnih mjera spriječiti nastup neželjenih odnosno štetnih učinaka na tržišno natjecanje.

Povjerenik BDO Croatia je temeljem vlastite metodologije izvršio nadzor nad postupanjem sudionika koncentracije u izvršenju uvjeta i mjera iz navedenog rješenja putem Početnog,

⁵⁷ GRAND AUTOMOTIVE RD Ltd. i GRAND AUTOMOTIVE LLP, Ramla, Izrael i RENAULT NISSAN HRVATSKA d.o.o., Zagreb, KLASA: UP/I 034-03/2022-02/005 rješenje od 9.8.2022., objavljeno na mrežnoj stranici AZTN-a.

Prvog i Drugog završnog izvješća, te je mišljenja da su se uvjeti i mjere u promatranom razdoblju poštivali pri čemu je iznio i vlastite preporuke za provođenje navedenih, te je tijekom trajanja koncentracije vršio nadzor postupanja sudionika u vezi s provođenjem mjera i uvjeta i o tome podnio navedena izvješća kako je određeno rješenjem.

Povjerenik je razmatrao sve relevantne čimbenike ključne za predmetne mjere uvijek imajući u vidu stanje na tržištu servisiranja motornih vozila, stanje tržišnog natjecanja na istom kao i veličinu i snagu ne samo sudionika koncentracije, već svih tržišnih takmaca, posebice ovlaštene i neovlaštene servisere.

Prilikom provođenja ovog postupka kao jedan od važnijih problema s kojim se suočavaju neovisni serviseri pokazao se pristup specijalnim alatima, tehničkim podacima potrebnim za servisiranje vozila, te u manjoj mjeri originalnim rezervnim dijelovima. Također, u odnosu na krajnjeg potrošača, jedna od bitnih mjera je implementacija teksta obavijesti u knjižicama vozila iz kojeg će potrošačima biti razvidno da se popravci ne-jamstvenih dijelova ne moraju obavljati u ovlaštenom servisu da bi se zadržalo jamstvo.

Provođenjem mjera, prema mišljenju Povjerenika, najveći pozitivan učinak ostvaren je u odnosu na mogućnost nesmetanog tržišnog natjecanja neovisnih serviseri.

Povoljan utjecaj na tržišno natjecanje može se očekivati s obzirom da sada svi proizvođači nude neovisnim serviserima kraći i jeftiniji pristup podacima.

Na navedeni način, prema utvrđenju i mišljenju Povjerenika, a u skladu s naloženim iz rješenja AZTN-a, uklonjena je svaka pravna i stvarna zapreka pristupu alatima i tehničkim podacima ne samo za neovisne servisere, već i za bilo koju treću osobu.

U odnosu na ostale predložene, prihvaćene i ispunjene mjere, Povjerenik ima potrebu istaknuti da je upravo sinergijom svih prihvaćenih mjera postignuta multiplikacija pozitivnih učinaka na tržišno natjecanje te je poboljšao položaj neovisnih serviseri u odnosu na ovlaštene servisere.

U odnosu na programski poslovni sustav distributera, njegovim je izmjenama jasno utvrđen položaj ovlaštenih serviseri, ali i uvoznika na predmetnom tržištu. Tako su utvrđena sva prava i ovlasti korisnika na strani uvoznika, ali i na strani ovlaštenih serviseri i povezanih i nepovezanih poduzetnika. Provjerom predmetnog sustava kroz dulji vremenski period od godinu dana utvrđeno je da su sudionici koncentracije ne samo ispunili predmetnu mjeru, već je i poštuju dulji vremenski period, te je usvojena kao uobičajeni poslovni proces.

Pored navedenog, potrebno je istaknuti da je kod sudionika koncentracije uspješno provedena dodatna edukacija mjerodavnog osoblja, kao novi model poslovanja, čime je podignuta razina svijesti o pojedinim pravima i obvezama na svim hijerarhijskim razinama poslovnih subjekata čime se osiguralo djelotvornije očuvanje prava svih takmaca na tržištu. Povjerenik smatra da planirane daljnje edukacije vlastitog osoblja, članova ovlaštene mreže, ali i trećih, kada je riječ o tehničkim znanjima, pokazuje da sudionici koncentracije usvajaju novi obrazac poslovnih procesa koji ima trajno pozitivan učinak na tržišno natjecanje.

Kroz implementaciju mjera Povjerenik zaključuje da se procesi koji su obuhvaćeni mjerama mijenjaju na pozitivan način te je implementacija mjera povećala dostupnost podataka svim zainteresiranim stranama (ovlašteni servisi, neovlašteni servisi, treće strane), poboljšani su interni IT procesi te su se i nadzirani sudionici prilagodili tržištu i prihvatili otvoreniji pristup.

Zaključak Povjerenika je da su mjere AZTN-a adekvatno odabrane i provedene, te su pomogle nadziranoj strani u poboljšanju otklanjanja mogućih negativnih učinaka koncentracije na tržišno natjecanje prodaje i servisiranja motornih vozila. Ispunjenje mjera je pomoglo svim tržišnim takmacima da po nediskriminacijskim i transparentnim uvjetima pristupe ključnoj infrastrukturi odnosno tehnologiji i potrebnom *know-howu*.

Mišljenje je Povjerenika da su sve mjere ispunjene sveobuhvatno i učinkovito u skladu s rješenjem AZTN-a, te u rokovima u kojima su se sudionici i obvezali, da su iste proizvele željene pozitivne učinke i trajno pozitivno promijenile uvjete tržišnog natjecanja.

AZTN je utvrdio da su u propisanim rokovima ispunjene sve mjere iz rješenja o uvjetno dopuštenoj koncentraciji poduzetnika Grand Automotive LLP i Renault/Nissan.

Aktivnosti koje se odnose na notifikacije koncentracija prijavljenih EK

AZTN je u 2024. godini od EK zaprimio 405 notifikacija koncentracija poduzetnika. Riječ je o obvezi EK da tijelima nadležnima za zaštitu tržišnog natjecanja svih država članica EU-a dostavlja prijave namjere provedbe koncentracija poduzetnika koje se moraju prijaviti EK budući da imaju europsku dimenziju. U pravilu je riječ o koncentracijama koje imaju učinke u najmanje tri države članice. U tim je predmetima AZTN trebao provjeriti imaju li konkretne koncentracije, iako prijavljene EK, učinak i na hrvatsko tržište. Također, u tom se postupku u okviru ECN-a određuje koje je tijelo najprikladnije za vođenje postupka ocjene dopuštenosti koncentracije.

3. Promicanje prava i politike tržišnog natjecanja

Značajne aktivnosti i u ovoj izvještajnoj godini bile su usmjerene na promicanje prava i politike tržišnog natjecanja odnosno na razvoj kulture tržišnog natjecanja. Ovo su izrazito važne aktivnosti kojima se podiže razina svijesti o značaju propisa o tržišnom natjecanju i koristima koje tržišno natjecanje donosi građanima i potrošačima, čime se gradi kultura poštivanja propisa o tržišnom natjecanju te djeluje preventivno na moguće povrede prava tržišnog natjecanja.

Ovim aktivnostima promicanja prava tržišnog natjecanja se nadopunjava primarna aktivnost provedbe odnosno vođenja postupaka utvrđivanja narušavanja tržišnog natjecanja u smislu ZZTN-a i članaka 101. i 102. UFEU-a te ih AZTN kontinuirano provodi tijekom svih godina.

Promicanje prava i politike tržišnog natjecanja odnosi se na one aktivnosti AZTN-a koje su usmjerene na stvaranje ukupnog institucionalnog i gospodarskog okruženja kojim se potiče ulazak poduzetnika na tržište i uklanjaju prepreke razvoju konkurencije.

Kao jedan od značajnih alata za promicanje prava i politike tržišnog natjecanja AZTN-a izdvaja se institut stručnih mišljenja o sukladnosti nacрта prijedloga zakona i drugih propisa, postojećih zakona i drugih propisa s propisima o tržišnom natjecanju te o ostalim pitanjima koja mogu značajno utjecati na tržišno natjecanje. AZTN je temeljem članka 25. stavka 1. i 3. ZZTN-a ovlašten donositi mišljenja o sukladnosti nacрта zakona i drugih propisa s odredbama ZZTN-a, važećih zakona i drugih propisa te donositi mišljenja kojima se promiče znanje o tržišnom natjecanju, odnosno podiže razina svijesti i informiranosti o ulozi politike i prava tržišnog natjecanja. AZTN ih donosi na zahtjev Hrvatskog sabora, Vlade RH, tijela državne uprave, pravnih osoba s javnim ovlastima i tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave. Na taj način AZTN nastoji prevenirati donošenje propisa i postupanja poduzetnika kojima se svjesno ili nesvjesno narušava tržišno natjecanje na štetu potrošača i ukupne konkurentnosti hrvatskog gospodarstva.

Uz to, AZTN je jednako angažiran u aktivnom promicanju značaja tržišnog natjecanja kroz edukaciju poduzetnika i potrošača te transparentnu i otvorenu komunikaciju s javnosti.

U 2024. godini AZTN je u području promicanja prava i politike tržišnog natjecanja riješio 98 predmeta, od toga broja bilo je šest mišljenja na zakone, 91 očitovanje te jedna suradnja.

Osim navedenog, AZTN je dao velik broj odgovora na upite podnositelja (poduzetnika i ostalih predstavljeni) koji su se odnosili na promicanje tržišnog natjecanja.

U nastavku se daje sažeti prikaz nekoliko stručnih mišljenja iz područja promicanja prava i politike tržišnog natjecanja.

Primjer 1.: Davanje u zakup lokacija javnih površina Grada Splita za komercijalno oglašavanje⁵⁸

Dana 21. lipnja 2024. godine, AZTN je zaprimio podnesak poduzetnika Adorea d.o.o. (u daljnjem tekstu: Adorea), sa sjedištem u Splitu, u kojem se obraća zbog postupanja Grada Splita u vezi s vanjskim oglašavanjem na javnim i privatnim površinama. Adorea tvrdi kako joj je onemogućen pristup lokacijama u vlasništvu Grada Splita za pružanje usluga oglašavanja jer Grad Split ne raspisuje javne natječeaje za davanje u zakup tih površina već samo potpisuje jednogodišnje ugovore s postojećim poduzetnicima, čime je spriječen ulazak novih poduzetnika na tržište. Adorea navodi da su joj time pogoršani uvjeti poslovanja jer je Grad Split favorizirao postojeće poduzetnike s kojima je imao dugoročne sporazume još od 2003. godine.

Na temelju ovih tvrdnji, AZTN je proveo analizu zakonskih i podzakonskih akata Grada Splita koji se odnose na upravljanje javnim površinama i oglašavanje. Prema Zakonu o komunalnom gospodarstvu, Grad Split je dužan donijeti odluku o komunalnom redu koja propisuje način davanja javnih površina na privremeno korištenje za gospodarske svrhe, uključujući oglašavanje. Prema Pravilniku Grada Splita iz 2011. godine, oglasne površine na javnim i neizgrađenim zemljištima u vlasništvu grada dodjeljuju se temeljem javnog natječaja, a gradonačelnik donosi odluku o raspisivanju natječaja. Također, Odluka o postavljanju reklamnih predmeta iz 2020. godine, koja je kasnije zamijenjena Odlukom iz 2023. godine, propisuje slične uvjete za davanje lokacija u zakup, također temeljem javnog natječaja.

Iako su ove odluke i pravilnici jasno definirali obvezu provođenja javnog natječaja za dodjelu lokacija za postavljanje reklamnih predmeta, Grad Split nije proveo odgovarajuće postupke. Donošenje Plana lokacija, koji bi omogućio raspisivanje natječaja, bilo je predviđeno za 2023. godinu, ali Grad Split nije ispunio ovu obvezu. Odlukom iz 2024. godine rok za donošenje Plana lokacija produžen je na 1. ožujka 2025. godine. Grad Split je obavijestio AZTN da trenutno provodi prikupljanje podataka za izradu Plana lokacija, no do tada nije moguće raspisati javni natječaj niti izdati nova odobrenja za postavljanje reklamnih predmeta na javnim površinama.

Grad Split je, međutim, sklopio sporazume s postojećim korisnicima lokacija na temelju "zatečenog stanja", što znači da su oni nastavili koristiti javne površine i nakon što im je isteklo odobrenje za postavljanje reklamnih predmeta. Grad Split također navodi da su rješenja za određene oglašivače izdana sukladno prethodnim propisima i da za te reklamne predmete nije bio potreban Plan lokacija jer nisu pripadali kategorijama koje su bile podložne javnom natječaju. Grad Split je također naveo da nema prostornih mogućnosti za postavljanje jumbo reklamnih panoa (veličine od 12 m² do 60 m²) na javnim površinama, zbog ograničenog prostora. Iako su ranije postojale određene naknade za postavljanje tih reklama, prema novoj Odluci iz 2023. godine, postavljanje takvih panoa je zabranjeno.

AZTN je zaključio da je postupanje Grada Splita u suprotnosti s načelima tržišnog natjecanja, budući da poduzetnicima nije omogućeno slobodno sudjelovanje na tržištu oglašavanja. Grad Split je favoriziranjem postojećih poduzetnika, ograničio pristup novim i manjim poduzetnicima, čime je stvorio netržišne uvjete. Prema pravilima tržišnog natjecanja, svi

⁵⁸ Mišljenje, KLASA: 034-08/24-01/062, od 4.12.2024. objavljeno na mrežnoj stranici AZTN-a.

poduzetnici trebaju imati jednake, nediskriminirajuće uvjete za ulazak i rad na tržištu, a javni natječaj je najtransparentniji i najpošteniji način za dodjelu lokacija za postavljanje reklamnih predmeta.

AZTN podržava davanje u zakup lokacija za oglašavanje putem javnog natječaja jer to osigurava poštivanje tržišnih principa i omogućava ravnopravan pristup svim zainteresiranim poduzetnicima. Odluka Grada Splita da ne donese Plan lokacija na vrijeme i ne provede natječaj stvara nepravednu prednost za postojeće oglašivače, dok novim poduzetnicima onemogućava pristup tržištu. AZTN je stoga pozvao Grad Split da u što kraćem roku donese Plan lokacija i provede javni natječaj, kako bi se osigurali jednak pristup tržištu i poštivanje tržišnog natjecanja.

Za kraj, AZTN u mišljenju naglašava kako Grad Split, kao jedinica lokalne samouprave, ima odgovornost postupati u skladu s načelima tržišnog natjecanja i slobode poduzetništva, čime će omogućiti pravedan i transparentan pristup tržištu svim poduzetnicima. Navedeno postupanje također podrazumijeva zaštitu interesa svih poduzetnika i korisnika usluga oglašavanja, čime se doprinosi konkurentnosti i kvaliteti tržišta.

Primjer 2.: Postupanje Grada Dubrovnika u vezi s pružanjem autotaksi usluge - analiza podzakonskih akata o uvjetima ulaza, prometovanja i izlaza vozila iz zone prometa u zaštićenoj kulturno-povijesnoj cjelini i kontaktnoj zoni Grada Dubrovnika i provedbi javnih natječaja u dijelu koji se odnosi na obavljanje autotaksi djelatnosti⁵⁹

Odluka o uvjetima ulaza, prometovanja i izlaza vozila iz zone prometa u zaštićenoj kulturno-povijesnoj cjelini i kontaktnoj zoni Grada Dubrovnika (u daljnjem tekstu: Odluka), donesena od strane Gradskog vijeća, uspostavlja posebnu regulaciju prometa u Dubrovniku. Ova regulacija obuhvaća sustav tehničkog uređenja prometa, upravljanja prometom putem elektroničkih sustava, video nadzora i informacijske strukture, a primjenjuje se od 1. ožujka do 30. studenoga. Prema ovoj Odluci, ulaz, prometovanje i izlaz iz zaštićene zone dopušteni su samo ovlaštenim korisnicima, čije vozilo ima određenu registarsku oznaku i propusnicu. Propusnice se razlikuju po bojama, pri čemu se smeđe propusnice odnose na autotaksi prijevoznike.

Odluka detaljno definira četiri kategorije autotaksi prijevoznika koji su ovlašteni za prometovanje u užem središtu Dubrovnika. Prva kategorija uključuje obrtnike i pravne osobe koje imaju u zakupu rezervirana parkirališna mjesta u gradu, druga kategorija odnosi se na autotaksi prijevoznike s ugovorima s Lučkom upravom Dubrovnik, treća kategorija uključuje prijevoznike s reguliranim statusom u Zračnoj luci Dubrovnik, dok četvrta kategorija obuhvaća autotaksi prijevoznike koji ostvaruju pravo ulaza temeljem javnog natječaja.

Kategorija 1. obuhvaća autotaksi prijevoznike koji koriste parkirališna mjesta u Dubrovniku. Grad Dubrovnik organizirao je javni natječaj za davanje u zakup tih parkirališnih mjesta, a ugovoreni period zakupa je pet godina. Međutim, AZTN preporučuje da se za ovu kategoriju razdoblje zakupa smanji na jednu do dvije godine, kako bi tržište bilo otvoreno novim

⁵⁹ Mišljenje, KLASA: 034-08/24-01/029, od 1.8.2024. objavljeno na mrežnoj stranici AZTN-a.

sudionicima i kako bi uvjeti ulaska na tržište bili proporcionalni i pravični. Također, AZTN savjetuje da Grad Dubrovnik obrazloži kriterije za određivanje minimalnog broja vozila na natječaju, kako bi se izbjegla arbitrarna odluka.

Za kategorije 2. i 3. autotaksi prijevoznika, koji imaju ugovore s Lučkom upravom Dubrovnik i Zračnom lukom Dubrovnik, Odluka omogućuje neograničen ulaz u uže središte grada. S obzirom na to, za ove kategorije AZTN smatra da ne postoje posebna ograničenja te se od njih ne traži dodatno obrazloženje ili preispitivanje uvjeta.

Za četvrtu kategoriju autotaksi prijevoznika, koji ostvaruju pravo na temelju javnog natječaja, Grad Dubrovnik može izdavati smeđe propusnice prema broju vozila prijavljenih na natječaj. AZTN smatra da bi uvjeti natječaja trebali biti ravnotežni i temelji na objektivnim kriterijima, kako bi svi sudionici na tržištu imali jednake uvjete za pristup.

Prema AZTN-u, Grad Dubrovnik bi trebao osigurati da uvjeti natječaja ne budu diskriminirajući prema četvrtoj kategoriji autotaksi prijevoznika, a da broj propusnica bude dovoljan za osiguranje učinkovitog tržišnog natjecanja. Također, Grad Dubrovnik mora osigurati odgovarajući broj propusnica za sve kategorije autotaksi prijevoznika, uključujući one iz četvrte kategorije, kako bi se održala ravnoteža na tržištu i osigurao pristup tržištu za sve pružatelje usluga. AZTN naglašava važnost jednakih uvjeta za sve autotaksi prijevoznike jer bi bilo kakva diskriminacija u procesu dodjele propusnica mogla dovesti do narušavanja tržišnog natjecanja.

Odluka o uvjetima prometovanja temelji se na "Prometnom elaboratu provedbe druge faze zone naplate zagušenja prometa u Dubrovniku" koji uključuje ograničenje broja autotaksi prijevoznika. To znači da Grad Dubrovnik propisuje maksimalan broj autotaksi vozila koja mogu pružati uslugu, čime se pokušava smanjiti prometne gužve i zagađenje, ali i zaštititi kulturna dobra. AZTN razumije legitiman cilj Grada Dubrovnika u uvođenju tih ograničenja, no također naglašava da se ograničenja broja autotaksi prijevoznika moraju provoditi uz poštovanje tržišnih pravila.

U zaključku, AZTN preporučuje Gradu Dubrovniku da prilikom provedbe Odluke o uvjetima prometovanja uzme u obzir sve aspekte tržišnog natjecanja, osiguravajući jednak pristup svim prijevozničkim autotaksi kategorijama. Potrebno je smanjiti vremenske rokove zakupa i osigurati transparentne kriterije za raspisivanje natječaja kako bi svi sudionici imali ravnopravne uvjete. S obzirom na specifičnost prometnog sustava u Dubrovniku, AZTN ističe važnost održavanja ravnoteže između zaštite kulturnih dobara i održavanja konkurentnosti na tržištu autotaksi usluga.

Primjer 3.: Pružanje usluge preventivne i preventivne obvezne dezinfekcije, dezinsekcije i deratizacije⁶⁰

AZTN je na temelju inicijative poduzetnika sa zaštićenim identitetom, pokrenuo postupak protiv Zavoda za javno zdravstvo Bjelovarsko-bilogorske županije (u daljnjem tekstu: Zavod) u vezi s tržištem usluga dezinfekcije, dezinsekcije i deratizacije (DDD). Inicijativa se temeljila na sumnjama da Zavod, koji pruža javne usluge u ovoj oblasti, istovremeno natječe na tržištu,

⁶⁰ Mišljenje, KLASA: 011-01/24-02/001, od 6.3.2024. objavljeno na mrežnoj stranici AZTN-a.

što bi moglo ugroziti tržišnu ravnotežu. Nakon provedbe prethodnog ispitivanja tržišta, AZTN je donio rješenje kojim je odbacio inicijativu jer nisu uočeni uvjeti za pokretanje postupka po službenoj dužnosti.

U nastavku postupka, AZTN je izvršio uvid u relevantne zakone i propise koji uređuju ovu problematiku kako bi podigao razinu svijesti o tržišnom natjecanju i ulozi politike tržišnog natjecanja. Prema Zakonu o zaštiti pučanstva od zaraznih bolesti, propisano je da program mjera zaštite pučanstva od zaraznih bolesti donosi ministar na prijedlog Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo (HZZJZ). Također, na temelju tih programa, zavodi za javno zdravstvo jedinica područne (regionalne) samouprave, odnosno grada Zagreba, provode mjere DDD na lokalnoj razini, uključujući obveznu preventivnu DDD, koja se koristi za sprječavanje prijenosa zaraznih bolesti sa životinja na ljude.

Zakon također omogućava zavodima za javno zdravstvo da obavljaju preventivnu i obveznu preventivnu DDD, pri čemu provode stručni nadzor nad izvođačima tih mjera, uključujući kontrolu uporabe pesticida, procjenu učinkovitosti provedbe programa i predlaganje korekcija u slučaju potreba. Ovi zavodi također moraju prikupljati i objedinjuju izvješća o provedbi DDD mjera, te na temelju tih podataka izrađuju planove za sljedeće razdoblje. Pritom, stručni nadzor uključuje prikupljanje podataka o stupnju infestacije, utrošku pesticida, kao i prijedloge za poboljšanje sanacije i smanjenje upotrebe pesticida u budućnosti.

Na temelju tih propisa, AZTN je zaključio da zavodi za javno zdravstvo aktivno sudjeluju u provedbi DDD mjera, predlažući, implementirajući i nadzirući te mjere. Time oni ne samo da pružaju javnu uslugu već istovremeno djeluju i na tržištu, natječući se s privatnim poduzetnicima koji obavljaju slične usluge. S obzirom na njihovu ulogu u prikupljanju podataka o tržištu te s obzirom na stručni nadzor koji provode, zavodi za javno zdravstvo mogu imati konkurentne prednosti u odnosu na druge poduzetnike jer posjeduju specifične podatke koji mogu utjecati na tržišno natjecanje.

AZTN također ističe da zakonodavac dopušta zavodima za javno zdravstvo da obavljaju tržišne usluge dok istovremeno pružaju javne usluge, međutim, takvi subjekti ne bi smjeli koristiti podatke prikupljene u okviru javnih usluga za svoje tržišne aktivnosti. U suprotnom bi mogli steći nepošteno konkurentne prednosti u odnosu na druge poduzetnike jer bi imali pristup podacima koji bi im mogli pomoći u optimizaciji njihovih tržišnih ponuda ili boljoj konkurentnosti.

U ovom kontekstu, važan je aspekt zaštite tržišnog natjecanja jer pružatelji usluga, koji ujedno obavljaju stručni nadzor, mogu nepošteno koristiti informacije o svojim konkurentima, što može narušiti tržišnu ravnotežu. Kako bi se osigurao pravičan i transparentan tržišni okvir, zakonodavac bi trebao propisati jasna pravila koja bi omogućila da javni subjekti koji pružaju takve usluge ne koriste podatke prikupljene u javnim službama u svrhu svojih tržišnih djelatnosti.

Kao zaključak, AZTN upozorava na moguće tržišne disfunkcije koje mogu nastati kada javni subjekti, poput zavoda za javno zdravstvo, istovremeno pružaju javne usluge i sudjeluju na tržištu u konkurenciji s privatnim poduzetnicima. Stoga bi trebalo osigurati da se javne usluge obavljaju na način koji ne omogućava nepravednu prednost na tržištu te da se jasno definiraju granice između tržišnih i javnih funkcija kako bi se očuvalo pošteno tržišno natjecanje.

Suradnja s drugim institucijama

Polazeći od značaja suradnje s drugim dionicima u provedbi i promicanju prava tržišnog natjecanja, AZTN je i tijekom 2024. godine intenzivno surađivao s različitim institucijama. Sporazumi o suradnji potpisani su s Agencijom za elektroničke medije i Državnim odvjetništvom Republike Hrvatske⁶¹.

Sporazum o suradnji s Agencijom za elektroničke medije

Dr.sc. Mirta Kapural, dipl.iur, predsjednica Vijeća za zaštitu tržišnog natjecanja i Josip Popovac, predsjednik Vijeća za elektroničke medije, potpisali su 13. ožujka 2024. godine sporazum o suradnji u području zaštite tržišnog natjecanja na tržištu elektroničkih medija, digitalnom tržištu te drugim s njima povezanim tržištima.

Ovim sporazumom oba regulatora žele zajedničkim naporima i aktivnostima promicati i osigurati učinkovito tržišno natjecanje, podržati uvođenje novih, inovativnih usluga i tehnologija te novim sudionicima omogućiti pristup tržištu. U središtu suradnje bit će zajedničko djelovanje na sprečavanju svih oblika narušavanja tržišnog natjecanja.

AZTN i Agencija za elektroničke medije (u daljnjem tekstu: AEM) će nastaviti surađivati na području zaštite tržišnog natjecanja s ciljem jačanja tržišnog natjecanja na navedenim tržištima, polazeći od značaja ovih tržišta za cjelokupno gospodarstvo RH.

Suradnja će se također ostvariti i uzajamnim pružanjem odgovarajuće stručne i tehničke pomoći, pri čemu će u slučajevima mogućeg narušavanja tržišnog natjecanja, sukladno nadležnostima iz Zakona o zaštiti tržišnog natjecanja i Zakona o elektroničkim medijima, svaka od ugovornih strana moći zatražiti stručno mišljenje o sukladnosti postupanja poduzetnika na tržištu s općim i posebnim propisima o tržišnom natjecanju te stručnu i tehničku pomoć potrebnu za rješavanje konkretnih slučajeva u nadležnosti ugovornih strana.

Osim razmjene konkretnih informacija i direktnih kontakata, suradnja će uključivati i edukaciju AZTN-a i AEM-a na području zaštite tržišnog natjecanja i srodnih područja, a posebno uključivanjem u obrazovne programe koje za jednu od ugovornih strana organizira neko tijelo ili organizacija te zajedničkim organiziranjem edukacija, stručnih skupova, okruglih stolova ili konferencija.

U suradnji s AEM-om i Hrvatskom regulatornom agencijom za mrežne djelatnosti (HAKOM) objavljen je Naputak regulatora za medijsku i telekom industriju u vezi ocjena koncentracija po posebnim propisima u kojem se detaljno opisuje postupak prijave koncentracija određenom regulatornom tijelu⁶².

⁶¹ Objavljeno na mrežnoj stranici AZTN-a <https://www.aztn.hr/potpisan-sporazum-o-suradnji-agencije-za-zastitu-trzisnog-natjecanja-i-agencije-za-elektronicke-medije/>
<https://www.aztn.hr/potpisan-sporazum-o-suradnji-agencije-za-zastitu-trzisnog-natjecanja-i-drzavnog-odvjetnistva-republike-hrvatske/>

⁶² Objavljeno na mrežnoj stranici AZTN-a <https://www.aztn.hr/ea/wp-content/uploads//2024/04/AZTN-AEM-HAKOM.pdf>

Sporazum o suradnji s Državnim odvjetništvom Republike Hrvatske

Dr.sc. Mirta Kapural, dipl.iur, predsjednica Vijeća za zaštitu tržišnog natjecanja i Ivan Turudić, Glavni državni odvjetnik Republike Hrvatske, potpisali su 10. lipnja 2024. godine sporazum o suradnji u cilju unaprjeđivanja suradnje na području zaštite tržišnog natjecanja, osobito u postupcima javne nabave.

AZTN i DORH će međusobno surađivati u okviru svojih nadležnosti, i to DORH kao tijelo kaznenog progona, ovlašteno poduzimati kazneni progon za kaznena djela kojima se narušava tržišno natjecanje zabranjenim dogovorima i zabranjenim sporazumima u javnim nabavama te AZTN kao pravna osoba s javnim ovlastima koja obavlja poslove općeg, nacionalnog i regulatornog tijela nadležnog za zaštitu tržišnog natjecanja, u cilju osiguranja učinkovitog poduzimanja kaznenog progona ovih kaznenih djela iz nadležnosti državnog odvjetnika, odnosno učinkovitog obavljanja poslova zaštite tržišnog natjecanja iz nadležnosti AZTN-a.

Suradnja će se također ostvariti i uzajamnim pružanjem odgovarajuće stručne i tehničke pomoći, provođenjem kontinuirane edukacije stručnjaka AZTN-a i DORH-a na području zaštite tržišnog natjecanja, uključivanjem u obrazovne programe koje za jednu od strana organizira neko tijelo ili organizacija, zajedničkim organiziranjem edukacija, stručnih skupova, okruglih stolova ili konferencija.

Suradnja s Odborom za gospodarstvo Hrvatskog sabora

Dobra suradnja s tijelima javne i državne vlasti se nastavila i tijekom 2024. godine, pa je tako gospodin Igor Peternel, predsjednik Odbora za gospodarstvo Hrvatskoga sabora, 28. studenoga 2024. posjetio AZTN. Cilj ovog radnog posjeta bio je upoznavanje i dobivanje detaljnijeg uvida u dinamiku i način rada AZTN-a, koji je za svoj rad odgovoran Hrvatskom saboru i svake godine kroz iscrpno godišnje izvješće izvještava sabor o svom radu kao i Odbor za gospodarstvo, koji je ujedno i krovni odbor AZTN-a. Na ovom sastanku je predsjednica Vijeća, dr.sc. Mirta Kapural, kratko objasnila s kojim se sve izazovima djelatnici AZTN-a svakodnevno susreću, ponajviše zbog nedostatnih resursa i sve većeg opsega posla te pojasnila kako funkcioniraju pojedini odjeli AZTN-a.

Razgovaralo se i o značajnoj aktivnosti AZTN-a, a to su sektorska istraživanja tržišta koja se provode u cilju boljeg razumijevanja strukture i odnosa na pojedinim tržištima, a često rezultiraju otkrivanjem indicija za pokretanje postupka. Naglasak je bio i na značajne napore AZTN-a koji su usmjereni na promicanje prava i politike tržišnog natjecanja odnosno podizanja razine svijesti o značaju tržišnog natjecanja za gospodarstvo i potrošače.

4. Sektorska istraživanja tržišta

AZTN provodi sektorska istraživanja tržišta u cilju boljeg razumijevanja strukture i odnosa na pojedinim mjerodavnim tržištima. Dubinske analize tržišta i istraživanje određenih praksi na nekom tržištu često otkrivaju nepravilnosti koje nisu u skladu s propisima o zaštiti tržišnog natjecanja te AZTN-u daju osnovu za pokretanje postupaka protiv poduzetnika. Upravo poznavanje brojnih tržišta i odnosa na njima, dinamike njihovog razvoja, načina njihovog funkcioniranja te analiza regulatornog okvira za pojedine djelatnosti, preduvjeti su za učinkovitu provedbu propisa iz nadležnosti AZTN-a. Budući da AZTN rezultate sektorskih istraživanja javno objavljuje, ona na taj način postaju neodvojivi dio aktivnosti AZTN-a vezanih uz promicanje tržišnog natjecanja odnosno jačanje kulture tržišnog natjecanja.

AZTN je tijekom 2024. godine proveo dva opsežna sektorska istraživanja tržišta, a to su: tržište distributivne trgovine na malo i veliko mješovitom robom, pretežno hranom, pićima i higijenskim proizvodima za domaćinstvo u RH u 2023. godini i tržište tiska u RH u 2023. godini.

U nastavku se daje prikaz rezultata provedenih sektorskih istraživanja u 2024. godini.

4.1. Istraživanje tržišta distributivne trgovine na malo i veliko mješovitom robom, pretežno hranom, pićima i higijenskim proizvodima za domaćinstvo u RH u 2023. godini⁶³

AZTN je proveo istraživanje tržišta trgovine na malo mješovitom robom, pretežno hranom, pićima i higijenskim proizvodima za domaćinstvo u Republici Hrvatskoj u 2023. godini. U predmetnom istraživanju trgovine na malo mješovitom robom za 2023. godinu uzorak su činili poduzetnici, njih 44, koji prema ostvarenim prihodima, predstavljaju najznačajnije poduzetnike koji djeluju na tržištu trgovine na malo mješovitom robom.

Četiri su trgovca na malo manje u uzorku za 2023. u odnosu na prethodno istraživanje za 2022. godinu, i to Duravit, Kordun, Strahinjčica i Špar iz Bjelovara. Segment trgovine na malo mješovitom robom tih trgovaca na malo mješovitom robom integriran je u sustav Studenca.

Prihodi u trgovini na malo mješovitom robom u RH svih trgovaca iz uzorka AZTN-a u promatranj 2023. godini iznosili su 7,73 milijardi eura. U 2023. bilježi se nominalan rast prihoda u iznosu od 1,07 milijardi eura u odnosu na prethodnu 2022. godinu, u kojoj su prihodi iznosili 6,66 milijardi eura, što pokazuje da tržište trgovine na malo bilježi rast u iznosu od 16,1 posto. Rast prihoda jače je izražen u odnosu na prošlogodišnje istraživanje (2022./2021.) kada

⁶³<https://www.aztn.hr/ea/wp-content/uploads/2024/09/Prikaz-stanja-na-trzistu-trgovine-na-malo-mjesovitom-robom-pretežno-hranom-picima-i-higijenskim-proizvodima-za-domacinstvo-u-Republici-Hrvatskoj-u-2023.-godini.pdf>

se bilježio rast prihoda svih trgovaca iz uzorka u iznosu od 15,7 posto, odnosno kada je rast prihoda iznosio 0,9 milijardi eura.

Na isto su izvjesno učinak imala i inflatorna kretanja općenito te naročito u dijelu koji se odnosi na komponentu hrane i bezalkoholnih pića u harmoniziranom indeksu potrošačkih cijena.

U 2023. godini zbirno se bilježi 5.140 prodajnih mjesta svih trgovaca iz uzorka AZTN-a te rast ukupnog broja svih prodajnih mjesta, 144 prodajno mjesto više u odnosu na prethodnu 2022. godinu, što predstavlja rast od 2,9 posto. Rast broja prodajnih mjesta trgovaca iz uzorka ujedno je blaže izražen jer je u 2022. godini iznosio 3,5 posto u odnosu na 2021., i tada se bilježilo 171 prodajno mjesto više.

Ukupna neto prodajna površina svih prodajnih mjesta anketiranih poduzetnika u 2023. godini iznosila je 1,6 milijuna kvadratnih metara te se bilježi rast neto prodajne površine u iznosu od 59 tisuća kvadratnih metara u odnosu na prethodnu 2021. godinu, što predstavlja rast od 3,8 posto.

Struktura i trendovi tržišta trgovine na malo mješovitom robom u 2023. godini

Najveći trgovac na malo mješovitom robom u 2023. godini je Konzum plus. Njegov tržišni udio u promatranoj 2023. iznosio je [20-30] posto i bilježi neznatan rast tržišnog udjela u odnosu na 2022., uz dvoznamenkasti rast prema relativnim pokazateljima. Prvi put nakon 2015. godine Konzum plus bilježi rast tržišnog udjela na nacionalnom tržištu. U 2023. godini je imao 637 prodajnih mjesta (u prethodnoj 2022. godini 628).

Ovdje se naglašava kako se gore navedeni podatak o tržišnom udjelu Konzuma plus, kao i svi ostali tržišni udjeli poduzetnika prikazuju u rasponu podataka, a ne u točnom iznosu, iz razloga što su isti izvedeni iz dostavljenih podataka koji su od samih poduzetnika naznačeni kao poslovna tajna.

Nadalje, bilježi se nastavak trenda rasta prihoda u trgovini na malo mješovitom robom članica Schwarz Grupe. Lidl u promatranoj 2023. godini bilježi dvoznamenkasti rast prihoda prema relativnim pokazateljima. Tržišni udio Lidla u 2023. iznosio je [10-20] posto. Druga članica Schwarz grupe, Kaufland, također bilježi dvoznamenkasti rast prihoda i tržišni udio u iznosu [5-10] posto. Zbirno, obje članice Schwarz grupe u 2023. bilježe tržišni udio od [20-30] posto.

Pozitivan trend rasta prihoda u trgovini na malo mješovitom robom u promatranoj 2022. godini bilježi 37 poduzetnika.

Najveći nominalni rast prihoda u trgovini na malo mješovitom robom u 2023. godini bilježi Konzum plus (više od 200 milijuna eura), zatim Lidl, Spar, Studenac i Kaufland (sva četiri bilježe rast u iznosu od 100 do 200 milijuna eura). Slijede Plodine i Tommy (oba bilježe rast u iznosu od 50 do 100 milijuna eura), te KTC i Eurospin (oba bilježe rast u iznosu od 20 do 30 milijuna eura).

U promatranoj 2023. godini rast prihoda u trgovini na malo mješovitom robom bilježe i regionalni trgovci i to Boso, Ribola, Mlin i pekare, NTL i Decentia koji bilježe rast prihoda u trgovini na malo mješovitom robom u iznosu od 10 do 20 milijuna eura, kao i neki regionalni i/ili lokalni trgovci, primjerice Trgovina Krk, Trgocentar, Zabok, Gavranović i Bakmaz (isti bilježe rast prihoda u iznosima manjim od 10 milijuna eura).

Studenac je u 2023. godini po broju prodajnih mjesta i dalje na prvom mjestu (1.257 prodajnih mjesta), pretežno manjeg formata tipa male prodavaonice i samoposluge.

„Top 10“ u promatranoj 2023. izgleda ovako: Konzum plus, Lidl, Plodine, Spar, Kaufland, Studenac, Tommy, KTC, Trgovina Krk, NTL, isto kao u prethodnoj 2022.

Najveći porast tržišnog udjela unutar prvih deset trgovaca na malo mješovitom robom u 2023. godini u odnosu na prethodnu 2022. bilježi Studenac i Spar, zatim slijedi Konzum plus.

Blagi rast koncentriranosti tržišta

Na mjerodavnom tržištu trgovine na malo u 2023. godini u bitnom se bilježi jednaka asimetrija između lidera na tržištu Konzuma plus i drugog trgovca na malo Lidla, promatrano kroz ostvareni tržišni udio.

U 2023. bilježi se određena promjena koncentriranosti tržišta temeljem pokazatelja koncentriranosti CR10, odnosno ostvarenih udjela prvih deset trgovaca na malo mješovitom robom, koji u promatranoj 2023. godini iznosi 86,7 dok je u prethodnoj 2022. iznosila 86,4. Rast pokazatelja CR10 je primarno iz razloga rasta tržišnog udjela Studenca i Spara te u manjoj mjeri rasta udjela Konzuma plus.

Ako se promatra prvih pet trgovaca na malo, rezultati istraživanja pokazuju kako pokazatelj koncentriranosti CR5 u 2023. godini iznosi 66,4, dok je u prethodnoj 2022. godini isti pokazatelj iznosio 66,2. Bilježi se blaga promjena tog pokazatelja zbirnog tržišnog udjela pet najvećih trgovaca (Konzum, Lidl, Plodine, Spar, Kaufland) kao i drukčije vrijednosti tržišnih udjela odnosno drukčija raspodjela tržišnih udjela u 2023. u odnosu na 2022. godinu.

Prema Herfindahl-Hirschmanovom indeksu (HHI), rezultati istraživanja pokazuju kako isti za 2023. iznosi 1.408 (1.405 u 2022.), iz čega se može zaključiti kako je tržište trgovine na malo mješovitom robom na razini RH slabo koncentrirano. Drugim riječima, zaključuje se i nadalje o konkurentnoj strukturi tržišta trgovine na malo mješovitom robom u RH.

Stanje na tržištu maloprodaje i promjene u redoslijedu trgovaca po županijama i gradovima

Županije i Grad Zagreb

U promatranoj 2023. rast prihoda bilježi se u svih 20 županija i u Gradu Zagrebu, isto kao i u 2022. godini. Najviši prihod iz maloprodaje bilježi se u Gradu Zagrebu (1,3 milijardi eura), zatim u Splitsko-dalmatinskoj (1 milijarda eura), Primorsko-goranskoj (678,7 milijuna eura), Istarskoj (614 milijuna eura), Zadarskoj (522 milijuna eura), Zagrebačkoj (nešto manje od 505 milijuna eura) te u Osječko-baranjskoj županiji (nešto više od 402 milijuna eura).

Najveći nominalni rast prihoda u trgovini na malo mješovitom robom koji su ostvarili trgovci iz uzorka po pojedinom regionalnom tržištu (Grad Zagreb i dvadeset županija) u promatranoj 2023. godini bilježi Grad Zagreb u kojoj rast prihoda iznosi nešto više od 169 milijuna eura (rast od 14,7 posto u odnosu na 2022.). Zatim slijedi Splitsko-dalmatinska županija u kojoj se bilježi rast prihoda od nešto manje od 142 milijuna eura (rast od 16 posto u odnosu na 2022.), Primorsko-goranska županija u kojoj se bilježi rast prihoda od 82 milijuna eura (rast od 13,7 posto u odnosu na 2022.) te Istarska županija u kojoj se u 2023. godini bilježi rast prihoda od 79,4 milijuna eura u odnosu na 2022. godinu (rast od 14,9 posto u odnosu na 2022.). Na

značajan rast ostvarenih prihoda u trgovini na malo mješovitom robom u Splitsko-dalmatinskoj, Istarskoj i Primorsko-goranskoj županiji, uz inflatorna kretanja, izvjesno je utjecao rast turističkih pokazatelja i potrošnje u tim županijama.

U Gradu Zagrebu i u šest županija (Splitsko-dalmatinska, Primorsko-goranska, Istarska, Zagrebačka, Zadarska i Osječko-baranjska županija) ostvareno je nešto manje od dvije trećine (65,6 posto) ukupnog prihoda u trgovini na malo mješovitom robom u RH u 2023. godini, čime je nastavljen trend iz prethodnih godina, uz blago smanjenje istog pokazatelja u odnosu na 2022. godinu (65,8 posto).

Promatrajući trgovce na malo u Gradu Zagrebu i županijama pojedinačno, Konzum plus je vodeći trgovac na malo u Gradu Zagrebu i šest županija (Zagrebačka, Krapinsko-zagorska, Varaždinska, Karlovačka, Ličko-senjska te Osječko-baranjska županija), jednako kao u prethodnoj 2022. godini.

Članice Schwarz grupe vodeće su u dvije županije. Lidl je vodeći trgovac u Koprivničko-križevačkoj županiji, dok je Kaufland vodeći trgovac na malo u Brodsko-posavskoj županiji. Radi usporedbe, u prethodnoj 2022. godini. Lidl je, uz Koprivničko-križevačku županiju, bio vodeći trgovac i u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji, dok je Kaufland, uz Brodsko-posavsku županiju, bio vodeći trgovac i u Požeško-slavonskoj županiji. U 2023. godini vodeći trgovac u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji postao je Studenac, kao rezultat preuzimanja Špara iz Bjelovara, dok je u Požeško-slavonskoj županiji vodeći trgovac postao Mlin i pekare, Sisak. Segment maloprodaje poduzetnika Mlin i pekare od listopada 2023. posluje pod novim društvom NewMiP d.o.o.

Tommy je i nadalje vodeći trgovac na malo u tri županije u Jadranskoj regiji, u matičnoj Splitsko-dalmatinskoj županiji, Šibensko-kninskoj županiji te u Zadarskoj županiji.

Studenac je vodeći trgovac u Dubrovačko-neretvanskoj i po prvi puta u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji.

U promatranoj 2023. godini KTC je najveći trgovac u Virovitičko-podravskoj županiji, dok je Mlin i pekare i dalje tržišni lider u Sisačko-moslavačkoj županiji, no po prvi puta je lider i u Požeško-slavonskoj županiji. Boso je dugogodišnji lider u Vukovarsko-srijemskoj županiji. Trgovina Krk je najveći trgovac na malo mješovitom robom u Međimurskoj županiji (nekadašnja prodajna mjesta Metssa).

Gradovi Split, Rijeka, Osijek

Promatrano po gradovima, u Splitu je Tommy zadržao prvu poziciju, dok je na drugoj poziciji Lidl. U Splitu se bilježi nastavak trenda rasta, odnosno u 2023. godini bilježi se rast prihoda u trgovini na malo u odnosu na 2022. Isto vrijedi za Rijeku i Osijek. Izvjesno je kako je rast prihoda u određenoj mjeri i posljedica utjecaja inflatornih kretanja, ali i rasta turističkog prometa. U Splitu najveći broj prodajnih mjesta bilježi Studenac i ista su malog formata (male prodavaonice i samoposluje). Zatim slijede Tommy, Konzum plus te Ribola.

U Rijeci je Spar tržišni lider u trgovini na malo mješovitom robom.. U Rijeci najveći broj prodajnih mjesta bilježi Brodokomerc Nova i ista su pretežito malog formata (male prodavaonice i samoposluje). Zatim slijede Studenac te Trgovina Krk također s malim formatom prodajnih mjesta.

U Osijeku je Konzum plus i nadalje najveći trgovac na malo mješovitom robom, uz blagi rast tržišnog udjela, dok je na drugoj poziciji Spar. Najveći broj prodajnih mjesta u Osijeku bilježi NTL d.o.o. i ista su malog formata (male prodavaonice i samoposluge). Zatim slijedi Konzum plus s prodajnim mjestima malog i velikog formata, odnosno sva četiri tipa prodajnog mjesta te Aska, lokalni trgovac na malo s prodajnim mjestima malog formata (samoposluge).

Supermarketi i dalje dominantan tip prodajnog mjesta

Rezultati istraživanja pokazali su kako je u 2023. godini u supermarketima ostvaren najveći iznos prihoda u djelatnosti trgovine na malo mješovitom robom u RH u 2023. godini s nešto više od 4 milijardi eura. U usporedbi s 2022., bilježi se rast od 581 milijuna eura, odnosno 17 posto.

Slijede hipermarketi u kojima je u 2023. godini ostvaren prihod od 1,56 milijardi eura i bilježi se rast od 196,5 milijuna eura u odnosu na 2022. godinu, odnosno 14,4 posto.

U samoposlugama je u 2023. godini ostvaren prihod nešto manji od 1,52 milijardi eura i bilježi rast od 192,2 milijuna eura u odnosu na 2022. godinu odnosno 14,5 posto.

U malim prodavaonicama je u 2023. godini ostvaren ukupan prihod od 649,6 milijuna eura i bilježi se rast od 102,3 milijuna eura u odnosu na 2022. godinu odnosno 18,7 posto.

Radi usporedbe, u prethodnom istraživanju za 2022. godinu također se najveći rast prihoda u odnosu na 2021. bilježio u supermarketima, a zatim u samoposlugama, hipermarketima i malim prodavaonicama. Dakle, hipermarketi su zamijenili mjesto sa samoposlugama kao tip prodajnog mjesta u kojima se bilježi drugi najveći rast prihoda u trgovini na malo mješovitom robom u RH.

Supermarketi kao tip prodajnog mjesta i nadalje su dominantni u strukturi prodaje prema kriteriju ostvarenog prihoda, kao i prema kriteriju neto prodajne površine. U promatranoj 2023. godini u trgovini na malo mješovitom robom izrazito dominira kupovina u supermarketima i hipermarketima jer više od dvije trećine, preciznije 72 posto ukupnog prihoda u trgovini na malo mješovitom robom, ostvareno je prodajom u supermarketima (51,8 posto) i hipermarketima (20,2 posto).

U ukupnom broju prodajnih mjesta prema tipu, u 2023. godini najviše je kao i prethodne 2022., samoposluga – nešto više od 42 posto, a zatim slijede male prodavaonice - 39 posto, supermarketi s udjelom od 16 posto te hipermarketi s udjelom nešto manje od tri posto, otprilike kao u prethodnoj 2022.

Prema kriteriju neto prodajne površine, u promatranoj 2023. godini najveći udio u strukturi ukupne neto prodajne površine imaju i dalje supermarketi koji čine nešto više od 49,1 posto ukupne neto prodajne površine i ujedno se bilježi trend rasta tog pokazatelja. Slijede samoposluge s udjelom od 21,8 posto. Zatim slijede hipermarketi s udjelom od 21,6 posto te male prodavaonice s udjelom od 7,5 posto. U odnosu na prethodno istraživanje za 2022. godinu, samoposluge su zamijenile mjesto s hipermarketima kao tip prodajnog mjesta u kojima se bilježi druga najveća neto prodajna površina.

Niti jedan tip prodajnog mjesta ne bilježi smanjenje neto prodajne površine, dok se u prethodnoj 2022. bilježilo smanjenje neto prodajne površine u hipermarketima.

Online prodaja i programi vjernosti trgovaca na malo

Prema rezultatima istraživanja, online prodaja mješovite robe i dalje nije značajna u ukupnoj strukturi prihoda u trgovini na malo mješovitom robom promatrano po pojedinom trgovcu na malo. U strukturi prihoda u trgovini na malo mješovitom robom najveći i pretežiti iznos online prodaje u 2023. godini odnosi se na najvećeg trgovca na malo mješovitom robom, Konzum plus. Sedam anketiranih trgovaca na malo mješovitom robom bilježi u 2023. prihod putem online prodaje na vlastitoj platformi. U odnosu na prethodnu 2022. godinu ne bilježi se niti jedan novi trgovac na malo mješovitom robom koji bilježi prihod ostvaren putem online prodaje na vlastitoj platformi u promatranoj 2023. godini

U 2023. godini 14 trgovaca na malo primjenjuje „program vjernosti“ (lojalnosti), isto kao u 2022. Ujedno se ne bilježi niti jedan novi trgovac koji bi počeo primjenjivati program vjernosti. Najveći broj članova u programu vjernosti u 2023. godini bilježi Konzum plus, zatim slijede Lidl i Kaufland, članice Schwarz Grupe, Studenac te KTC, isto kao i u prethodnoj 2022.

Od regionalnih trgovaca na malo s većim brojem članova u pojedinom programu vjernosti ističu se Robin i Dergez.

Zbog uvođenja eura kao službenog sredstva plaćanja u Republici Hrvatskoj, od početka 2023. godine minimalna vrijednost kupnje roba i/ili usluga za dobivanje dodatnih bodova u programu vjernosti navedena je u eurima te su u bitnome povećani pragovi za dobivanje određenog iznosa bodova u sklopu programa vjernosti pojedinih trgovaca na malo odnosno na veće vrijednosti kupnje.

Trgovačke marže

Kao i u prethodnim istraživanjima za 2022. i 2021. godinu, AZTN je u 2023. godini ponovo utvrđivao pokazatelje u odnosu na prosječne marže trgovaca za osam kategorija roba. To su sljedeće kategorije roba: meso i mesne prerađevine, meso peradi i jaja, pekarski proizvodi (kruh, peciva), mlijeko i mliječni proizvodi, svježe voće i povrće, bezalkoholna pića i vode, konditorski proizvodi (keksi, čokolade, bomboni i dr.) i osnovni prehrambeni proizvodi (brašno, šećer, riža, rezanci, jestiva ulja i dr.).

Pritom je AZTN komparativno analizirao pokazatelje marži za 2023. godinu u odnosu na 2022. godinu (stanje na kraju godine).

Pokazatelji u odnosu na prosječne marže anketiranih trgovaca u 2023. godini za osam kategorija su sljedeći: roba meso i mesne prerađevine 23,7 posto, meso peradi i jaja 24,1 posto, pekarski proizvodi 37,2 posto, mlijeko i mliječni proizvodi 21,4 posto, svježe voće i povrće 29,9 posto, bezalkoholna pića i vode 25,9 posto, konditorski proizvodi 31,7 posto, osnovni prehrambeni proizvodi (brašno, šećer, riža, rezanci, jestiva ulja i dr.) 24 posto.

Rezultati istraživanja pokazuju kako su prosječne marže za prehrambene proizvode u 2023. godini najviše u kategoriji pekarskih proizvoda i konditorskih proizvoda, zatim u kategoriji svježeg voća i povrća te bezalkoholnih pića.

Kada se uspoređuju prosječne marže u 2023. u odnosu na 2022. godinu, od osam promatranih kategorija roba, rezultati istraživanja pokazuju da se u četiri kategorije bilježi blago smanjenje prosječne marže (meso i mesne prerađevine, meso peradi i jaja, mlijeko i mliječni proizvodi, osnovni prehrambeni proizvodi), dok se u preostale četiri kategorije bilježi

blago povećanje prosječne marže (voće i povrće, konditorski proizvodi, bezalkoholna pića i vode te pekarski proizvodi).

Opreza radi, navodi se kako su određeni prehrambeni proizvodi, a koji su ovdje i u promatranim kategorijama roba od strane AZTN-a, u 2023. godini bili obuhvaćeni Odlukom o izravnim mjerama kontrole cijena određenih prehrambenih proizvoda („Narodne novine“, br. 104/22., 5/23., 31/23. i 37/23.), odnosno Odlukom o izravnim mjerama kontrole cijena određenih proizvoda u trgovini na malo („Narodne novine“, broj. 107/23.), koja je stupila na snagu 18. rujna 2023. godine. Popis proizvoda na koje se odnosi zadnja Odluka proširen je na 30 proizvoda i uključuje, uz prehrambene, i manji broj neprehrambenih proizvoda.

Detaljniji prikaz istraživanja tržišta trgovine na malo mješovitom robom, pretežno hranom, pićima i higijenskim proizvodima za domaćinstvo u RH u 2023. objavljen je na mrežnoj stranici AZTN-a <https://www.aztn.hr/istrazivanja-trzista/>

4.2. Istraživanje tržišta tiska u RH u 2023. godini⁶⁴

AZTN je proveo redovito istraživanje tržišta tiska u RH u 2023. godini, s ciljem utvrđivanja tržišnih udjela poduzetnika koji djeluju na tom tržištu, kako bi raspolagao bazom podataka s naglaskom na strukturu tog tržišta. Istraživanjem je obuhvaćeno 30 poduzetnika, novinskih nakladnika i distributera tiska iz Upisnika o izdavanju i distribuciji tiska koji vodi Hrvatska gospodarska komora prema Zakonu o medijima.

Rezultati provedenog istraživanja pokazali su kako je u 2023. godini prodana naklada svih općeinformativnih dnevnika u RH iznosila 28 milijuna komada, dok je prodana naklada svih općeinformativnih tjednika u RH iznosila oko 1,7 milijuna komada.

U 2023. godini se u odnosu na 2022. bilježi nešto jače izražen pad prodane naklade dnevnika (15 posto) nego u 2022. u odnosu na 2021. (11 posto). Ujedno je to nastavak višegodišnjeg trenda pada prodanih naklada, ali i financijskih pokazatelja stanja na tržištu.

Prodana naklada tjednika u promatranj 2023. godini bilježi pad od osam posto u odnosu na 2022., dok je godinu dana prije (2022. godina u odnosu na 2021.) pad iznosio 15 posto dakle bio je slabije izražen.

Prihod nakladnika ostvaren od oglašavanja u općeinformativnim dnevnicima u 2023. godini iznosio je nešto manje od 14,9 milijuna eura. Prihod nakladnika od oglašavanja u općeinformativnim tjednicima u 2023. iznosio je 4,1 milijuna eura. Na tržištu oglašavanja u općeinformativnim dnevnicima zaustavljen je pad, a na tržištu općeinformativnih tjednika bilježi se rast prihoda od 12 posto u 2023. godini.

⁶⁴<https://www.aztn.hr/ea/wp-content/uploads/2024/07/Tisak-2023-Prikaz-stanja-trzista.pdf>

Na tržištu prodane naklade općeinformativnog tiska u 2023. godini najprodavanije tiskovine su „24 sata“ novinskog nakladnika 24sata d.o.o., a kod nakladnika općeinformativnih tjednika bilježi se promjena na prvom mjestu i lider u prodaji tjednika u 2023. godini je postao „Hrvatski tjednik“ nakladnika Tempus 22 d.o.o.

Bilježe se određene vlasničke promjene nakladnika, prije svega za dnevnik „Glas Istre“ (ranije u nakladi Glas Istre Novine d.o.o.) čiju nakladu je od srpnja 2023. preuzeo Novi list d.d. Pritom su oba nakladnika članice Glas Istre Grupacije. Nadalje, 1. prosinca 2023. godine AZTN je donio rješenje o odbacivanju prijave namjere provedbe koncentracije poduzetnika u predmetu Media Solutions d.o.o., Osijek i Novi List d.d., Rijeka, budući da je utvrdio kako nisu ispunjeni uvjeti za pokretanje postupka ocjene dopuštenosti koncentracije poduzetnika u smislu odredbe članka 17. stavka 1. ZZTN-a. Navedena koncentracija posredno se odnosi i na poduzetnika Glas Istre Novine d.o.o. Poduzetnik Media Solutions d.o.o. je navedenom transakcijom postao imatelj većinskog udjela u Novom listu d.d. koji je prethodno držao JOJ Media House a.s. iz Republike Slovačke.

U djelatnosti oglašavanja u 2023. godini bilježi se suprotan trend rasta prihoda od oglašavanja u općeinformativnim tjednicima (12 posto), kao i stagnacija prihoda od oglašavanja u općeinformativnim dnevnicima u odnosu na 2022. godinu (zaustavljen je negativan trend pada).

U odnosu na tržište trgovine na veliko tiskom, jedini distributer tiska u RH bio je Tisak plus, koji u 2023. godini bilježi nešto jače izražen trend pada prihoda u odnosu na prethodno istraživanje za 2022. godinu. Ujedno bilježi nastavak trenda pada broja svojih kupaca u distribuciji tiska za daljnju prodaju.

U odnosu na tržište trgovine na malo tiskom, bilježi se blagi pad ukupnih prihoda od trgovine na malo tiskom u RH u 2023. godini u odnosu na prethodnu 2022. od pet posto te promjena trenda u negativan trend na ovom tržištu jer je u prethodnom istraživanju za 2022. zabilježen blagi rast prihoda od trgovine na malo tiskom u iznosu od 0,6 posto u odnosu na 2021. Pad prihoda bilježe Tisak plus i Inovine, kao poduzetnici s najvećim brojem specijaliziranih maloprodajnih mjesta.

Nakladnici u segmentu općeinformativnih dnevnika u 2023. godini kao najprodavanijeg tiska su direktnom prodajom tiska (kroz pretplatu i djelomično kolportažu) blago povećali prihode od trgovine na malo tiskom. Riječ je o relativno značajnom udjelu ukoliko se promatra ukupnost svih segmenta tržišta u distribucijskom lancu opskrbe krajnjih potrošača tiskom.

U promatranoj 2023. godini određeni broj novinskih nakladnika dnevnika kroz pretplatu je zabilježio rast prihoda od trgovine na malo tiskom, a to su Večernji list d.d. s dva dnevnika („Večernji list i „24sata“), Hanza Media d.o.o. s dva dnevnika (promatrano zajedno dnevnik „Jutarnji list“ i „Slobodna Dalmacija“) te Novi list d.d. (Glas Istre Grupacija).

Od nakladnika općeinformativnih tjednika, najveći prihod od maloprodajne djelatnosti kroz pretplatu bilježe nakladnici Nacional News Corporation („Tjednik Nacional“), Lasica d.o.o. (tjednik „Posavska Hrvatska“) te Varaždinske vijesti d.d. i Singar d.o.o. („7dnevno“).

I nadalje je dominantna prodaja putem specijaliziranih trgovina tiska (52 posto u strukturi promatranih poduzetnika), pri čemu su uzeti u obzir Tisak plus d.o.o., Inovine d.d. i Fibis d.o.o., gdje prije svega Tisak plus d.o.o. ima najznačajniji učinak.

Po pitanju pravnih i/ili činjeničnih zapreka pristupa tržišnim kanalima prodaje (distribucije) tiskovina u RH, gotovo svi anketirani nakladnici u svojim očitovanjima u bitnome su odgovorili kako ne postoje pravne i/ili činjenične zapreke pristupa tržišnim kanalima prodaje tiskovina.

Dva anketirana nakladnika navela su nemogućnost prodaje tiskovina kroz dodatni kanal prodaje poduzetnika Hrvatske pošte d.d. što bi prema njihovoj ocjeni izvjesno imalo pozitivan učinak odnosno povećao bi prodaju tiskovina, na obostrano zadovoljstvo nakladnika i poduzetnika Hrvatske pošte d.d.

Jedan nakladnik navodi kako je otegotna okolnost u organizaciji i realizaciji distribucije tiskovina kompleksnost same operacije gdje je RH geografski vrlo zahtjevno područje za distribuciju, a posebice tiskovina koje imaju vrlo specifične distributivne zahtjeve, prvenstveno se to odnosi na vrijeme dostave, tj. ranojutarnje sate. Navodi kako postoji malo pravnih subjekata koji istu operaciju mogu provesti kvalitetno, a financijski isplativo.

Najveći nakladnici općeinformativnih dnevnika, Hanza Media Grupa i Styria grupa sa svojim nakladnicima bilježe najveći broj elektroničkih publikacija u promatranoj 2023. godini, kao i prihod od oglašavanja u istima.

Najveći prihod od oglašavanja u elektroničkim publikacijama u 2023. godini bilježe nakladnici općeinformativnih dnevnika 24sata d.o.o., zatim slijedi Hanza Media d.o.o. te Večernji list d.o.o.

5. Sudska kontrola odluka AZTN-a iz područja zaštite tržišnog natjecanja

Protiv rješenja AZTN-a u području zaštite tržišnog natjecanja nije dopuštena žalba, ali nezadovoljna stranka može tužbom pokrenuti upravni spor pred VUSRH-om, u roku od 30 dana od dana dostave rješenja. VUSRH o tužbi odlučuje u vijeću sastavljenom od tri suca.

Tužbu protiv rješenja AZTN-a kojim se utvrđuje povreda ZZTN-a i članka 101. ili članka 102. UFEU-a i izriču novčane kazne, može podnijeti nezadovoljna stranka u postupku. Tužbu protiv rješenja AZTN-a kojim se odbacuje inicijativa za pokretanje postupka jer nema uvjeta za njegovo pokretanje i rješenja kojim se obustavlja postupak, može podnijeti i podnositelj inicijative, odnosno osoba kojoj su rješenjem AZTN-a utvrđena ista postupovna prava kao i podnositelju inicijative.

Tužba se može podnijeti zbog:

- povrede propisa materijalnog prava o tržišnom natjecanju,
- bitne povrede odredbi o postupku,
- pogrešno ili nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja,
- pogrešne odluke o upravno-kazenoj mjeri i drugim pitanjima o kojima odlučuje AZTN.

Protiv odluke VUSRH-a kojom se odbija tužbeni zahtjev tužitelja u upravnom sporu odnosno kojom se potvrđuje zakonitost odluke AZTN-a, može se podnijeti ustavna tužba u slučajevima uređenim Ustavom RH⁶⁵, primjerice kada nezadovoljna stranka smatra da joj je povrijeđeno pravo na pravično suđenje (članak 29. stavak 1. Ustava RH) ili kada smatra da je došlo do povrede zakonitosti pojedinačnih akata državne uprave i tijela s javnim ovlastima i njihovoj sudskoj kontroli (članak 19. Ustava RH).

U svih 17 presuda koje je donio u 2024. godini u području zaštite tržišnog natjecanja, VUSRH je odbio tužbene zahtjeve tužitelja i potvrdio u cijelosti odluke AZTN-a koje su time postale pravomoćne⁶⁶.

⁶⁵ „Narodne novine“, br. 56/90., 135/97., 113/00., 28/01., 76/10. i 5/14.

⁶⁶ <https://www.aztn.hr/odluke/odluke-sudova/>

6. Provedba Zakona o zabrani nepoštenih trgovačkih praksi u lancu opskrbe hranom

6.1. Zakonodavni okvir Zakon o zabrani nepoštenih trgovačkih praksi u lancu opskrbe hranom („Narodne novine“, br. 117/17., 52/21. i 27/24.)

Zakon o zabrani nepoštenih trgovačkih praksi u lancu opskrbe hranom (u daljnjem tekstu: ZNTP/17) stupio je na snagu 7. prosinca 2017. godine, ali je njegova puna primjena započela tek 1. travnja 2018. godine do kada su važeći ugovori između dobavljača i trgovaca te između dobavljača i otkupljivača i/ili prerađivača, sklopljeni prije stupanja na snagu ZNTP/17, morali biti usklađeni s njegovim odredbama.

Riječ je o prvom propisu takve vrste ikada donesenom u RH, a rezultat je nastojanja da se suzbiju nepoštene trgovačke prakse, koje se pojavljuju kao jedna od posljedica nejednake ekonomske snage sudionika u lancu opskrbe hranom, koje najviše pogađaju poljoprivrednike, male i srednje poduzetnike u preradi poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda, kao najslabije karike u lancu.

Ovim je zakonom stvoren pravni okvir koji će jasnim određivanjem nepoštenih trgovačkih praksi utjecati na ispravljanje postojećih poremećaja koji su poprimili oblik uobičajenog poslovnog ponašanja u poslovnim odnosima između trgovaca, otkupljivača i/ili prerađivača i njihovih dobavljača poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda.

Za njegovu provedbu nadležan je AZTN.

Prva novela zakona uslijedila je već 2021. godine donošenjem Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zabrani nepoštenih trgovačkih praksi u lancu opskrbe hranom („Narodne novine“, broj 52/21., koji je stupio na snagu 1. rujna 2021. godine; u daljnjem tekstu: prva novela ili ZNTP/21.), kojim je u hrvatski pravni sustav preuzeta Direktiva (EU) 2019/633 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. travnja 2019. o nepoštenim trgovačkim praksama u odnosima među poduzećima u lancu opskrbe poljoprivrednim i prehrambenim proizvodima (SL L 111, 25. 4. 2019.; u daljnjem tekstu: Direktiva). Tom novelom zakon je izmijenjen i u strukturi i u sadržaju odnosno zakonske su odredbe sistematizirane na potpuno drugačiji način, uvedene su nove nepoštene trgovačke prakse, kao i novi postupovni instrumenti, a i sam je postupak je ponešto izmijenjen.

U osnovi, izvršeno je pojmovno usklađivanje teksta zakona s Direktivom.

Redefiniran je pojam značajne pregovaračke snage uz smanjivanje prihodovnog praga koji se veže uz taj pojam (s dotadašnjih 100 milijuna kuna za trgovca odnosno 50 milijuna kuna za otkupljivača i/ili prerađivača, na 15 milijuna kuna za kupca poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda).

Povećan je broj nepoštenih trgovačkih praksi na 43 (s dotadašnje 34), koje su ujedno i na drugačiji način sistematizirane, i to podjelom na prakse koje su uvijek i bezuvjetno zabranjene (apsolutno zabranjene ili „crne“ prakse) te one koje su zabranjene, osim ako su ispunjene određene pretpostavke koje pojedinu praksu ne čine zabranjenom (relativno zabranjene ili „sive“ prakse). Osim nepoštenih trgovačkih praksi iz ZNTP/17-a te onih prenesenih iz Direktive, zakonodavac je predvidio i dvije potpuno nove nepoštene trgovačke prakse, čija je primjena, zbog osjetljivosti pitanja koja se njima nastoje riješiti te mogućih posljedica njihove primjene, ograničena na razdoblje od stupanja na snagu zakona do 31. ožujka 2024. godine. Riječ je o nepoštenim trgovačkim praksama: prodaji proizvodno i tržišno osjetljivih poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda ispod krajnje prodajne cijene te prodaji proizvodno i tržišno osjetljivih poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda na akciji po prodajnoj cijeni koja za krajnjeg potrošača ne može biti niža od 34 % od krajnje prodajne cijene.

Detaljnije su uređene obveze vezane uz pisani ugovor između kupca i dobavljača, kao i pravila za izdavanja računa i otkupnog bloka.

Također, uvođenjem nenajavljenih kontrola, kao posebnog instrumenta za utvrđivanje činjenica i okolnosti u postupku, proširene su postupovne ovlasti AZTN-a.

Isto tako, dopunjena je odredba o upravnoj tužbi kao načinu kontrole rješenja AZTN-a konkretnim navođenjem tužbenih razloga (1. povreda propisa materijalnoga prava o nepoštenim trgovačkim praksama, 2. bitne povrede odredbi o postupku, 3. pogrešno ili nepotpuno utvrđeno činjenično stanje, 4. pogrešna odluka o novčanim kaznama i drugim pitanjima o kojima odlučuje AZTN), a osim toga, određena je i obveza objave odluke VUSRH-a na mrežnoj stranici AZTN-a.

Iako i u dotadašnjoj praksi provedbe ZNTP-a, AZTN nije otkrivao identitet osobe koja traži zaštitu identiteta, prvom je novelom zakona i izrijekom dana ovlast AZTN-u da odlučuje o zahtjevu podnositelja predstavke ili druge obavijesti za zaštitu njegovog identiteta, kao i zaštitu svih ostalih informacija u odnosu na koje se smatra da bi otkrivanje takvih informacija bilo štetno za njegove interese ili za interese drugih dobavljača.

Potrebno je i istaknuti da se donošenjem prve novele upravni postupci u smislu zakona pokreću na široj razini, što se prije svega odnosi na činjenice da je:

1. proširen opseg poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda, koji su predmetom poslovnih odnosa dobavljača i kupca obuhvaćenih primjenom zakona;
2. definiranjem pojma „kupac“ te redefiniranjem opsega pojma „značajne pregovaračke snage“ proširena baza adresata ZNTP-a odnosno onih subjekata na koje se taj zakon primjenjuje;
3. uveden novi instrument za utvrđivanje nepoštenih trgovačkih praksi, „nenajavljene kontrole“;
4. uvedena obveza suradnje domaćeg provedbenog tijela s Europskom komisijom i provedbenim tijelima drugih država članica.

Drugom novelom zakona iz 2024. godine, odnosno donošenjem Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zabrani nepoštenih trgovačkih praksi u lancu opskrbe hranom („Narodne novine“, broj 27/24., koji je stupio na snagu 14. ožujka 2024.; u daljnjem tekstu: druga novela ili ZNTP/24.) rješavaju se pitanja koja obuhvaćaju kako njegove materijalne, tako i njegove postupovne odredbe.

Tako se jedna od osnovnih izmjena, a koja je inicijalno i bila povod za donošenje toga zakona, odnosi na obvezu usklađenja s odredbama Zakona o uvođenju eura kao službene valute u RH („Narodne novine“, br. 57/22. i 88/22.; u daljnjem tekstu: Zakon o uvođenju eura) odnosno preračunavanja iznosa novčanih kazni izraženih u kunama u eure.

Također, izmijenjene su odredbe i ZNTP-a, koji uređuje pitanja vezana uz definiranje, određivanje i utvrđivanje značajne pregovaračke snage, predmnijevajući da značajnu pregovaračku snagu ima kupac koji je ostvario ukupni godišnji prihod od najmanje 2 milijuna eura (umjesto dotadašnjih 15 milijuna kuna) i koji je prihodovno jači od dobavljača, osim ako kupac dokaže da je dobavljač prihodovno jača ugovorna stana od kupca.

Nadalje, drugom novelom dodatno su uređene odnosno precizirane odredbe o obliku i obveznom sadržaju ugovora dobavljača i kupca u dijelu koji se odnosi na dokumente koji se izdaju u povodu isporuke poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda, a uz koje se veže početak računanja rokova za plaćanje, što je bitno za pravovremeno ispunjavanje obveze plaćanja za isporučene poljoprivredne i prehrambene proizvode u odnosima između kupca i dobavljača.

Isto tako, drugom je novelom zakona izvršena intervencija i u odredbe o nepoštenim trgovačkim praksama, koje se uvijek smatraju nepoštenima pa time i zabranjenima (tzv. „crne“ nepoštene trgovačke prakse). Te intervencije posljedica su, s jedne strane, potrebe za postupanjem prema preporukama EK koje su donesene nakon ocjene usklađenosti tijekom postupka preuzimanja odredbi Direktive, kao i odluke zakonodavca da pitanje prevencije (nepoštenih) trgovačkih praksi vezanih uz određivanje maloprodajnih marži za proizvodno i tržišno osjetljive proizvode ipak ne regulira na taj način. Naime, opravdanost uvođenja tih odredbi došla u pitanje nakon cijelog niza općepoznatih okolnosti na globalnom tržištu.

Prema preporukama EK, danih nakon ocjene usklađenosti tijekom postupka preuzimanja Direktive, hrvatski zakonodavac je intervenirao i u odredbe kojima se propisuju uvjetno nepoštene trgovačke prakse (tzv. „sive“ nepoštene trgovačke prakse), kao i uvjeti pod kojima se te prakse neće smatrati nepoštenima.

Na temelju ovlasti proizašlih iz zakona, donesen je i Pravilnik o poljoprivrednim i prehrambenim proizvodima, pokvarljivim te proizvodno i tržišno osjetljivim poljoprivrednim i prehrambenim proizvodima („Narodne novine“, br. 93/21., 130/21., 24/22., 21/23.; u daljnjem tekstu: Pravilnik).

Pravilnik sadrži i detaljan popis poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda, pokvarljivih i tržišno osjetljivih poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda, a zasniva se na kombiniranoj nomenklaturi Europske unije koja se temelji na Međunarodnoj konvenciji o Harmoniziranom sustavu nazivlja i brojevanog označavanja koji uključuje daljnje podjele zbog carinskih, trgovinskih i statističkih potreba EU.

Cilj i svrha ZNTP-a

Cilj i svrha ZNTP-a je uspostava, osiguranje i zaštita poštenih trgovačkih praksi kojima se štite sudionici u lancu opskrbe hranom.

ZNTP-om, kao propisom koji sadrži i materijalno pravnu i postupovnu dimenziju, utvrđuju se pravila i sustav mjera za sprječavanje nametanja nepoštenih trgovačkih praksi i taksativno utvrđuju nepoštene trgovačke prakse u lancu opskrbe poljoprivrednim i prehrambenim proizvodima čijim se nametanjem iskorištava značajna pregovaračka snaga kupca u odnosu na njegove dobavljače, uređuju se ovlasti, zadaće i postupanje AZTN-a kao tijela nadležnog za provedbu ZNTP-a te suradnja među provedbenim tijelima za utvrđivanje nepoštenih trgovačkih praksi država članica EU-a i EK.

ZNTP - propis koji u sebi sadrži i materijalno - pravnu i postupovnu (procesno – pravnu) dimenziju

1) Ugovori

ZNTP određuje da ugovor između dobavljača i kupca koji uređuje prodaju, kupnju ili isporuku poljoprivrednih i/ili prehrambenih proizvoda mora biti sklopljen u pisanom obliku prije isporuke poljoprivrednog ili prehrambenog proizvoda i sadržavati sve odredbe bitne za poslovni odnos ugovornih strana, a osobito šest (obveznih) odredbi koje uređuju: 1. cijenu i/ili način određivanja, odnosno izračuna cijene, 2. kvalitetu i vrstu poljoprivrednog ili prehrambenog proizvoda koji se isporučuje kupcu, 3. uvjete i rokove plaćanja, 4. uvjete i rokove isporuke, 5. mjesto isporuke odredivog i/ili određenog adresom mjesta isporuke, i 6. trajanje ugovora.

Također, ZNTP određuje tri izuzetka od pravila da ugovor između dobavljača i kupca mora biti u pisanom obliku, a riječ je o situacijama: 1. ako dobavljač prihvati ponudu koja sadržava javno objavljene i obvezujuće uvjete kupca koji kupuje na otkupni blok primarni poljoprivredni proizvod radi njegove daljnje prodaje ili prerade, a ponuda sadržava sve bitne odredbe u smislu ZNTP-a, osim odredbe o trajanju ugovora, 2. ako dobavljač i kupac imaju sklopljen ugovor o zajedničkoj proizvodnji koji sadržava sve osobito bitne odredbe u smislu ZNTP-a, te 3. kada dobavljač isporučuje poljoprivredni ili prehrambeni proizvod kupcu koji je zadruga i/ili proizvođačka organizacija čiji je član dobavljač, ako statut zadruge odnosno osnivački akt proizvođačke organizacije sadržava sve bitne odredbe u smislu ZNTP-a.

2) Pravila izdavanja računa i otkupnog bloka

Za isporuku poljoprivrednog ili prehrambenog proizvoda u skladu s ugovorom sklopljenim između dobavljača i kupca odnosno za uslugu povezanu s isporukom poljoprivrednog ili prehrambenog proizvoda mora biti izdan račun u skladu s poreznim propisima ili otkupni blok.

Taj račun, koji dobavljač izdaje kupcu, mora osim bitnih elemenata uređenih poreznim propisima, sadržavati jasno navedeni iznos ugovorenih popusta ili rabata i točnu specifikaciju na što se iznosi odnose, u skladu s ugovorom između dobavljača i kupca. Dobavljač odgovara za sadržaj računa pa ako ne izda račun kupcu na kojem su jasno navedeni iznos ugovorenih popusta ili rabata i točna specifikacija na što se iznosi odnose, može biti kažnjen novčanom kaznom u iznosu do najviše 2.650,00 eura.

Otkupni blok je financijska isprava, koju uslužno izdaje kupac umjesto dobavljača pa je logično i da kao njegov izdavatelj odgovara za sadržaj toga dokumenta. Taj otkupni blok, koji kupac izdaje za dobavljača, mora najmanje sadržavati odredbe vezane za obračun vrijednosti – količinu preuzete robe, kakvoću i utvrđenu cijenu te moraju jasno biti navedeni iznosi ugovorenih popusta ili rabata te točna specifikacija na što se iznosi odnose u skladu s javno objavljenim i obvezujućim uvjetima kupca.

Naknade za usluge koje kupac pruža dobavljaču, a čije ostvarenje ovisi o stvarnom i mjerljivom učinku kupca i koje se ne smatraju nametanjem nepoštene trgovačke prakse, ne smiju biti izražene na računu koji dobavljač izdaje kupcu već račun za te usluge kupac mora izdati dobavljaču, pri čemu mora jasno specificirati svaku pojedinu uslugu za koju se plaća naknada.

Tako se primjerice, teškom povredom zakona smatra ako kupac ne izda račun dobavljaču za usluge koje pruža dobavljaču ili ako ne izda otkupni blok koji uslužno izdaje za dobavljača, a koji mora sadržavati najmanje elemente vezane uz obračun vrijednosti (količinu preuzete robe, kakvoću i utvrđenu cijenu, iznos ugovorenih popusta i rabata te točnu specifikaciju na što se odnose) te je kupcu moguće izreći novčanu kaznu u iznosu do najviše 663.610,00 eura za pravnu osobu odnosno do najviše 331.800,00 eura za fizičku osobu.

3) Nepoštene trgovačke prakse

ZNTP nepoštene trgovačke prakse definira kao ugovorne odredbe i/ili poslovne prakse koje u vezi s prodajom poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda dobavljaču jednostrano nametne kupac, koristeći svoju značajnu pregovaračku snagu u odnosu na dobavljača, a suprotno načelima savjesnosti i poštenja, načelu ravnopravnosti ugovornih strana, načelu jednake vrijednosti činidaba i dobroj poslovnoj praksi u proizvodnji i/ili trgovini poljoprivrednim ili prehrambenim proizvodima, odnosno koje nisu u skladu s taksativno navedenim odredbama zakona.

Definiranjem konkretnih praksi postupanja kupca koja se smatraju nepoštenima u smislu ZNTP-a, upućuje na to da izvan okvira taksativno navedenih ugovornih odredbi i trgovačkih praksi u lancu opskrbe poljoprivrednim i prehrambenim proizvodima, AZTN nije ovlašten ispitivati i istraživati situacije i okolnosti koje ne ulaze u sferu ZNTP-a, niti u odnosu na njih provoditi bilo kakav postupak.

Nepoštene trgovačke prakse u lancu opskrbe poljoprivrednim i prehrambenim proizvodima koji obuhvaća sve sudionike u proizvodnji, preradi i/ili trgovini poljoprivrednim ili prehrambenim proizvodima koje se iskorištavanjem značajne pregovaračke snage nameću dobavljačima su:

1. nepostojanje pisanog ugovora između kupca i dobavljača, kao i pisani ugovor između kupca i dobavljača koji nije sastavljen u skladu s odredbama zakona ili obveze nametnute dobavljaču koje nisu predviđene u pisanom ugovoru između kupca i dobavljača,
2. plaćanja koja nisu jasno istaknuta i specificirana na računu ili otkupnom bloku,
3. opći uvjeti poslovanja kupca koji nisu u skladu s odredbama zakona,
4. mogućnost jednostranog raskida ugovora s dobavljačem od strane kupca u nepisanom obliku ili bez navođenja osnovanih razloga za raskid ugovora ili mogućnost otkaza ugovora s dobavljačem bez primjerenog otkaznog roka ili mogućnost jednostrane izmjene ugovora od

strane kupca. Pritom, treba naglasiti da bi eventualne ugovorene odredbe kojima bi kupcu bila dana mogućnost jednostranog raskida ugovora u nepisanom obliku ili bez navođenja opravdanih razloga, kao i mogućnost kupca da jednostrano, bez primjerenog otkaznog roka otkáže ugovor, ili odredba koja bi kupcu omogućavala da jednostrano mijenja ugovor, bile ništetne,

5. nerazmjerno visoke ugovorne kazne s obzirom na vrijednost i značenje objekta obveze, i

6. ostale nepoštene trgovačke prakse propisane odredbama zakona (uvijek zabranjene i uvjetno zabranjene).

Ostale nepoštene trgovačke prakse dijele se na one koje su uvijek zabranjene (tzv. „crne“ prakse ili apsolutno zabranjene) i na one koje su zabranjene, osim ako postoje ZNTP-om propisne okolnosti koje ih čine dopuštenima (tzv. „sive“ prakse ili uvjetno zabranjene).

Nakon druge novele zakona lista nepoštenih trgovačkih praksi broji 41 nepoštenu trgovačku praksu, među kojima je, od ostalih nepoštenih trgovačkih praksi, 25 uvijek zabranjeno, dok je sedam praksi koje se iznimno neće smatrati nepoštenima, i to ako su jasno i nedvosmisleno ugovorene u okviru ugovora o isporuci poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda ili u okviru naknadnog ugovora između dobavljača i kupca, a prije izvršenja tih praksi te pod uvjetom da ispunjavaju propisane uvjete za izuzeće od zabrane.

Jedna od takvih praksi je, primjerice, praksa prema kojoj kupac zahtijeva od dobavljača i/ili naplaćuje dobavljaču oglašavanje poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda koje provodi kupac, koja se neće smatrati nepoštenom, ako je takva mogućnost predviđena ugovorom (ili aneksom ugovora ili naknadnim ugovorom), a prije primjene takve prakse te ako oglašavanje provodi kupac na izričit zahtjev dobavljača, pri čemu plaćanje mora biti zasnovano na objektivnim i razumnim, unaprijed utvrđenim kriterijima.

4) Značajna pregovaračka snaga

ZNTP propisuje zabranu iskorištavanja značajne pregovaračke snage kupca u odnosu na njegove dobavljače poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda nametanjem nepoštenih trgovačkih praksi. Dakle, nepoštene trgovačke prakse svojim dobavljačima može nametnuti samo kupac koji iskorištava značajnu pregovaračku snagu pa u tom smislu utvrđivanje postojanja značajne pregovaračke snage u smislu ZNTP-a predstavlja ne samo pretpostavku da se na tog kupca i njegove poslovne odnose s dobavljačima primjenjuje ZNTP, već i zakonom procesnu pretpostavku za vođenje postupka utvrđivanja iskorištavanja značajne pregovaračke snage nametanjem nepoštenih trgovačkih praksi i postupak utvrđivanja postojanja uvjeta za izricanje novčane kazne mjere u pojedinačnim predmetima.

Postojanje značajne pregovaračke snage ZNTP veže uz ostvarivanje ukupnog godišnjeg prihoda pojedinog kupca prema posljednjem predanom godišnjem financijskom izvješću.

Prema trenutno važećem uređenju, smatra se da značajnu pregovaračku snagu u smislu ovoga zakona ima kupac koji je ostvario ukupni godišnji prihod od najmanje 2 milijuna eura i koji je prihodovno snažniji od dobavljača. Riječ je dakle o oborivoj presumpciji, koju može oboriti isključivo kupac ako dokaže da je dobavljač prihodovno snažnija ugovorna strana od njega. U tom smislu, teret dokaza je upravno na kupcu, pri čemu je jedini kriterij prihod

dobavljača. Drugim riječima, isključivo dokazivanje da dobavljač ostvaruje više prihode od kupca može oboriti ovu presumpciju.

Ako kupac ima povezana društva, ukupni godišnji prihod kupca izračunava se tako da se ukupnom godišnjem prihodu odnosno primicima kupca ostvarenima na području RH pribrajaju ukupni godišnji prihodi odnosno primici njegovih povezanih društava na svjetskoj razini, a prema podacima iskazanim u posljednjem predanom godišnjem financijskom izvješću, konsolidiranom financijskom izvješću ako ga ima, ili drugom odgovarajućem financijskom dokumentu.

5) Preuzimanje obveza od strane kupca koji je stranka u postupku

Preuzimanje obveza je zakonom uređeno pravo kupca koji je stranka u postupku da u roku od 60 dana od primitka obavijesti o pokretanju postupka može AZTN-u predložiti preuzimanje obveza u obliku izvršenja određenih mjera i uvjeta te rokove u kojima će to učiniti kako bi se otklonile indicije koje upućuju na nepoštene trgovačke prakse i koje su bile povod za pokretanje upravnog postupka.

AZTN, ovisno o težini povrede, opsegu povrede i vremenu trajanja povrede, koji se utvrđuju u ispitnom postupku, ocjenjuje jesu li predložene mjere i uvjeti dostatni za otklanjanje indicija koje upućuju na nepoštene trgovačke prakse koje su bile povod za pokretanje upravnog postupka te u slučaju pozitivne ocjene donosi rješenje kojim:

- prihvaća preuzimanje obveza od strane kupca u obliku predloženih mjera, uvjeta i rokova koji time postaju obvezni za predlagatelja,
- obvezuje stranku na dostavu dokaza kojima potvrđuje izvršenje mjera i uvjeta u određenom roku,
- utvrđuje da nema uvjeta za daljnje vođenje postupka,
- obustavlja postupak zbog preuzimanja obveza od strane kupca.

Međutim, ako u nadzoru nad provedbom mjera i uvjeta bude utvrđeno da se stranka ne pridržava utvrđenih mjera, uvjeta i rokova, AZTN će po službenoj dužnosti obnoviti postupak utvrđivanja iskorištavanja značajne pregovaračke snage nametanjem nepoštenih trgovačkih praksi te utvrđivanja postojanja uvjeta za izricanje novčane kazne.

Utvrđenje o tome da se stranka ne pridržava utvrđenih mjera, uvjeta i rokova, cijelit će se kao otegotna okolnost prilikom utvrđivanja postojanja uvjeta za izricanje novčane kazne.

Ako AZTN ocijeni da predložene mjere, uvjeti i rokovi nisu dostatni za otklanjanje indicija koje upućuju na nepoštene trgovačke prakse koje su bile povod za pokretanje upravnog postupka, o tome pisanim putem obavještava stranku i nastavlja voditi ispitni postupak.

6) Nenajavljena kontrola – posebna procesna ovlast AZTN-a

Od stupanja na snagu prve novele ZNTP-a, AZTN ima na raspolaganju novi dokazni alat: nenajavljenju kontrolu poslovanja kupca u poslovnim prostorima tog kupca odnosno prostorima u kojima on obavlja gospodarsku djelatnost. Riječ je o novom postupovnom instrumentu, preuzetom prilikom prijenosa Direktive u domaće zakonodavstvo, koji daje AZTN-u mogućnost da u okviru upravnog (ispitnog) postupka utvrđuje činjenice i okolnosti koje se ne bi mogle utvrditi drugim dokaznim sredstvima zbog, primjerice, opasnosti od skrivanja dokumenata i slično, ili bi njihovo utvrđivanje drugim dokaznim sredstvima u smislu

ZUP-a, koja stoje na raspolaganju AZTN-u, bilo dugotrajno i ne bi pridonosilo učinkovitosti postupka.

Prilikom prijenosa opisane odredbe, hrvatski je zakonodavac vodio računa i o zaštiti prava stranke na obranu. Upravo je to razlog zbog kojeg je bilo nužno definirati radnje koje se u okviru nenajavljene kontrole mogu obavljati, kao i odrediti opseg tih radnji, njihovo trajanje te propisati postupanje AZTN prilikom provođenja nenajavljene kontrole.

Bitno je naglasiti da primjena ovog dokaznog alata dolazi u obzir isključivo u situacijama kada AZTN utvrdi da postoje dostatne indicije da je došlo do povrede odredbi ZNTP-a, zbog čega AZTN odluči pokrenuti upravni postupak radi utvrđivanja je li kupac, iskorištavajući značajnu pregovaračku snagu, nametnuo nepošteno trgovačke prakse dobavljaču poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda, u smislu ZNTP-a.

6.2. Utvrđivanje i zabrana nepoštenih trgovačkih praksi tijekom 2024. godine

Kao i u prethodnim izvještajnim razdobljima, AZTN je i u 2024. godini nastavio s ispitivanjem usklađenosti ugovora i načina poslovanja kupaca s dobavljačima poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda s odredbama ZNTP-a. Ta ispitivanja obuhvatila su kupce – trgovce u maloprodaji, otkupljivače mandarina te otkupljivače žitarica. Osim toga, AZTN je postupao i po predstavkama i drugim informacijama (čak i onim anonimnim), o mogućim kršenjima odredbi ZNTP-a, ispitujući pri tome postoje li dostatne indicije da se u povodu tih informacija i predstavljeni pokrene upravni postupak radi utvrđivanja iskorištavanja značajne pregovaračke snage nametanjem nepoštenih trgovačkih praksi protiv konkretnog kupca i u odnosu na konkretan poslovni odnos toga kupca s dobavljačem.

AZTN je u području nepoštenih trgovačkih praksi tijekom 2024. godine riješio ukupno 59 predmeta, od toga tri upravna predmeta i 56 neupravnih predmeta.

AZTN je u 2024. okončao tri upravna postupka u kojima je u smislu odredbi ZNTP-a utvrdio da je stranka u postupku, iskorištavajući značajnu pregovaračku snagu, svojim dobavljačima nametnula nepošteno trgovačke prakse⁶⁷ te joj je za utvrđene povrede izrekao novčanu kaznu. Sva tri dovršena upravna postupka pokrenuta su kao rezultat ispitivanja usklađenosti poslovanja kupaca s dobavljačima u smislu odredbi ZNTP-a, tijekom kojih je, na temelju prikupljene i analizirane dokumentacije i podataka, utvrđeno postojanje indicija za pokretanje upravnih postupaka po službenoj dužnosti.

Na dan 31. prosinca 2024. u tijeku je bilo postupanje u 12 upravnih postupaka, pokrenutih protiv kupaca: Kaufland Hrvatska k.d., Granolio d.d., Žitar d.o.o., Vrutak d.o.o., Elizabeta promet d.o.o., tri upravna postupka protiv Tommy d.o.o., Naturala d.o.o., Decentia d.o.o., Konzum plus d.o.o. i PPK - Bjelovar d.d.

⁶⁷ AZTN protiv DJELO d.o.o., KLASA: UP/I 034-03/23-04/006 rješenje od 9.10.2024.; AZTN protiv TP VARAŽDIN d.o.o., KLASA: UP/I 034-03/23-04/003 rješenje od 14.3.2024.; AZTN protiv STUDENAC d.o.o., KLASA: UP/I 034-03/23-04/001 rješenje od 12.9.2024., sve objavljeno na mrežnim stranicama AZTN-a.

AZTN je u okviru ovih upravnih postupaka analizirao veliki broj ugovora, priloga i aneksa ugovorima te općih uvjeta poslovanja koje su kupci sklopili ili na temelju kojih su poslovali s dobavljačima poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda. Isto tako, u odnosu na svaki od analiziranih ugovora, njihovih priloga i aneksa, kao i općih uvjeta poslovanja, obrađena je i opsežna ekonomska dokumentacija u vidu analitičkih kartica, računa, otkupnih blokova, otpremnica, primki, potvrda o plaćanju, cjenika, komercijalnih uvjeta kao i druga dokumentacija, koja se odnosi na promatrano vremensko razdoblje u svakom od okončanih upravnih postupaka.

U razdoblju od 1. siječnja 2024. do 31. prosinca 2024., AZTN je prekršiteljima ZNTP-a izrekao novčane kazne u ukupnom iznosu od 227.000,00 EUR.

Novčane kazne uplaćuju se po izvršnosti rješenja AZTN-a ako nije podnesena tužba, odnosno po pravomoćnosti sudske odluke, uračunavajući u iznos novčane kazne i zakonske zatezne kamate od dana dostave stranci rješenja AZTN-a do dana plaćanja. AZTN može odobriti plaćanje novčane kazne u obrocima ako stranka razumno obrazloži svoj zahtjev i dostavi odgovarajuće dokaze⁶⁸.

Primjeri okončanih upravnih postupaka primjenom ZNTP-a

Primjer 1: AZTN protiv TP VARAŽDIN d.o.o.⁶⁹

AZTN je zbog teške povrede ZNTP-a), kaznio TP VARAŽDIN d.o.o., Varaždin s 30.000,00 eura.

AZTN je pokrenuo upravni postupak po službenoj dužnosti protiv kupca TP VARAŽDIN d.o.o., radi utvrđivanja je li taj trgovac iskorištavanjem značajne pregovaračke snage nametao nepoštenu trgovačku praksu svojim dobavljačima poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda.

Nakon provedenog upravnog postupka, AZTN je utvrdio da je TP VARAŽDIN d.o.o. iskoristio značajnu pregovaračku snagu nametanjem nepoštene trgovačke prakse u smislu ZNTP-a trima dobavljačima.

Tako je utvrđeno da je TP VARAŽDIN d.o.o. u razdoblju od 4. studenoga 2021. do 15. prosinca 2022. izvršavao plaćanja dobavljačima u rokovima duljim od 60 dana od datuma zaprimanja računa za poljoprivredne i prehrambene proizvode koji se ne smatraju pokvarljivim u smislu ZNTP-a, odnosno duljem od 30 dana od datuma zaprimanja računa za pokvarljive poljoprivredne i prehrambene proizvode koji su predmet isporuke.

AZTN je izrečenu novčanu kaznu u iznosu od 30.000,00 eura utvrdio uzimajući u obzir težinu, opseg, vrijeme trajanja i posljedice povrede za dobavljače, kao i više olakotnih okolnosti. AZTN smatra da je s ovako izrečenom novčanom kaznom ostvaren cilj njezina izricanja u

⁶⁸ ZNTP; članak 28. stavak 3.

⁶⁹ KLASA: UP/I 034-03/23-04/003, rješenje o utvrđenim nepoštenim trgovačkim praksama od 14.3.2024. objavljeno na mrežnoj stranici AZTN-a

smislu odvrćanja od povreda ZNTP-a, ne samo u odnosu na TP VARAŽDIN d.o.o. već i u odnosu na ostale adresate ZNTP-a.

Primjer 2: AZTN protiv STUDENCA d.o.o.⁷⁰

AZTN je zbog teške povrede ZNTP-a, kaznio STUDENCA d.o.o., Omiš (u daljnjem tekstu: STUDENAC d.o.o.) s 132.000,00 eura.

AZTN je pokrenuo upravni postupak po službenoj dužnosti protiv kupca STUDENAC d.o.o., radi utvrđivanja je li taj trgovac iskorištavanjem značajne pregovaračke snage nametao nepoštenu trgovačku praksu svojim dobavljačima poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda.

Nakon provedenog upravnog postupka, AZTN je utvrdio da je STUDENAC d.o.o. iskoristio značajnu pregovaračku snagu nametanjem nepoštene trgovačke prakse u smislu ZNTP-a trima dobavljačima.

Tako je utvrđeno da je STUDENAC d.o.o. iskorištavajući značajnu pregovaračku snagu nametnuo svojim dobavljačima nepoštene trgovačke prakse, na način da je:

1. poslovao temeljem pisanog ugovora koji nije sastavljen u skladu s odredbama ZNTP-a o cijeni proizvoda, jer cijena proizvoda nije bila u pisanom obliku ugovorena prije njihove isporuke;
2. obračunao naknade za uslugu objave u katalogu STUDENCA d.o.o., a da pritom nije istaknuo cijene prema ugovorenim cjeniku marketinških usluga, kao niti popust koji je odobrio, već je obračunao cijenu umanjenu za iznos popusta, a što prethodno nije ugovoreno s dobavljačima u pisanom obliku na jasan i nedvosmislen način, pa tako obračunate naknade za usluge kupca čije ostvarenje treba ovisiti o stvarnom i mjerljivom učinku kupca, nisu ni ugovorene u skladu s odredbama ZNTP-a, niti jasno specificirane na računima STUDENCA d.o.o.;
3. nezakonito zbog slabog obrtaja vraćao poljoprivredne i prehrambene proizvode, prema iznimci koja prethodno nije ugovorena na jasan i nedvosmislen način;
4. izvršavao plaćanja u rokovima duljim od 30 dana za pokvarljive poljoprivredne i prehrambene proizvode, odnosno u rokovima duljim od 60 dana za poljoprivredne i prehrambene proizvode koji se ne smatraju pokvarljivima.

AZTN je izrečenu novčanu kaznu u iznosu od 132.000,00 eura utvrdio uzimajući u obzir težinu, opseg, vrijeme trajanja i posljedice povrede za dobavljače, kao i više olakotnih okolnosti. AZTN smatra da je s ovako izrečenom novčanom kaznom ostvaren cilj njezina izricanja u smislu odvrćanja od povreda ZNTP-a, ne samo u odnosu na STUDENAC d.o.o. već i u odnosu na ostale adresate ZNTP-a.

⁷⁰ KLASA: UP/I 034-03/23-04/001, rješenje o utvrđenim nepoštenim trgovačkim praksama od 12.9.2024. objavljeno na mrežnoj stranici AZTN-a.

Primjer 3: AZTN protiv DJELA d.o.o.⁷¹

AZTN je zbog teške povrede ZNTP-a kaznila DJELO d.o.o., Bilice (u daljnjem tekstu: DJELO) sa 65.000,00 eura.

AZTN je pokrenuo upravni postupak po službenoj dužnosti protiv kupca DJELO, radi utvrđivanja je li taj kupac iskorištavanjem značajne pregovaračke snage nametao nepoštenu trgovačku praksu svojim dobavljačima poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda.

Nakon provedenog upravnog postupka, AZTN je utvrdio da je DJELO iskoristilo značajnu pregovaračku snagu nametanjem nepoštenih trgovačkih praksi u smislu ZNTP-a svojim dobavljačima poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda na način da je:

1. poslovalo s jednim dobavljačem na osnovi ugovora koji nije sastavljen u skladu s odredbama ZNTP-a budući da je ugovorio rok plaćanja za isporučene pokvarljive prehrambene proizvode suprotno odredbi članka 5. stavka 1. točke 3. i stavka 6. ZNTP-a, a što predstavlja nepoštenu trgovačku praksu u smislu odredbe članka 4. stavka 2. točka 1. ZNTP-a;
2. poslovalo s dva dobavljača na osnovi ugovora koji ne sadrži odredbu o cijeni poljoprivrednog ili prehrambenog proizvoda u fiksnom iznosu, a ugovoreni način određivanja odnosno izračuna cijene ne omogućuje nedvosmislen objektivan izračun cijene budući da se cijena ne može odrediti i/ili izračunati zbrajanjem faktora koji su utvrđeni u ugovoru, a što predstavlja nepoštenu trgovačku praksu sukladno odredbi članka 4. stavka 2. točke 1. ZNTP-a u vezi s odredbom članka 5. stavka 1. točke 1. i stavka 2. ZNTP-a
3. poslovalo sa 67 dobavljača na osnovi ugovora koji ne sadrže odredbu o roku isporuke niti je rok isporuke naknadno ugovoren u pisanom obliku i prije isporuke, a što je protivno odredbi članka 5. stavka 1. točke 4. ZNTP-a i predstavlja nepoštenu trgovačku praksu u smislu odredbe članka 4. stavka 2. točke 1. ZNTP-a;
4. poslovalo s dva dobavljača na osnovi ugovora kojima je ugovoreno pravo kupca, o trošku dobavljača, odbiti primitak isporuke i vratiti dobavljaču robu koju nije isporučio unutar dostatnog roka trajanja proizvoda, a da pri tome nije na jasan, mjerljiv i transparentan način ugovoreno što se smatra dostatnim rokom trajanja proizvoda, čime je izostalo ugovaranje svih odredbi bitnih za poslovni odnos, a što je protivno odredbi članka 5. stavka 1. ZNTP-a, te predstavlja nepoštenu trgovačku praksu u smislu odredbe članka 4. stavka 2. točke 1. ZNTP-a;
5. poslovalo s dva dobavljača na osnovi ugovora koji sadrže odredbu koja obvezuje dobavljača jednom godišnje, kada ga to zatraži kupac, napraviti analizu kvalitete proizvoda i platiti trošak te analize, neovisno o njezinom ishodu, dakle, čak i onda kada takva analiza pokaže da proizvod udovoljava ugovorenoj kvaliteti te neovisno o redovnim analizama koje je dobavljač već prethodno proveo, a što predstavlja nepoštenu trgovačku praksu u smislu odredbe članka 11. stavka 1. točke 21. ZNTP-a, u vezi s odredbom članka 4. stavka 2. točke 6. ZNTP-a, budući da je ugovorena

⁷¹ KLASA: UP/I 034-03/23-04/006, rješenje o utvrđenim nepoštenim trgovačkim praksama od 9.10.2024. objavljeno na mrežnoj stranici AZTN-a.

dodatna kontrola kvalitete proizvoda na trošak dobavljača bez obzira na ishod te kontrole;

6. izvršavalo plaćanje u odnosu na devet svojih dobavljača u rokovima duljim od 30 dana za pokvarljive poljoprivredne i prehrambene proizvode, odnosno u rokovima duljim od 60 dana za poljoprivredne i prehrambene proizvode koji se ne smatraju pokvarljivima.

U svrhu otklanjanja utvrđenih povreda, odnosno nepravilnosti u poslovanju DJELA s njegovim dobavljačima poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda, AZTN je rješenjem odredio DJELU mjere, uvjete i rokove za otklanjanje nepoštenih trgovački praksi.

Ujedno je AZTN izrekao DJELU novčanu kaznu u iznosu od 65.000,00 eura uzimajući pri tome u obzir težinu, opseg, vrijeme trajanja i posljedice povrede za dobavljača, te više olakotnih okolnosti. AZTN smatra da je s ovako izrečenom novčanom kaznom ostvaren cilj njezina izricanja u smislu odvratanja od povreda ZNTP-a, ne samo u odnosu na DJELO već i u odnosu na ostale adresate ZNTP-a.

Sudska zaštita u području utvrđivanja nepoštenih trgovačkih praksi

Protiv rješenja AZTN-a nije dopuštena žalba, ali se može pokrenuti upravni spor pred nadležnim upravnim sudom, i to zbog: 1. povrede propisa materijalnog prava o nepoštenim trgovačkim praksama u lancu opskrbe hranom, 2. bitne povrede odredbi o postupku, 3. pogrešno ili nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja i 4. pogrešne odluke o novčanoj kazni i drugim pitanjima o kojima odlučuje AZTN⁷².

Tužba protiv rješenja AZTN-a ne zadržava izvršenje rješenja, osim u dijelu rješenja koji se odnosi na izrečenu novčanu kaznu. Također, tužbe protiv rješenja AZTN-a radi odlučivanja o postupovnim pitanjima ne zaustavljaju tijek postupka, a svi sporovi pokrenuti pred nadležnim upravnim sudovima na temelju odredaba ZNTP-a su žurni.

O žalbi protiv presude nadležnih prvostupanjskih sudova u drugom stupnju odlučuje VUSRH.

AZTN na svojoj mrežnoj stranici objavljuje rješenja, pravomoćne odluke upravnih sudova povodom tužbi protiv tih rješenja te odluke VUSRH-a povodom žalbi protiv odluka upravnih sudova, pri čemu se poslovne tajne izuzimaju od javne objave.

Povodom tužbi podnesenih protiv rješenja AZTN-a kojima su utvrđene nepoštene trgovačke prakse u smislu ZNTP-a i izrečene novčane kazne, nadležni su upravni sudovi u 2024. donijeli **dvije presude kojima su odbijeni tužbeni zahtjevi** tužitelja za poništenje rješenja AZTN-a, kao i zahtjevi za naknadu troškova upravnog spora. Protiv obje presude tužitelji su podnijeli žalbu VUSRH-u. U odnosu na jednu presudu odluka o žalbi je donesena te je VUSRH odbio žalbu tužitelja dok u odnosu na drugu presudu odluka o žalbi još nije donesena⁷³.

U odnosu na jedno rješenje AZTN-a⁷⁴ stranka je u 2023. podnijela tužbu nadležnom upravnom sudu protiv rješenja AZTN-a te se taj postupak i nadalje vodi pred nadležnim upravnim sudom.

⁷² ZNTP, članak 20. stavak 2.

⁷³ <https://www.aztn.hr/odluke/odluke-sudova/>

⁷⁴ AZTN protiv SETOVIA VOĆE d.o.o., KLASA: UP/I 034-03/18-04/023, rješenje od 13.1.2023. objavljeno na mrežnoj stranici AZTN-a.

Sastanci, radionice, seminari i konferencije

24. svibnja 2024. godine održan je seminar o izmjenama i dopunama Zakona o zabrani nepoštenih trgovačkih praksi u lancu opskrbe hranom. Novi Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o zabrani nepoštenih trgovačkih praksi u lancu opskrbe hranom stupio je na snagu u ožujku 2024. godine, a članice Hrvatske gospodarske komore (u daljnjem tekstu: HGK) zatražile su određena tumačenja pojedinih odredbi zakona, stoga je na inicijativu HGK organiziran seminar kojim se željelo pojasniti te izmjene.

U organizaciji AZTN-a i Pravnog fakulteta u Osijeku 2. listopada 2024. godine održana je konferencija o primjeni ZNTP-a s fokusom na dosadašnju provedbu, učinke, izmjene zakona i primjere iz prakse. Sudionicima su se pozdravnim govorima obratili predstavnici akademske zajednice, nadležnih institucija i gospodarskih udruga - prof.dr.sc. Tunjica Petrašević, dekan Pravnog fakulteta u Osijeku, Marina Rožić, glavna tajnica Hrvatske gospodarske komore, Irena Weber, glavna direktorica, Hrvatske udruge poslodavaca i Mladen Pavić, državni tajnik u Ministarstvu poljoprivrede, šumarstva i ribarstva.

U pozdravnom govoru, predsjednica Vijeća za zaštitu tržišnog natjecanja, dr. sc. Mirta Kapural, istaknula je kako je primjena ZNTP-a u RH donijela niz pozitivnih promjena u obrascima poslovanja između trgovaca kupaca i dobavljača poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda, posebno u obliku veće pravne sigurnosti kroz propisivanje obveznog sadržaja i oblika ugovora, pravila za izdavanje računa, primjenu općih uvjeta poslovanja te uvođenja financijske discipline u poštivanju izvršavanja propisanih rokova plaćanja.

Kroz dva panela razmatrale su se konkretne koristi ZNTP-a za dobavljače i proizvođače te načini daljnjeg unaprjeđenja zakonodavnog i provedbenog okvira. Posebno su istaknuti izazovi u praksi, najčešće povrede, izrečene kazne i značaj međusektorske suradnje za jačanje poštenih trgovačkih odnosa u lancu opskrbe hranom.

7. Međunarodna suradnja AZTN-a

U 2024. godini međunarodne aktivnosti odvijale su se kroz multilateralne oblike suradnje, kao i kroz bilateralne kontakte s nadležnim tijelima u EU i u ostatku svijeta. Ipak, zbog sve češćih kontakata virtualnim putem, smanjen je intenzitet uobičajenih bilateralnih susreta kojima AZTN započinje ili jača suradnju s pojedinim tijelima. Vezano za multilateralne forme suradnje u kojima je AZTN nastavio svoju aktivnu prisutnost, opis se daje u nastavku.

7.1. Multilateralna suradnja

7.1.1. OECD – Organizacija za gospodarsku suradnju i razvitak

Nakon što je RH dobila status kandidata početkom 2022. godine, AZTN je nastavio svoje intenzivne aktivnosti s obzirom na pregovore o punopravnom članstvu RH u OECD-u. Nakon inicijalnog sveobuhvatnog upitnika o institucionalnom i zakonodavnom okviru u području tržišnog natjecanja, te o provedbenoj praksi AZTN-a, uslijedila je prva misija OECD-a u području tržišnog natjecanja u veljači 2023. godine u prostorijama AZTN-a. OECD je pripremio predpristupno izvješće (engl. *pre-accession report*) o kojem se raspravljalo početkom prosinca 2023. godine u Parizu za vrijeme održavanja Globalnog foruma o tržišnom natjecanju.

Početkom 2024. godine AZTN je zajedno s tijelima državne uprave promptno rješavao i ispunjavao prioritetne preporuke OECD-a, kao i neke od srednjoročnih i dugoročnih preporuka. Kao rezultat toga, u rujnu 2024. godine, pisanim postupkom uspješno je okončan pregovarački proces u području tržišnog natjecanja. AZTN nastavlja raditi na preostalim preporukama i informirati OECD čim se pojedina preporuka ispuni.

Uobičajeno, suradnja AZTN-a s OECD-om odvija se dva puta godišnje, u Odboru za tržišno natjecanje, gdje AZTN ostvaruje status sudionika od lipnja 2016. godine te jednom godišnje u Globalnom forumu za tržišno natjecanje, gdje je sudjelovanje otvoreno svim svjetskim jurisdikcijama, bez obzira na članstvo države u OECD-u. Sastanci Odbora strukturirani su kroz niz okruglih stolova i rasprava, na temelju pisanih i usmenih priloga sudionika, a u 2024. godini obuhvatili su teme: tržišno natjecanje i regulirane profesije, monopolizacija, strategija ekonomskog ukopavanja i utvrđivanja, umjetna inteligencija, podaci i tržišno natjecanje, industrijska politika koja potiče tržišno natjecanje, sprega tržišnog natjecanja i zaštite osobnih podataka, tržišno natjecanje i regulacija u industriji skrbi i njege, strukturne pretpostavke u pravu tržišnog natjecanja, standard i teret dokazivanja u pravu tržišnog natjecanja te odnos između tržišnog natjecanja i demokracije.

Djelatnici AZTN-a sudjelovali su na virtualnom „Otvorenom danu tržišnog natjecanja“ koji je održan u veljači 2024. godine te na radionici o suzbijanju *bid rigginga* u javnoj nabavi te na radionici o izazovima digitalnih tržišta.

Na sastancima OECD-ovog Odbora za tržišno natjecanje u Parizu u lipnju 2024., AZTN je predstavljala zamjenica predsjednice Vijeća, mr.sc. Branimira Kovačević. Na izabrane teme o kojima se raspravljalo na sastanku, AZTN je imao pisane priloge i usmeno izlaganje na temu „Tržišno natjecanje i regulirane profesije“, uz pisani prilog koji se odnosio na Godišnje izvješće o radu za 2023. s naglaskom na predmete koje je AZTN rješavao prethodne godine.

Na sastanke Odbora u prosincu 2024. godine, nadovezao se OECD-ov Globalni forum za tržišno natjecanje, gdje su Agenciju za zaštitu tržišnog natjecanja predstavljali predsjednica Vijeća dr.sc. Mirta Kapural, te voditelj Odjela za međunarodnu i europsku suradnju, Sandi Valentinc. Na Globalnom forumu obrađene su sljedeće teme: tržišno natjecanje i nejednakost, prekogranične koncentracije te tržišno natjecanje u lancu opskrbe hranom. AZTN je pridonio raspravi svojim pisanim doprinosom na temu „Tržišno natjecanje u lancu opskrbe hranom“. Na marginama Globalnog foruma održan je i susret čelnika agencija iz zemalja sudionica OECD-ovog Regionalnog centra u Budimpešti.

U organizaciji OECD-ovog Regionalnog centra za tržišno natjecanje u Budimpešti provedeno je nekoliko redovnih seminara na kojima su sudjelovale stručne službe AZTN-a. Teme seminara bile su: odnos između regulacije i tržišnog natjecanja, otkrivanje *bid rigginga*, alati za povećanje efikasnosti provedbe politike i prava tržišnog natjecanja. Održan je i sastanak šefova agencija na kojem je sudjelovala predsjednica Vijeća, dr.sc. Mirta Kapural te održala uvodni seminar o načelima tržišnog natjecanja.

Predstavnici AZTN-a nastavljaju aktivno sudjelovati u zajedničkom projektu OECD-a i SIEMENS-a pod nazivom „Pošteni tržišni uvjeti za konkurentnost“ koji namjerava podržati stvaranje jednakih uvjeta za sve i pravednih tržišnih uvjeta u tri pilot zemlje jadranske regije (Srbija, Hrvatska i Bosna i Hercegovina) kako bi se poboljšala konkurentnost i integritet na održiv i uključiv način. U travnju 2024. zamjenica predsjednice Vijeća, mr.sc. Branimira Kovačević, predstavila je rad AZTN-a na okruglom stolu o borbi protiv korupcije, u okviru navedenog projekta.

7.1.2. EU: Mreže provedbenih tijela u EU-a

Radna tijela Vijeća Europske unije i Europske komisije

U okviru radne skupine za tržišno natjecanje, tijekom belgijskog i mađarskog predsjedanja Vijećem EU-a tijekom 2024. godine održano je ukupno 5 sastanaka gdje su se raspravljale aktualne teme u nadležnosti Agencije kao što su: procjena Uredbe 1/2003, implementacija Akta o digitalnim tržištima (DMA), Obavijest o definiciji mjerodavnog tržišta, sporazum o trgovini i suradnji EU-UK, Smjernice o članku 102. UFEU-a, preporuke iz izvješća Lette i Draghija o politici tržišnog natjecanja, stanje provedbe Direktive ECN+. Svi sastanci održani su u Bruxellesu gdje je bio prisutan g. Ivan Palčić iz Stalnog predstavništva RH uz potporu (iz Zagreba) – Branimira Kovačević, zamjenica predsjednice Vijeća i Sandi Valentinc, voditelj Odjela za međunarodnu i europsku suradnju.

Savjetodavni odbor za digitalna tržišta (DMAC) nastavio je sa svojim radom te su članovi kao predstavnice Republike Hrvatske i dalje mr.sc. Branimira Kovačević, zamjenica predsjednice Vijeća AZTN-a i gđa Maja Radišić Žuvanić iz Uprave za trgovinu i javnu nabavu MINGO-a kao zamjena.

Stupanjem na snagu Uredbe (EU) 2022/2560 o stranim subvencijama koje narušavaju unutarnje tržište (Uredba o stranim subvencijama, FSR), Savjetodavni odbor za strane subvencije (FSAC) je također nastavio sa svojim radom, te su članice Savjetodavnog odbora kao predstavnice Republike Hrvatske i dalje ostale Nikolina Moslavac, voditeljica Odjela za ocjenu koncentracija i Ana Pavlaković-Skočić iz istog Odjela kao zamjena.

EK usvojila je novu obavijest o definiciji mjerodavnog tržišta čime EK usklađuje svoje smjernice s novim stanjem na tržištu te s promjenama u praksi EK u predmetima i sudskoj praksi EU-a. To će povećati transparentnost i pravnu sigurnost za poduzetnike, olakšati usklađenost i pridonijeti funkcioniranju tržišnog natjecanja. U revidiranoj Obavijesti nude se proširene i ažurirane smjernice o Komisijinu pristupu utvrđivanju tržišta. Riječ je o osuvremenjenom skupu načela, metodologije, sudske prakse i primjera dobre prakse koje treba primijeniti za utvrđivanje tržišta u predmetima povezanim s koncentracijama i protumonopolskim predmetima.

EK je objavila izvješće o mjerama koje su Komisija i nacionalna tijela za tržišno natjecanje poduzela za provedbu EU-ovih protumonopolskih pravila i pravila o koncentracijama u farmaceutskom sektoru od 2018. do 2022. Ovo izvješće pokazuje da aktivna provedba protumonopolskih pravila i pravila o koncentracijama i dalje ima bitnu ulogu u omogućavanju pristupa europskih pacijenata širem asortimanu cjenovno pristupačnih i inovativnih lijekova. Posebno je olakšala taj pristup u teškom razdoblju pandemije bolesti COVID-19. Komisijino izvješće odnosi se na lijekove i određene medicinske proizvode, a sastavljeno je u suradnji s nacionalnim tijelima za tržišno natjecanje iz 27 država članica EU-a, s kojima Komisija surađuje u okviru Europske mreže za tržišno natjecanje. Prethodno izvješće za razdoblje 2009. – 2017. objavljeno je u siječnju 2019. godine.

Europska mreža za tržišno natjecanje (ECN)

ECN funkcionira kao mreža koju su osnovali EK i nacionalna tijela za tržišno natjecanje s ciljem postizanja što veće konzistentnosti i konvergencije među različitim jurisdikcijama. EK je nastavila s kombinacijom održavanja virtualnih (on-line) sastanaka, hibridnih sastanaka te sa sastancima uživo. Iz statističkih podataka, vidljiv je kontinuitet broja održanih sastanaka, kao i sudjelovanja naših predstavnika na sastancima radnih skupina i podskupina ECN-a, te savjetodavnih odbora. I u ovom izvještajnom razdoblju, zbog nedostatka proračunskih sredstava, AZTN nije imao svojeg predstavnika na stručnom usavršavanju u Glavnoj upravi za tržišno natjecanje Europske komisije.

Nastavlja se trend velikog broja upita koje si nadležna tijela za tržišno natjecanje međusobno postavljaju kroz mrežu ECN2. AZTN je zaprimio i **odgovorio na 68 zahtjeva** za dostavu informacija (što prosječno iznosi 2,5 upućena zahtjeva po državni članici) te uputio 2 zahtjeva prema ostalim državama članicama. AZTN se i na ovaj način pokazuje kao promicatelj aktivne suradnje među državama članicama. U razdoblju od 1. siječnja 2024. do 31. prosinca 2024. godine na sastancima radnih skupina, podskupina te savjetodavnih odbora sudjelovalo je 24

predstavnik AZTN-a ukupno 40 puta (od ukupno 42 održanih sastanaka – 12 virtualnih, 30 uživo). U godinu dana od EK je zaprimljeno i riješeno **405 notifikacija koncentracija**.

Održana su dva sastanka šefova nacionalnih tijela za tržišno natjecanje, u lipnju i studenome 2024. godine. Domaćin sastanka u lipnju bio je AZTN te se sastanak održao u Splitu. Na oba sastanka AZTN je predstavljala dr.sc. Mirta Kapural, predsjednica Vijeća. Teme sastanaka čelnika nacionalnih tijela bile su: evaluacija Uredbe 1/2003, primjena DMA s provedbom prava tržišnog natjecanja, smjernice o primjeni čl. 102 UFEU-a, izvještaj o prijenosu Direktive ECN+, aktualni trendovi u kontroli koncentracija, programima oslobođenja ili umanjenja kazni (engl. *leniency*), umjetna inteligencija, međunarodna suradnja s naglaskom na ICN i TSI projekte.

U rad ECN-a kroz sudjelovanje u radnim skupinama i podskupinama, AZTN je aktivno uključen kroz rad na nacrtima tekstova, u javnim savjetovanjima, ciljanim savjetovanjima samo s nacionalnim tijelima za tržišno natjecanje i sudjelovanjima na sastancima na ove posebne teme. Osim toga, kod otvaranja pojedinih savjetovanja, AZTN i putem svojih kanala (mjesečnog biltena i mrežne stranice) objavljuje poveznice na savjetovanja uz pripadajuća pojašnjenja, kako bi pojedinu temu približila i dionicima na hrvatskom tržištu i potakla ih na aktivno uključivanje.

Europska mreža tijela za tržišno natjecanje (ECN) je aktivno pridonijela razvoju nacrtu Smjernica za postupanja poduzetnika u vladajućem položaju koja za posljedicu mogu imati zlouporabu u smislu isključivanja konkurenata s tržišta. ECN smatra nacrt Smjernica važnim korakom u smjeru primjenjivog pristupa temeljenog na učincima u skladu s člankom 102. UFEU-a, što je ključno za osiguranje značajne i učinkovite provedbe. Iako nisu pravno obvezujuće za nacionalna tijela za tržišno natjecanje, Smjernice imaju potencijal povećati pravnu sigurnost i potaknuti koherentnu provedbu članka 102. UFEU-a u području isključujućih postupanja poduzetnika u vladajućem položaju. AZTN je na javnom savjetovanju dao komentare na navedeni prijedlog smjernica.

U području nepoštenih trgovačkih praksi, predstavnici AZTN-a su tijekom 2024. sudjelovali na više fokusnih sastanaka NTP - mreže provedbenih tijela država članica EU-a nadležnih za provedbu Direktive 2019/633 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. travnja 2019. o nepoštenim trgovačkim praksama u odnosima među poduzetnicima u lancu opskrbe poljoprivrednim i prehrambenim proizvodima. I tijekom 2024. nastavila se rasprava vezana za pitanja prekogranične suradnje. Također, na sastancima se raspravljalo o procesu evaluacije Direktive 2019/633 čiji je dovršetak planiran u studenome 2025. Na sastancima se posebno raspravljalo i o mjerama za poboljšanje položaja poljoprivrednika u lancu opskrbe hranom te su razmjenjivane najbolje prakse provedbenih tijela u primjeni Direktive 2019/633. Na jednom od sastanaka predstavljen je i Strateški dijalog o budućnosti poljoprivrede EU-a koji sadrži procjenu izazova i prilika s nizom preporuka koje će usmjeravati rad EK prilikom oblikovanja Vizije za poljoprivredu i hranu EU-a. Krajem 2024. osnovana je Radna skupina za poljoprivredne proizvode u okviru koje će se raspravljati o Prijedlogu uredbe o suradnji među tijelima odgovornima za provedbu Direktive (EU) 2019/633 o nepoštenim trgovačkim praksama u odnosima među poduzećima u lancu opskrbe poljoprivrednim i prehrambenim proizvodima, a čije su članice i tri djelatnice AZTN-a.

Predstavnice AZTN-a sudjelovale su na radionici o nepoštenim trgovačkim praksama i tržišnom natjecanju u Varšavi od 11. do 13. rujna 2024. godine. Radionicu je organiziralo poljsko nadzorno tijelo (UOKiK) u sklopu pomoći nadzornim tijelima Moldavije i Ukrajine. Dva dana radionice bila su posvećena nepoštenim trgovačkim praksama u lancu opskrbe hranom, dok su treći dan raspravljane teme vezane uz tržišno natjecanje. U okviru panela o zakonskoj regulativi, izlagalo se o nepoštenim trgovačkim praksama u RH te važnosti dokaza u dokazivanju tih praksi. Teme su uključivale implementaciju Direktive EU-a u nacionalna zakonodavstva, vođenje istraga i prikupljanje informacija.

Projekti pomoći

AZTN sudjeluje u **TSI projektu** (*Technical Support Instrument*) o suzbijanju zabranjenih sporazuma u postupcima javne nabave (*bid rigging*). Ovaj projekt u kojem je RH vodeća država članica, a čiji je cilj jačanje svijesti i edukacija svih dionika u sustavu javne nabave o potrebi poštivanja propisa o zaštiti tržišnog natjecanja, provodi se zajedno s tijelima za zaštitu tržišnog natjecanja Austrije, Bugarske, Cipra, Grčke i Rumunjske. Adresati edukacije obuhvaćaju sve dionike uključene u suzbijanje zabranjenih sporazuma u postupcima javne nabave, a pružatelji pomoći su stručnjaci OECD-a i EK. Inicijalni sastanak održan je u Zagrebu u AZTN-u 23. rujna 2024., a potom su održane i tri radionice za javne naručitelje, uključujući tijela državne uprave, agencije te sektorske naručitelje u postupcima javne nabave, zatim za pravosudne dužnosnike, uključujući suce i državne odvjetnike, te za udruženja poduzetnika i poduzetnike koji sudjeluju u postupcima javne nabave. Na radionicama svoj su doprinos dali i predstavnici AZTN-a.

Tijekom 2024. godine, AZTN je EK prijavio još jedan TSI projekt pod nazivom Potpora digitalnoj transformaciji u provedbi prava tržišnog natjecanja (*Supporting digital transformation in competition law enforcement*), koji je EK svojom odlukom od 31. ožujka 2025. godine službeno odobrila. AZTN je voditelj projekta, a u istom sudjeluju tijela za zaštitu tržišnog natjecanja iz Slovenije, Bugarske, Malte, Slovačke, Litve, Poljske, Češke i Rumunjske. Cilj projekta je osnažiti regulatorna tijela za učinkovitiju upotrebu digitalnih alata, osobito umjetne inteligencije (AI) i analize podataka u zaštiti tržišnog natjecanja. Aktivnosti uključuju razvoj AI alata za detekciju zabranjenih sporazuma, posebno u području javne nabave i digitalne forenzike te suradnju s ekspertima za AI i strojno učenje. AZTN također u suradnji s EK razvija aplikacije za prepoznavanje nepravilnosti u postupcima javne nabave (*bid rigging*). Treba napomenuti da AZTN također razvija alate za detekciju protutržišnih postupanja, pri čemu se koristi umjetnom inteligencijom.

7.1.3. ICN – Međunarodna mreža za tržišno natjecanje

ICN je dobrovoljna, projektno orijentirana neformalna mreža koja se bavi razmatranjem zajedničkih pitanja provedbe i promicanja prava tržišnog natjecanja. Kako je riječ o svjetskoj organizaciji s više od 120 zemalja članica, susreti uživo su rijetko mogući tako da se aktivnosti odvijaju većinom virtualno putem rada u tematskim skupinama, razmjene informacija putem upitnika, webinarima i telekonferencija.

Godišnja konferencija Međunarodne mreže za tržišno natjecanje (ICN) održana je u Brazilu (Sauipe) od 14. do 17. svibnja 2024. godine te je okupila veliki broj predstavnika nacionalnih tijela za tržišno natjecanje iz cijelog svijeta. Sudionici konferencije su u plenarnim diskusijama i na radionicama raspravljali o važnim temama te razmjenjivali iskustva i pokušali naći odgovore na važna pitanja kojima se bave sve agencije, kao što su odnosi sa sudovima, međudjelovanje tržišnog natjecanja, umjetna inteligencija i održivost. Rad se odvijao na plenarnim sjednicama i panelima, u sljedećim radnim skupinama: radna skupina za promicanje tržišnog natjecanja, radna skupina za učinkovitost rada agencija, radna skupina za karte, radna skupina za koncentracije i radna skupina za zlouporabu vladajućeg položaja.

AZTN je na konferenciji predstavljao Sandi Valentinc, voditelj Odjela za međunarodnu i europsku suradnju, koji je sudjelovao u panelu pod nazivom „Učinkovita i ljubazna komunikacija: razumijevanje i angažiranje javnosti“ u radnoj skupini za učinkovitost rada agencija. U panelu su također sudjelovali Kamil Nejezhleb, potpredsjednik češke agencije i Katsu Kataoka iz japanske agencije.

Ovaj događaj pružio je jedinstvenu priliku za okupljanje predstavnika tijela za tržišno natjecanje i stručnjaka iz cijelog svijeta, omogućujući rasprave o najnovijim i najrelevantnijim pitanjima u provedbi prava i politike tržišnog natjecanja. Cilj mu je poticati globalnu suradnju i dijeliti vrijedna iskustva u području tržišnog natjecanja, unaprijediti vlastitu učinkovitost u praksi i vođenju postupaka, značajno doprinoseći promicanju konkurentnijeg tržišta.

Djelatnici AZTN-a su također sudjelovali na virtualnoj ICN radionici o održivosti, 2. do 3. srpnja 2024. godine te ne nekoliko koordinacijskih virtualnih sastanaka o radu ICN-a te u radnoj skupini o efikasnosti agencija i promicanju prava i politike tržišnog natjecanja.

7.2. Bilateralna suradnja

Sporazumi o suradnji imaju za svrhu promicanje suradnje između agencija u području provedbe prava i politike tržišnog natjecanja te razmjene stručnih iskustava i informacija o konkretnim slučajevima iz prakse. Navedene sporazume AZTN ima potpisane s tijelima za zaštitu tržišnog natjecanja: Austrije, Bosne i Hercegovine, Bugarske, Crne Gore, Gruzije, Kosova, Mađarske, Sjeverne Makedonije, Rumunjske, Albanije, Srbije i Turske.

Bilateralna suradnja sa Crnom Gorom nastavlja se kroz aktivni angažman djelatnika AZTN-a u dijelu koncentracija u EU IPA projektu „Jačanje institucionalnih kapaciteta u harmonizaciji i provedbi pravne stečevine EU-a u području tržišnog natjecanja i inovacija“.

Predstavnici AZTN-a sudjelovali su u pružanju tehničke pomoći Konkurencijskom vijeću Bosne i Hercegovine kroz TAIX radionicu o europskom pravu tržišnog natjecanja koja je održana u siječnju 2024. godine u Sarajevu.

Zamjenica predsjednice Vijeća, mr.sc. Branimira Kovačević i član Vijeća, Hrvoje Šeremet, aktivno su sudjelovali u travnju 2024. godine na prvom Danu konkurencije u organizaciji Agencije za zaštitu konkurencije Crne Gore, na panel raspravi „Politika zaštite konkurencije kao faktor ekonomskog razvoja“ te na okruglom stolu na Pravnom fakultetu u Podgorici.

AZTN je u travnju 2024. godine bio domaćin delegaciji Antimonopolskog odbora Ukrajine (AMCU) koja u RH boravila u jednodnevnom studijskom posjetu. Ukrajinska delegacija sudjelovala je na sastancima s predstavnicima AZTN-a, koji su ih upoznali s unutarnjom organizacijom i nadležnostima AZTN-a, praksom europskih i međunarodnih institucija, metodama dokazivanja povreda u kontekstu zabranjenih sporazuma i zlouporabe vladajućeg položaja u RH, ocjene dopuštenosti koncentracija, praksi vezanoj uz identifikaciju i prestanak kršenja prava tržišnog natjecanja u medijima i digitalnim tržištima, a razgovaralo se i o budućim perspektivama suradnje.

U okviru TAIX projekta pomoći Ukrajini i studijskog posjeta predstavnika iz tijela javne i državne uprave Ukrajine, u studenom 2024. godine u Estoniji, u Talinu, održana je edukacija o pregovorima za pristupanje EU. Dr. sc. Mirta Kapural, predsjednica Vijeća AZTN-a, održala je predavanje za ukrajinske kolege o iskustvu RH i AZTN-a u pregovorima za pristupanje EU i zahtjeva za članstvo u EU u poglavlju Tržišno natjecanje te o izazovima prije i poslije pristupanja EU u području zaštite tržišnog natjecanja. Nakon predavanja uslijedio je posjet estonskoj agenciji za zaštitu tržišnog natjecanja te je predsjednica Vijeća održala bilateralni sastanak s predsjednicom estonskog tijela za zaštitu tržišnog natjecanja i njezinim suradnicima. Na sastanku se razgovaralo o daljnjem promicanju suradnje između veličinom sličnih agencija u području provedbe prava i politike tržišnog natjecanja, o razmjeni stručnih iskustava u provedbi prava tržišnog natjecanja, načinu vođenja postupaka, internoj organizaciji rada i pojedinim konkretnim predmetima iz prakse.

8. Javnost rada AZTN-a

AZTN osobitu pozornost posvećuje javnosti i transparentnosti svoga rada kroz različite komunikacijske kanale. Aktivno promicanje prava i politike tržišnog natjecanja provodi se putem edukacije poduzetnika i potrošača te kroz transparentnu i otvorenu komunikaciju s javnosti. Na isti je način AZTN angažiran na edukaciji u području zabrane nepoštenih trgovačkih praksi u lancu opskrbe hranom i upoznavanju adresata s propisima iz tog područja.

AZTN primjenjuje i poštuje transparentnost, neovisnost, nepristranost i profesionalnost u svojoj komunikaciji prema strankama i javnosti. Sukladno usvojenoj i javno dostupnoj Komunikacijskoj strategiji, AZTN na svojoj mrežnoj stranici objavljuje odluke, mišljenja, godišnja izvješća o radu, programe rada, sektorska istraživanja tržišta, stručne članke, publikacije, kao i priopćenja za javnost i medije o pokrenutim postupcima i donesenim odlukama i praksi AZTN-a.

AZTN na svojoj mrežnoj stranici redovito objavljuje i odluke VUSRH-a donesene po tužbama protiv rješenja AZTN-a, kao i odluke Ustavnog suda RH koje su vezane uz odluke AZTN-a. U skladu s člankom 59. stavkom 2. ZZTN-a, rješenja AZTN-a objavljuju se i u „Narodnim novinama“. Sve odluke donesene tijekom 2024. godine i koje su objavljene na mrežnoj stranici AZTN-a, nalaze se u Prilogu I. ovoga Izvješća. Tijekom 2024. godine, AZTN je objavio 57 odluka, odgovorio je na 34 novinarskih upita, na 15 upita stranaka te su objavljena 88 priopćenja za javnost. Sva priopćenja, zakonodavni okvir i sažeci odluka AZTN-a prevode se na engleski jezik i objavljuju na mrežnoj stranici AZTN-a.

Ovlašteni predstavnici AZTN-a nastupaju u medijima te imaju redovite kontakte s novinarima. AZTN također izdaje publikacije i edukativne brošure te sudjeluje na seminarima i konferencijama o specifičnim temama iz područja tržišnog natjecanja i nepoštenih trgovačkih praksi, što sve doprinosi transparentnosti rada AZTN-a.

Promicanje svijesti o koristi koju građanima donosi tržišno natjecanje ostvaruje se kroz komunikacijske aktivnosti vezane uz predstavljanje rada AZTN-a putem raspoloživih komunikacijskih kanala - mrežne stranice i mjesečnog elektronskog biltena „AZTN info“, elektronske publikacije koja općoj i stručnoj javnosti na jednostavan i razumljiv način predstavlja odluke i aktivnosti AZTN-a, ali i prenosi zanimljivije informacije i teme iz područja tržišnog natjecanja iz EU-a i svijeta.

„AZTN info“ se zainteresiranim primateljima šalje elektronskim putem te se objavljuje i na službenoj mrežnoj stranici AZTN-a, gdje su arhivirani i dostupni svi objavljeni brojevi. Tijekom 2024. godine objavljeno je 11 mjesečnih informativnih biltena „AZTN info“.

U 2024. godini AZTN je nastavio raditi na unaprjeđenju i modernizaciji komunikacije s javnosti, pa je tako mrežna stranica usklađena s aktualnim smjernicama, a kontinuirano dijeljenje novosti, znanja i trendova iz područja prava tržišnog natjecanja nastavlja se i na poslovnoj društvenoj mreži LinkedIn.

U zajedničkoj organizaciji AZTN-a i Pravnog fakulteta u Osijeku, s kojim AZTN ima sporazum o suradnji, 2. listopada 2024. godine održana je konferencija koja se u dva panela bavila nadležnosti AZTN-a u provedbi ZNTP-a, provedbenom praksom od početka primjene propisa do danas, prednostima koje je donio ZNTP, njegovim izmjenama, najčešćim nepoštenim trgovačkim praksama i primjerima iz prakse.

Uz jednu konferenciju godišnje koju organizira AZTN, stručnjaci AZTN-a tijekom cijele godine održavaju predavanja na drugim konferencijama, radionicama i seminarima koje organiziraju visokoškolske ustanove (pravni i ekonomski fakulteti u RH), Hrvatsko društvo za pravo i politiku tržišnog natjecanja, Državna škola za javnu upravu te strukovna udruženja poduzetnika. Na taj način se komunikacija AZTN-a s opće, širi na stručnu i kvalificiranu javnost, prije svega na poduzetnike, sudstvo, odvjetništvo i akademsku javnost. Djelatnici stručnih službi AZTN-a redovito sudjeluju na edukacijama i stručnim usavršavanjima iz područja prava tržišnog natjecanja i nepoštenih trgovačkih praksi. Cilj sudjelovanja na edukacijama je kontinuirano unaprjeđenje znanja i praćenje aktualnih pravnih i tržišnih trendova.

Tako su primjerice predstavnici AZTN-a 11. listopada 2024. godine održali radionicu o "Novinama u području prava tržišnog natjecanja" na Pravosudnoj akademiji u Zagrebu. Predsjednica Vijeća, dr. sc. Mirta Kapural objasnila je osnovne pojmove koji se koriste u toj grani prava. Pravo EU-a u istom području predstavljeno je izborom predmeta Općeg suda EU-a i primjerima iz prakse EK. Vesna Patrlj, direktorica Sektora za tržišno natjecanje, upoznala je sudionike s postupkom pred AZTN-om, zadnjim izmjenama ZZTN-a, posebno s institutom nagodbe u pravu tržišnog natjecanja, a Hrvoje Šeremet, član Vijeća AZTN-a, govorio je o zabranjenim horizontalnim i vertikalnim sporazumima u pravu tržišnog natjecanja, uz navođenje primjera iz prakse AZTN-a, EK i sudova EU-a.

Predsjednica Vijeća sudjelovala je na konferenciji pod nazivom „Izazovi javne nabave u graditeljstvu“ koja se održala 26. studenoga u Zagrebu i okupila je vodeće stručnjake iz područja građevinarstva, javne nabave i državne uprave, s ciljem rasprave o ključnim problemima i prijedlozima za unaprjeđenje postojećih procesa javne nabave. Tema njezinog predavanja bili su zabranjeni sporazumi između ponuditelja-poduzetnika u javnim natječajima i odluka AZTN-a iz travnja 2022. godine, AZTN protiv Agro-Vir, Agrodalm, Diljexport, Marino Lučko, kao i primjer iz austrijskog građevinskog sektora iz 2020. godine.

Dr.sc. Mirta Kapural, predsjednica Vijeća, i Hrvoje Šeremet, dipl. iur., član Vijeća, sudjelovali na 2. godišnjoj konferenciji o javnoj nabavi građevinskih radova na kojoj su se obradila aktualna pitanja u odnosu na rješavanje građevinskih sporova i regulaciju cijena i rokova kod javne nabave radova. Gospodin Šeremet je u svom izlaganju naveo primjer zabranjenog sporazuma iz prakse AZTN-a na temu usklađivanja cijena ponuditelja u postupku javne nabave, a gđa. Kapural je sudjelovala u panelu koji se bavio izmjenama ugovora, rokovima i cijenama.

Konferencija o tržišnom natjecanju *“Meet to Compete Competition Law and Policy Conference – Tools for the New Rules”* održala se 9. i 10. svibnja u Opatiji u organizaciji Međunarodne trgovačke komore (ICC) Hrvatska i Hrvatske gospodarske komore, uz podršku AZTN-a i Hrvatske udruge poslodavaca. Na konferenciji su sudjelovali članovi EK – Glavne uprave za tržišno natjecanje (DG Comp), predstavnici nacionalnih tijela za zaštitu tržišnog natjecanja, predstavnici OECD-a, sveučilišni profesori, odvjetnici i drugi stručnjaci iz područja tržišnog natjecanja. Predsjednica Vijeća, dr.sc. Mirta Kapural, napomenula je kako AZTN snažno podržava održavanje ovakvih konferencija koje predstavljaju jedinstvenu priliku za razmjenu aktualnosti između vodećih stručnjaka, razmjenu ideja te uvid u prakse drugih zemalja, što je sve ključno za promicanje prava tržišnog natjecanja i znanja o tržišnom natjecanju, na čemu AZTN kontinuirano radi.

Predsjednica Vijeća, dr.sc. Mirta Kapural sudjelovala je na međunarodnoj konferenciji o tržišnom natjecanju, koja se održala 3. i 4. listopada 2024. godine na Pravnom fakultetu u Osijeku, pod nazivom "Mogućnosti i granice prava tržišnog natjecanja - globalni trendovi, regionalna perspektiva" u organizaciji Jean Monnet South and East European Competition Law Center of Excellence i Hrvatskog društva za pravo i politiku tržišnog natjecanja. Ključne teme ove konferencije bile su digitalna tržišta i njihova regulacija, karteli u postupcima javne nabave, uloga prava tržišnog natjecanja u održivom razvoju i privatnopravna provedba prava tržišnog natjecanja.

Na Lear Competition Festivalu koji se održao od 24. do 27. rujna u Rimu, predsjednica Vijeća, dr.sc. Mirta Kapural sudjelovala je na plenarnoj sjednici na kojoj su predsjednici nacionalnih tijela raspravljali o najvažnijim recentnim aktivnostima provedbe, svim novim zakonskim propisima koji su stupili na snagu te o prioritetima provedbe u bliskoj budućnosti.

Predsjednica Vijeća, dr.sc. Mirta Kapural, je tijekom 2024. godine održala dvadesetak predavanja i izlaganja te sudjelovala na mnogim radionicama i panelima te na stručnim skupovima i konferencijama. Također je gostovala u emisijama i davala intervjue za medije (Nova tv, HRT, HRT Radio Osijek, Osječka televizija, HRT Radio Pula, HRT 2. program, Poslovni dnevnik, Lider, Glas Slavonije).

Na visoku transparentnost rada AZTN-a nadovezuje se i ispunjavanje zakonske obveze o pravu na pristup informacijama, u smislu Zakona o pravu na pristup informacijama. AZTN osigurava pravo na pristup informacijama redovitim objavljivanjem odluka iz svoje nadležnosti na vlastitoj mrežnoj stranici, kao i priopćenja, mišljenja, akata općeg i internog karaktera te davanjem informacija korisnicima koji podnesu AZTN-u zahtjev za ostvarivanje prava na pristup informacijama. Sukladno članku 13. stavku 1. Zakona o pravu na pristup informacijama („Narodne novine“, br. 25/13., 85/15., 69/22.) predsjednica Vijeća imenovala je službenika i zamjenika službenika za informiranje AZTN-a.

AZTN je početkom 2024. godine napisao Godišnje izvješće o pravu na pristup informacijama te isto uputio Povjereniku za informiranje i objavio na mrežnoj stranici. U 2024. godini u AZTN-u je zaprimljeno tri zahtjeva za pristup informacijama, svi su zahtjevi riješeni u roku te su odluke o zaprimljenim zahtjevima dostavljene podnositeljima zahtjeva.

Donošenjem internih akata u AZTN-u u 2024. godini nastojalo se pratiti obveze propisane važećim pozitivnim propisima, kako u smislu donošenja novih internih akata, tako i u izmjenama i dopunama već postojećih internih akata.

1. siječnja 2024. godine stupio je na snagu Zakon o plaćama u državnoj službi i javnim službama („Narodne novine“, broj 155/23.), dok je 1. ožujka 2024. godine stupila na snagu Uredba o nazivima radnih mjesta, uvjetima za raspored i koeficijentima za obračun plaće u javnim službama („Narodne novine“, broj 22/24.), u skladu s kojima je bilo potrebno uskladiti interne akte Agencije. Stoga su tijekom 2024. godine u AZTN-u izmijenjeni i dopunjeni ili usvojeni sljedeći interni akti:

- Pravilnik o radu,
- Pravilnik o unutarnjem redu,
- Plan kadrova za 2024.

AZTN je 11. siječnja 2024. godine, donio Godišnji plan obrazovanja i stručnog usavršavanja radnika za 2024. godinu u kojem su navedena planirana sredstava na ime obrazovanja i stručnog usavršavanja.

Svi prethodno navedeni akti objavljeni su na mrežnoj stranici AZTN-a te su dostupni zainteresiranoj javnosti⁷⁵.

⁷⁵ <https://www.aztn.hr/o-nama-1/opci-akti/pravilnici/>

9. Financiranje AZTN-a

Proračun AZTN-a

Sredstva za obavljanje poslova iz djelokruga AZTN-a sukladno članku 26. stavku 9. ZZTN-a osiguravaju se u državnom proračunu RH.

Novčane kazne koje izriče i naplaćuje AZTN sukladno članku 26. stavku 10. ZZTN-a prihod su Državnog proračuna RH.

U Tablici 2. prikazan je plan proračuna AZTN-a za 2024. godinu s izmjenama i dopunama po izvorima financiranja.

Tablica 2. Plan proračuna AZTN-a za 2024. godinu s izmjenama i dopunama po izvorima financiranja (u eurima)

Izvori	Plan 2024. (NN, br. 149/23)	Izmjene i dopune plana u 2024.	Tekući plan 2024.	Indeks (%)
	1	2	3	4(3/1)
11	2.887.720,00	0,00	2.887.720,00	100,00
51	20.000,00	0,00	20.000,00	100,00
U k u p n o	2.907.720,00	0,00	2.907.720,00	100,00

U Tablici 3. prikazan je plan i izvršenje proračuna AZTN-a za 2024. godinu, promatrano po izvorima financiranja.

Tablica 3. Plan i izvršenje proračuna AZTN-a za 2024. godinu, promatrano po izvorima financiranja (u eurima)

Izvor financiranja	Tekući plan 2024.	Izvršenje 2024.	Indeks izvršenja u %	Struktura izvršenja po izvorima financiranja u %
11 - Opći prihodi i primici	2.887.720,00	2.795.947,21	96,82	99,60
51 - Pomoći EU	20.000,00	11.103,62	55,52	0,40
U k u p n o	2.907.720,00	2.807.051,83	96,54	100,00

Za 2024. godinu Proračun AZTN-a planiran je iz dva izvora financiranja:

- Izvor 11 - Opći prihodi i primici, i
- Izvor 51 - Pomoći EU.

Planirana sredstva za obavljanje poslova iz djelokruga AZTN-a u Državnom proračunu za 2024. godinu iznosila su 2.907.720,00 eura, dok je izvršenje rashoda iznosilo 2.807.051,83 eura, što predstavlja izvršenje od 96,54 % u odnosu na Tekući plan za 2024. godinu.

U Tablici 4. prikazan je pregled Tekućeg plana i izvršenja rashoda AZTN-a za 2024. godinu, prema proračunskoj klasifikaciji.

Tablica 4. Pregled Tekućeg plana i izvršenja rashoda AZTN-a za 2024. godinu, prema proračunskoj klasifikaciji (u eurima)

Skupina/podskupina računa	Tekući plan 2024.	Izvršenje 2024.	Izvršenje %	Struktura izvršenja %
1	2	3	4(3/2)	5
31 Rashodi za zaposlene	2.172.540,00	2.147.022,50	98,83	76,49
311 Plaće (Bruto)	1.815.000,00	1.801.398,63	99,25	
312 Ostali rashodi za zaposlene	58.000,00	48.362,71	83,38	
313 Doprinosi na plaće	299.540,00	297.261,16	99,24	
32 Materijalni rashodi	680.780,00	606.068,24	89,03	21,59
321 Naknade troškova zaposlenima	139.794,00	117.118,46	83,78	
322 Rashodi za materijal i energiju	35.400,00	28.009,17	79,12	
323 Rashodi za usluge	453.805,00	419.152,47	92,36	
324 Naknade troškova osobama izvan radnog odnosa	5.000,00	117,46	2,35	
329 Ostali nespomenuti rashodi poslovanja	46.781,00	41.670,68	89,08	
34 Financijski rashodi	100,00	0,00	0,00	0,00
343 Ostali financijski rashodi	100,00	0,00	0,00	
37 Naknade građanima i kućanstvima na temelju osiguranja i druge naknade	0,00	0,00	0,00	0,00
372 Ostale naknade građanima i kućanstvima iz proračuna	0,00	0,00	0,00	
42 Rashodi za nabavu proizvedene dugotrajne imovine	54.300,00	53.961,09	99,38	1,92
422 Postrojenja i oprema	54.300,00	53.961,09	99,38	
U k u p n o	2.907.720,00	2.807.051,83	96,54	100,00

Rashodi za zaposlene (31)

Rashodi za zaposlene izvršeni su u iznosu od 2.147.022,50 odnosno 98,83 % od planiranog. Promatrano po strukturi, rashodi za zaposlene čine 76,49 % u odnosu na ukupne rashode. Ostvareni rashodi za zaposlene povećani su u odnosu na 2023. godinu za 410.007,90 eura ili 23,60 %. Do povećanja rashoda došlo je radi povećanja broja zaposlenika i primjene Zakona o plaćama u državnim i javnim službama („Narodne novine“, broj 155/23.), i Uredbe o nazivima radnih mjesta, uvjetima za raspored i koeficijentima za obračun plaće u javnim službama („Narodne novine“, broj 22/24.).

Materijalni rashodi (32)

Materijalni rashodi izvršeni su u iznosu od 606.068,24 eura, odnosno 89,03 % u odnosu na planirano i čine 21,59 % ukupnih rashoda.

Najveći udio u materijalnim rashodima 69,16 % čine rashodi za usluge (podskupina 323). Unutar ove podskupine nalaze se rashodi za najam poslovnog prostora i opreme, koji su izvršeni u iznosu od 171.316,22 eura i čine 40,87 % rashoda za usluge.

Materijalni rashodi u odnosu na 2023. godinu povećani su za 91.267,56 eura odnosno 17,73 %. Navedena povećanja rashoda odnose se na ostvareni povećani broj službenih putovanja, povećanja cijena uredskog materijala, materijala za higijenu i čišćenje, energetske troškove, povećanja troškova inozemnih pretplata za informiranje i nabave računalnih licenci te godišnje međunarodne članarine OECD-a.

Financijski rashodi (34)

U 2024. godini nije bilo navedenih rashoda.

Rashodi za nabavu proizvedene dugotrajne imovine (42)

Rashodi za nabavu proizvedene dugotrajne imovine izvršeni su u iznosu od 53.961,09 eura, odnosno 99,38 % u odnosu na planirano i čine 1,92 % ukupnih rashoda.

Navedeni rashodi u odnosu na 2023. godinu povećani su za 7.971,02 eura odnosno za 17,33% radi nabave nužno potrebne opreme za redovan i siguran rad zaposlenika (mrežna i sigurnosna računalna oprema, računala, uredski namještaj, telefoni i mobiteli).

U Tablici 5. prikazano je izvršenje rashoda AZTN-a za 2024. godinu u odnosu na 2023. godinu po izvorima financiranja.

Tablica 5. Izvršenje rashoda AZTN-a za 2024. godinu u odnosu na 2023. godinu promatrano po izvorima financiranja (u eurima)

Skupina računa	Izvršenje 2023.	Izvršenje 2024.	Indeks 2023/2022
1	2	3	4(3/2)
31 Rashodi za zaposlene	1.737.014,60	2.147.022,50	123,60
32 Materijalni rashodi	514.800,68	606.068,24	117,73
- redovna aktivnost AZTN-a (izvor 11)	502.595,94	594.964,62	118,38
- pomoći iz EU (izvor 51)	12.204,74	11.103,62	90,98
34 Financijski rashodi	0,00	0,00	0,00
42 Rashodi za nabavu proizvedene dugotrajne imovine	45.990,07	53.961,09	117,33
U k u p n o	2.308.555,89	2.807.051,83	121,59

Uspoređujući ukupno izvršenje rashoda AZTN-a za 2024. godinu u odnosu na izvršenje 2023. godine, došlo je do uvećanja u iznosu od 498.495,94 eura, odnosno za 21,59 %.

Financijski plan za 2024. godinu objavljen u „Narodnim novinama“, broj 149/23., tijekom godine imao je izmjene i dopune unutar skupine računa radi neplaniranih i već spomenutih povećanja troškova.

10. Unutarnji ustroj AZTN-a

Na dan 31. prosinca 2024. godine u AZTN-u je bilo zaposleno 56 radnika. Rad je ustrojen je kroz šest organizacijskih jedinica i to kako slijedi (stanje na dan 31. prosinca 2024.):

- Vijeće (4 pravnik i 1 ekonomist)
- Ured Vijeća (2 ekonomista)
- Ured glavnog ekonomista (2 ekonomista)
- Sektor za tržišno natjecanje (13 pravnik, 10 ekonomista, 2 informatičara)
- Sektor za međunarodnu i europsku suradnju i komunikacije (2 ekonomista, 1 pravnik, 2 profesora jezika)
- Sektor za zabranu nepoštenih trgovačkih praksi (5 pravnik i 4 ekonomista)
- Sektor za opće poslove (2 pravnik, 2 ekonomista, 1 upravni pravnik, 2 referenta i 1 KV vozač).

Vijeće za zaštitu tržišnog natjecanja je sastavljeno od pet članova. Na dan 31. prosinca 2024. Vijeće je bilo sastavljeno od 1 ekonomista i 4 pravnik, odnosno četiri žene i jednog muškarca.

Prosjeck godina radnika AZTN-a je 46 godina, a s obzirom na spol u AZTN-u je zaposleno 36 žena i 20 muškaraca.

Svakodnevne upravne i stručne poslove obavlja stručna služba AZTN-a koju čine magistri prava s položenim pravosudnim ispitom i magistri ekonomije, redom stručnjaci u području prava i politike tržišnog natjecanja te informatičari specijalizirani u području digitalne forenzike. Treba naglasiti da na svakom predmetu u pravilu radi tim koji se sastoji, ovisno o složenosti predmeta, od najmanje jednog pravnik s položenim pravosudnim ispitom i najmanje jednog ekonomista, kojima se često pridružuje i informatičar.

Službene osobe iz stručne službe AZTN-a vode upravne (ispitne) postupke iz nadležnosti AZTN-a odnosno u postupku utvrđuju činjenice i okolnosti, a Vijeće temeljem utvrđenog činjeničnog stanja donosi meritornu odluku u svakom pojedinom predmetu na temelju koje AZTN rješava pojedinu upravnu stvar.

U 2024. godini došlo je do prestanka radnog odnosa u odnosu na jednog radnika, koji je temeljem Sporazuma o trajnom premještanju nastavio radni odnos u jednoj državnoj agenciji.

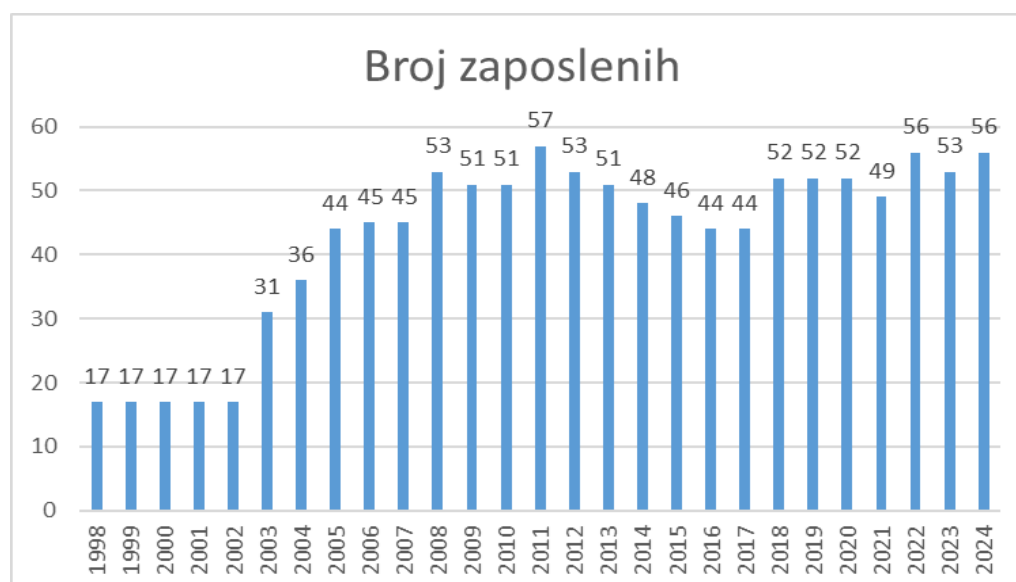
AZTN je u 2024. godini objavio tri javna natječaja za zapošljavanje te su na istima odabrane četiri osobe koje su potom zaposlene u AZTN-u. Nakon postupka zapošljavanja provedenog temeljem javnog natječaja, jedna radnica je zaposlena u Odjelu za utvrđivanje zlouporaba, dok je druga zaposlena u Odjelu za pravna pitanja utvrđivanja nepoštenih trgovačkih praksi, a kao nužno potreban kadar za uspješno izvršavanje zadaća odjela. Radnice su zaposlene 20. svibnja 2024., odnosno 1. lipnja 2024. godine.

Jedan postupak natječaja proveden je zbog popunjavanja upražnjenog radnog mjesta u Odjelu za pravne poslove i upravljanje ljudskim potencijalima u Pisarnici, zbog premještaja radnika u drugi odjel unutar AZTN-a. Nova radnica zaposlena je 1. kolovoza 2024. godine. Jedan postupak proveden je u Odjelu za međunarodnu i europsku suradnju obzirom da je voditeljica toga odjela izabrana na mjesto članice Vijeća za zaštitu tržišnog natjecanja te je postojala potreba za zapošljavanjem u navedenom odjelu. Nova radnica je zaposlena od 22. srpnja 2024. godine.

Za potrebe provođenja navedenih javnih natječaja AZTN je ishodio potrebne prethodne suglasnosti od Ministarstva gospodarstva.

Na Slici 1. prikazan je broj zaposlenih u AZTN-u od 1998. do 2024. godine.

Slika 1.: Broj zaposlenih u AZTN-u u razdoblju od 1998. do 2024. godine

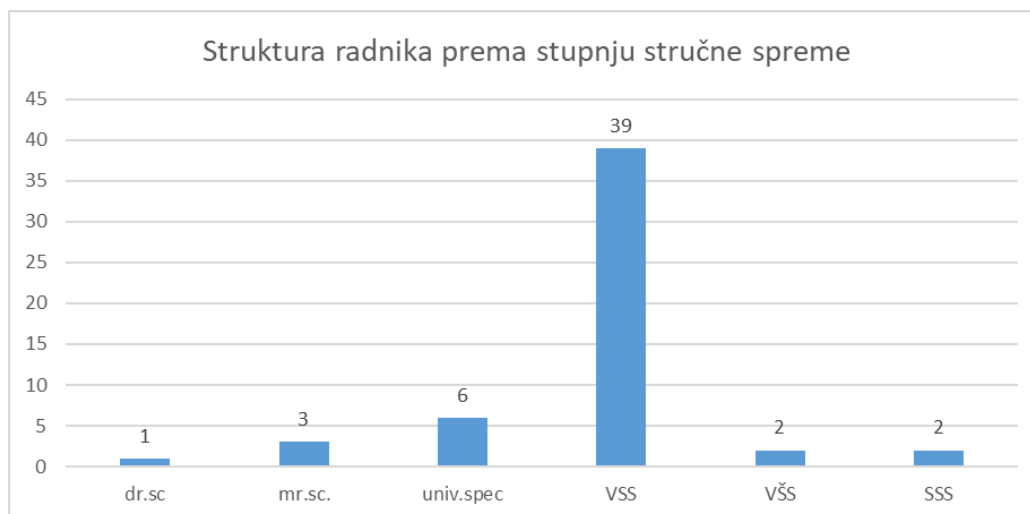

Izvor: AZTN

Većinu zaposlenih u AZTN-u čini visokoobrazovani kadar. Čak 23 % radnika ima završene poslijediplomske studije, 75 % ima visoku ili višu stručnu spremu, dok srednju stručnu spremu imaju dva zaposlena.

Na Slici 2. prikazana je struktura radnika AZTN-a u 2024. godini prema stupnju stručne spreme.

Slika 2.: Struktura radnika AZTN-a u 2024. godini prema stupnju stručne spreme

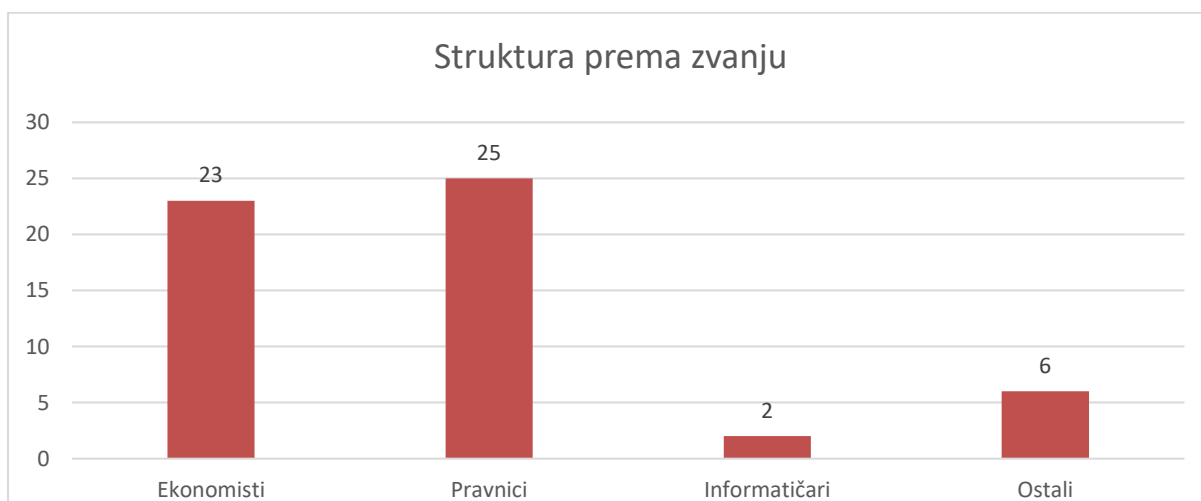

Izvor: AZTN

Većina zaposlenih, ukupno njih 80%, su magistri prava odnosno diplomirani pravnici, i magistri ekonomije odnosno diplomirani ekonomisti. Svi pravnici kao voditelji postupaka u nadležnosti AZTN-a moraju imati položen pravosudni ispit, a za vođenje postupka utvrđivanja uvjeta za izricanje novčanih kazni potreban je i radni staž od najmanje četiri godine nakon položenog pravosudnog ispita.

Na Slici 3. prikazana je struktura radnika AZTN-a u 2024. godini prema zvanju.

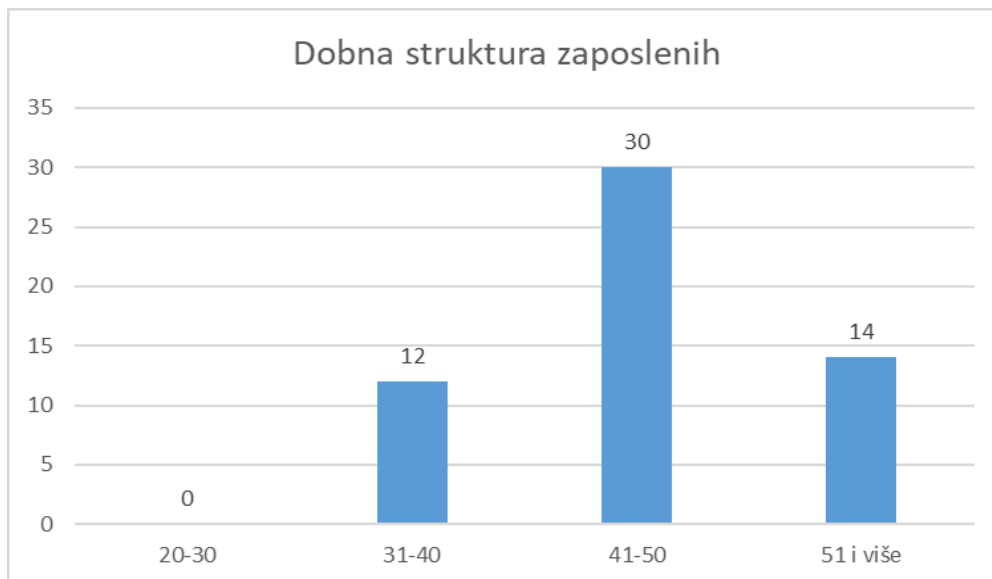
Slika 3.: Struktura radnika AZTN-a u 2024. godini prema zvanju

Izvor: AZTN

Na Slici 4. prikazana je struktura radnika AZTN-a u 2024. godini prema životnoj dobi.

Slika 4.: Struktura zaposlenih u AZTN-u prema životnoj dobi u 2024. godini

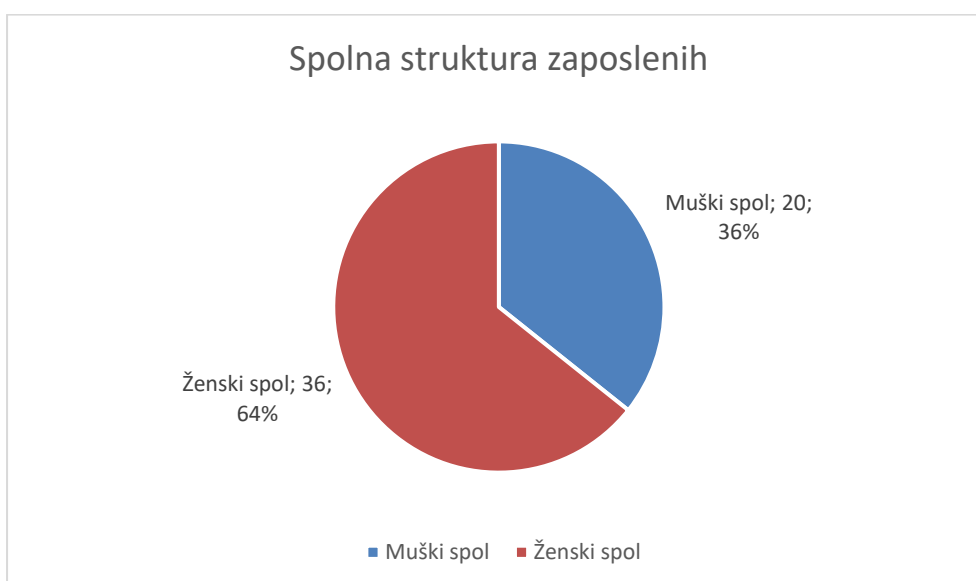

Izvor: AZTN

Prosjek godina radnika AZTN-a je 46 godina, a s obzirom na spol zaposleno je 36 žena i 20 muškaraca.

Na Slici 5. prikazana je spolna struktura zaposlenih u AZTN-u u 2024. godini.

Slika 5.: Spolna struktura zaposlenih u AZTN-u 2024. godini

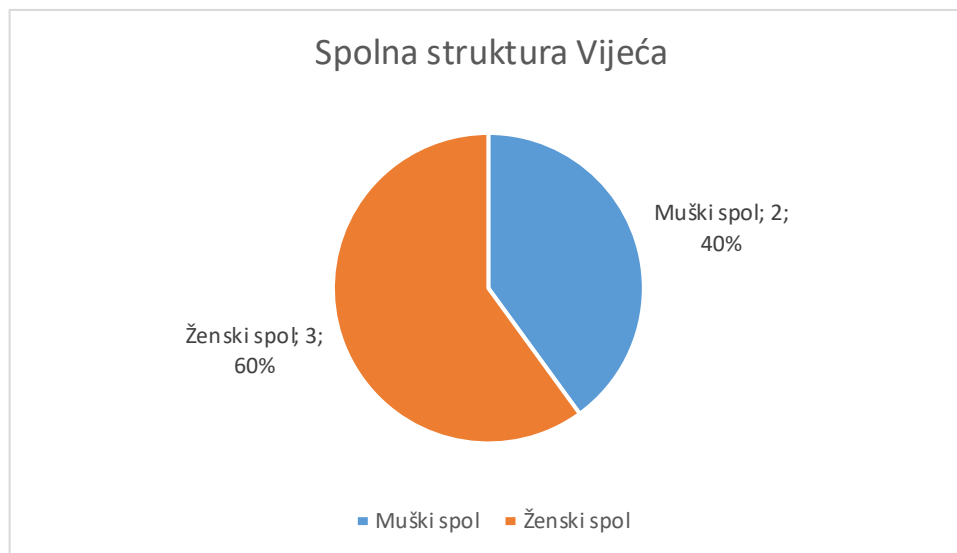

Izvor: AZTN

Veći postotak zaposlenih žena u AZTN-u (60%) ukazuje na primjenu načela nediskriminacije prilikom zapošljavanja te davanja prednosti teže zapošljivim skupinama. To potvrđuje i spolna struktura na rukovodećim položajima. Tako 75% članova Vijeća čine žene, predsjednica Vijeća je žena, dok ih je na ostalim rukovoditeljskim položajima čak 64%.

Na Slici 6. prikazana je spolna struktura Vijeća AZTN-a u 2024. godini.

Slika 6.: Spolna struktura Vijeća AZTN-a u 2024. godini

Izvor: AZTN

11. Društveno odgovorno poslovanje u AZTN-u

Društveno odgovorno poslovanje AZTN-a usmjereno je na usklađivanje s rastućim etičkim, ekološkim, pravnim i javnim standardima. U kontekstu etičke odgovornosti, AZTN ima imenovanog etičkog povjerenika te je donio etički kodeks koji usmjerava poslovanje prema prihvaćenim etičkim načelima. U svakodnevnoj praksi zaposlenici AZTN-a aktivno sudjeluju u zaštiti okoliša, dok je AZTN uspostavio ugovorene postupke za zbrinjavanje otpadnog papira i uništavanje dokumentacije koja sadrži poslovne tajne.

S obzirom na pravne i javne standarde, AZTN provodi transparentne javne natječaje za zapošljavanje, redovito odgovara na upite građana, stranaka i novinara te osigurava objavu svojih odluka na službenim mrežnim stranicama. U poslovnim procesima AZTN se fokusira na efikasnost, ekonomičnost i efektivnost kao ključne smjernice u upravljanju javnim organizacijama.

Društvena odgovornost AZTN-a također se ogleda u ispunjavanju zakonskih obveza, ali i u investiranju u ljudski kapital, zaštitu okoliša, izgradnju odnosa s vanjskim dionicima te optimizaciju poslovnih troškova. U upravljanju ljudskim resursima, AZTN se zalaže za politiku jednakih mogućnosti za žene i muškarce, osiguravajući ravnopravan pristup napredovanju, dodatnim edukacijama i usavršavanjima. Osim toga, načelo jednakosti među spolovima primjenjuje se i u pogledu plaća jer zaposlenici oba spola na istim pozicijama primaju jednake naknade.

U svom svakodnevnom poslovanju AZTN nastoji usklađivati sve poslovne aktivnosti s najboljim europskim praksama te promicati društveno odgovorno poslovanje.

12. Digitalizacija sustava u AZTN-u

AZTN je uspješno integriran u ZUP IT sustav. Trenutno, unos podataka u sustav nije automatiziran već zahtijeva aktivno sudjelovanje službenih osoba i voditelja postupaka. Ovaj proces omogućuje nadležnim tijelima detaljan uvid u status upravnih postupaka, čime se doprinosi poboljšanju učinkovitosti, transparentnosti i zakonitosti upravnih postupaka koje AZTN provodi.

ZUP IT sustav također omogućava poboljšanu komunikaciju između javnih tijela i stranaka u postupcima. Kroz funkcionalnosti sustava, stranke imaju pristup informacijama o statusu svojih predmeta, čime se smanjuje potreba za upitima i olakšava suradnja između svih sudionika upravnih procesa. Osim toga, kontinuirana nadogradnja i prilagodba ZUP IT sustava omogućava uvođenje novih funkcionalnosti i poboljšanja u skladu s promjenama u zakonodavstvu ili potrebama korisnika. Ovo osigurava da sustav ostane relevantan i učinkovit u podršci upravnim procesima. U konačnici, ZUP IT sustav predstavlja ključni korak u modernizaciji javne uprave, pružajući alate za učinkovitu provedbu zakonodavstva, poboljšanu komunikaciju s građanima i poslovnim subjektima te jačanje povjerenja u institucije javnog sektora.

AZTN također na svojoj mrežnoj stranici ima sustav anonimne prijave kartela i drugih zabranjenih sporazuma. Budući da su zabrana sudjelovanja u protutržišnim djelovanjima i sporazumima kao i sankcije koje mogu snaći prekršitelje općepoznati, uobičajeno je da se radnje obuhvaćene takvim djelovanjima i sporazumima odvijaju tajno te da je dokumentacija s tim u vezi svedena na minimum. Svi koji imaju određena saznanja o povredama tržišnog natjecanja i/ili o njihovom prikrivanju mogu pomoći u njihovom otkrivanju i sankcioniranju podnošenjem potpuno anonimne prijave.

Predmet prijave su sve raspoložive informacije ili saznanja koje netko ima o povredama tržišnog natjecanja kao što su primjerice utvrđivanje ili usklađivanje kupovnih ili prodajnih cijena, podjela tržišta, raspodjela kupaca, ograničavanje proizvodnje, tržišta ili tehnološkog razvoja, namještanje ponuda u javnoj nabavi, isključivanje konkurenata s tržišta, ograničavanje prava kupca da slobodno određuje prodajnu cijenu proizvoda, ograničavanje područja na kojem kupac može prodavati proizvode iz sporazuma, ograničavanje međusobne opskrbe između distributera unutar selektivne distribucije i slično. Prijava se podnosi putem specijaliziranog programa za prijavljivanje, zaprimanje i postupanje s informacijama o zabranjenim sporazumima. Slične programe koriste EK i tijela za zaštitu tržišnog natjecanja u EU kako bi se osigurala anonimnost prijavitelja te potpunost, cjelovitost i povjerljivost zaprimljenih informacija.

Program omogućuje dvosmjernu komunikaciju kako bi se eventualno moglo zatražiti dodatne informacije ili pojašnjenja od podnositelja. Nakon zaprimanja prijave, program kreira jedinstvenu potvrdu prijave kojom se može u svakom trenutku prijaviti u program, provjeriti status prijave, dopuniti prijavu, priložiti dokumentaciju kojom se raspolaže ili pročitati poruke (<https://www.aztn.hr/kartel/prijava-kartela/>)

13. Zaključak

AZTN je u 2024. godini uspješno ostvario zadane prioritete, s posebnim naglaskom na otkrivanje i sankcioniranje najtežih povreda tržišnog natjecanja. Među istaknutim primjerima je postupanje na tržištu telekomunikacijske opreme, čime je dodatno potvrđena usmjerenost Agencije na tržišta od posebnog značaja za potrošače i gospodarstvo. Istodobno, AZTN nastavlja s provedbom strateških ciljeva, posebice onih koji se odnose na promicanje pokajničkog programa, jačanje digitalnih alata i suzbijanje zabranjenih sporazuma u javnoj nabavi. Tako se osigurava dosljedna provedba zakona te stabilan i predvidiv okvir za učinkovito tržišno natjecanje i održiv gospodarski razvoj.

Ulaganjem u vlastite institucionalne kapacitete i kontinuiranim stručnim usavršavanjem svojih zaposlenika, AZTN se pozicionira kao moderan, učinkovit i neovisan regulator sposoban odgovoriti na sve složenije izazove tržišta potičući konkurentno tržišno gospodarstvo i zaštitu interesa potrošača.

AZTN će nastaviti usmjeravati svoje aktivnosti na otkrivanje i sankcioniranje najtežih povreda prava tržišnog natjecanja, s posebnim naglaskom na zabranjene horizontalne sporazume (kartele) među konkurentima koji uzrokuju značajne financijske štete potrošačima, tržištu, kupcima i društvu u cjelini. Ovaj segment predstavlja ključni prioritet AZTN-a, osobito u kontekstu suzbijanja kartela povezanih s namještanjem ponuda u postupcima javnih nabava. Uz to, AZTN će nastaviti s praćenjem i analiziranjem potencijalnih zlouporaba vladajućeg položaja poduzetnika na tržištu.

Provedba propisa iz nadležnosti AZTN-a, koja podrazumijeva korištenje svih istražnih alata, kao i primjenu adekvatnih kazni s preventivnim učinkom, ostat će temeljni alat za odvraćanje drugih poduzetnika od povrede tržišnih propisa.

Rad AZTN-a nastaviti će se i u području ocjene koncentracija poduzetnika, budući da one doprinose zaštiti konkurencije i sprječavanju prekomjerne koncentracije tržišta, što bi moglo dovesti do negativnih učinaka poput povećanja cijena, smanjenja kvalitete proizvoda i gubitka inovacija. Posebna pažnja bit će posvećena maloprodajnom sektoru prehrambenih proizvoda i mješovite robe, kao i medijskom sektoru, uz stalno praćenje razvoja relevantnih propisa EU-a.

U svojoj ulozi savjetodavnog tijela, AZTN će nastaviti pružati stručna mišljenja i ukazivati na potrebu za usklađivanjem zakonodavnog okvira s pravilima tržišnog natjecanja, čime aktivno doprinosi razvoju pravne sigurnosti i poticanju tržišnog natjecanja. Također, edukativne aktivnosti i jačanje svijesti o važnosti tržišnog natjecanja ostat će važan dio rada AZTN-a te će se nastaviti s aktivnostima koje promiču svijest o važnosti tržišnog natjecanja, provodeći edukacije, seminare, webinare i promociju temeljnih pojmova tržišnog natjecanja.

Transparentnost rada i dalje će biti prioritet, stoga će AZTN nastaviti objavljivati relevantne odluke, izvješća i istraživanja putem svoje mrežne stranice, LinkedIn stranice i elektroničkog biltena „AZTN Info“. Planiraju se i dalje provoditi sektorska istraživanja tržišta, uključujući tržište distributivne trgovine na malo i veliko mješovitom robom, pretežito hranom, pićima i

higijenskim proizvodima za domaćinstvo u RH te nastavak praćenja tržišta uz mogućnost pokretanja novih istraživanja u slučaju promjene tržišnih uvjeta.

U području zabrane nepoštenih trgovačkih praksi u lancu opskrbe poljoprivrednim i prehrambenim proizvodima, AZTN će nastaviti primjenu ZNTP-a te istraživati usklađenost sadržaja ugovora i načina poslovanja kupaca i dobavljača s odredbama toga zakona.

Na međunarodnom planu, AZTN će nastaviti suradnju s tijelima EU-a i drugih zemalja te raditi na implementaciji preostalih preporuka OECD-a. Nastavit će aktivno sudjelovati u radu Europske mreže za zaštitu tržišnog natjecanja (ECN), kao i u drugim relevantnim tijelima i radnim skupinama koje se bave regulacijom digitalnih tržišta i umjetne inteligencije. Kroz razmjenu iskustava i sudjelovanje u zajedničkim inicijativama, AZTN će dodatno jačati svoje kapacitete za djelovanje u ovom izazovnom i kompleksnom području.

Uslijed dinamičnih promjena na tržištu i sve brže digitalizacije gospodarstva, umjetna inteligencija predstavlja jedan od ključnih čimbenika koji će oblikovati budućnost tržišnog natjecanja. Prepoznavši značaj ovih promjena, AZTN u nadolazećem razdoblju planira pojačano usmjeriti stručne i institucionalne kapacitete na razumijevanje, praćenje i regulaciju učinaka umjetne inteligencije na konkurentnost tržišta. U tu svrhu, planira se suradnja s akademskim i istraživačkim institucijama, kao i povezivanje s europskim regulatornim tijelima u okviru postojećih mreža i inicijativa.

Budući da se pod utjecajem digitalne tehnologije mijenjaju i uvjeti tržišnog natjecanja, AZTN je spreman za proaktivno i stručno djelovanje. U nadolazećem razdoblju, AZTN će u okviru svojih nadležnosti nastaviti s pravovremenim prilagodbama regulatornog okvira, s ciljem očuvanja i jačanja učinkovitog tržišnog natjecanja u digitalnom dobu.

1. PRILOG I. Odluke AZTN-a iz 2024. godine objavljene na mrežnim stranicama AZTN-a

	Datum, KLASA	Predmet	Područje	Vrsta odluke
1	11.01.2024 UP/I 034-03/2023-03/012	AZTN protiv Zavoda za javno zdravstvo Bjelovarsko-bilogorske županije	Tržišno natjecanje	Rješenje o odbacivanju inicijative
2	15.01.2024 011-01/2023-02/005	Ministarstvo pravosuđa i uprave ⁷⁶ - Nacrt prijedloga Zakona o upravnim sporovima	Tržišno natjecanje	Mišljenje
3	23.01.2024 UP/I 034-03/2023-01/010	AZTN - prethodno ispitivanje stanja na mjerodavnom tržištu pomorskog prijevoza putnika u korčulanskom arhipelagu	Tržišno natjecanje	Rješenje o odbacivanju inicijative
4	6.03.2024 011-01/2024-02/002	Središnji državni ured za razvoj digitalnog društva- Prijedlog Zakona o provedbi Uredbe (EU) 2022/868 o Europskom upravljanju podacima i izmjeni Uredbe (EU) 2018/1724 (Akt o upravljanju podacima)	Tržišno natjecanje	Mišljenje

⁷⁶ U skladu sa Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o ustrojstvu i djelokrugu tijela državne uprave („Narodne novine“ broj 57/24.), Ministarstvo pravosuđa i uprave je nastavilo s radom kao Ministarstvo pravosuđa, uprave i digitalne transformacije

5	6.03.2024 011-01/2024-02/001	Pružanje usluge preventivne i preventivne obvezne dezinfekcije, dezinfekcije i deratizacije - mišljenje	Tržišno natjecanje	Mišljenje
6	14.03.2024 UP/I 034-03/2023-03/020	AZTN- prethodno ispitivanje stanja na tržištu -Inicijativa Oziris d.o.o., Matulji protiv Maratela mreže d.o.o.	Tržišno natjecanje	Rješenje o odbacivanju inicijative
7	14.03.2024 UP/I 034-03/2023-04/003	AZTN protiv TP VARAŽDIN d.o.o., Varaždin	Nepoštene trgovačke prakse	Rješenje o utvrđenim nepoštenim trgovačkim praksama
8	14.03.2024 UP/I 034-03/2023-01/017	AZTN – prethodno ispitivanje stanja na mjerodavnom tržištu pružanja usluga depozita od strane banaka; povod inicijativa fizičke osobe	Tržišno natjecanje	Rješenje o odbacivanju inicijative
9	14.03.2024 UP/I 034-03/2023-03/021	AZTN protiv KAUF LAND HRVATSKA k.d., Zagreb	Nepoštene trgovačke prakse	Rješenje o utvrđenim nepoštenim trgovačkim praksama
10	8.04.2024 UP/I 034-03/2024-02/001	KONČAR – Ulaganja d.o.o., Zagreb, Napredna energetska rješenja d.o.o., Zagreb i Dalekovod, d.d. Zagreb – promjena iz zajedničke u pojedinačnu kontrolu	Tržišno natjecanje	Ocjena dopuštenosti koncentracije na I. razini
11	18.04.2024 UP/I 034-03/2024-01/001	AZTN - prethodno ispitivanje stanja na mjerodavnom tržištu pružanja odvjetničkih usluga vezano uz primjenu Zakona o javnoj nabavi - povod inicijativa Odvjetničkog društva Dragičević i partneri d.o.o. protiv Plinacro d.o.o., Zagreb	Tržišno natjecanje	Rješenje o odbacivanju inicijative

12	24.04.2024 UP/I 034-03/2023-03/017	AZTN protiv HD-WIN ARENA SPORT d.o.o., Zagreb	Tržišno natjecanje	Rješenje o odbacivanju inicijative
13	24.04.2024 UP/I 034-03/2023-03/019	AZTN protiv Zagrebački velesajam d.o.o.	Tržišno natjecanje	Rješenje o odbacivanju inicijative
14	3.05.2024 034-08/2024-01/036	Javni natječaj Koprivničko-križevačke županije radi davanja u zakup prava lova „Carevdar“ - mišljenje	Tržišno natjecanje	Mišljenje
15	7.06.2024 034-08/2024-01/046	Zračna luka Pula d.d., Pula – Opći uvjeti za korištenje parkirališta Zračne luke Pula za usluge autotaksi prijevoza	Tržišno natjecanje	Mišljenje
16	19.06.2024 UP/I 034-03/2024-02/003	Stjepan Talan, Varaždin i Advance Capital Partners d.d., specialni investicijski sklad, k.d., Ljubljana, Republika Slovenija i SLOVIS d.o.o., Varaždin	Tržišno natjecanje	Ocjena dopuštenosti koncentracije na I. razini
17	19.06.2024 UP/I 034-03/2024-02/005	PERUTNINA PTUJ d.o.o., Ptuj, Republika Slovenija i TONI d.o.o., Donji Kraljevec	Tržišno natjecanje	Ocjena dopuštenosti koncentracije na I. razini
18	24.06.2024 UP/I 034-03/2024-02/002	Granolio d.d. za proizvodnju, trgovinu i usluge, Zagreb i dio poslovanja ŽITO d.o.o. za proizvodnju i trgovinu, Osijek	Tržišno natjecanje	Rješenje o odbacivanju prijava namjere provedbe koncentracije poduzetnika
19	4.07.2024 UP/I 034-03/2024-03/010	AZTN-provedba prethodnog ispitivanja stanja na mjerodavnom tržištu u smislu ZZTN-a-povod inicijativa poduzetnika Veterinarske ambulante Labin d.o.o. protiv poduzetnika Bioinstitut d.o.o.	Tržišno natjecanje	Rješenje o odbacivanju inicijative

20	4.07.2024 UP/I 034-03/2023-01/016	AZTN - prethodno ispitivanje stanja na mjerodavnom tržištu distribucije IT opreme; povod inicijativa Virtualis virtualni sustavi d.o.o., Zagreb protiv Ingram micro d.o.o.	Tržišno natjecanje	Rješenje o odbacivanju inicijative
21	4.07.2024 UP/I 034-03/2023-03/011	AZTN protiv Zagreb plakat d.o.o.	Tržišno natjecanje	Rješenje o odbacivanju inicijative
22	11.07.2024 UP/I 034-03/2024-02/006	Agronom d.o.o., Požega i Ruris Agro d.o.o., Županja	Tržišno natjecanje	Ocjena dopuštenosti koncentracije na I. razini
23	18.07.2024 UP/I 034-03/2023-01/018	AZTN - prethodno ispitivanje stanja na mjerodavnom tržištu osiguranja - inicijativa protiv HUO-a i njegovih članova	Tržišno natjecanje	Rješenje o odbacivanju inicijative
24	18.07.2024 UP/I 034-03/2023-02/009	MLIN I PEKARE d.o.o., Sisak, PLODINEC d.o.o., Velika Gorica, ALLIANZ ZB d.o.o. Zagreb i PBZ CO d.d., Zagreb (u svoje ime a za račun fondova) i Čakovečki mlinovi d.d., Čakovec	Tržišno natjecanje	Ocjena dopuštenosti koncentracije na I. razini
25	18.07.2024 UP/I 034-03/2024-02/004	STUDENAC d.o.o., Omiš i maloprodajni dio poslovanja Decentia d.o.o., Veliko Polje	Tržišno natjecanje	Ocjena dopuštenosti koncentracije na I. razini
26	25.07.2024 UP/I 034-03/2024-03/002	AZTN-provedba prethodnog ispitivanja stanja na mjerodavnom tržištu u smislu ZZTN-a-povod inicijativa Hrvatske udruge auto struke, Zagreb protiv Croatia osiguranja d.d., Zagreb	Tržišno natjecanje	Rješenje o odbacivanju inicijative
27	25.07.2024 UP/I 034-03/2024-03/001	AZTN protiv Hrvatski veterinarski institut	Tržišno natjecanje	Rješenje o odbacivanju inicijative

28	1.08.2024 034-08/2024-01/029	Postupanje Grada Dubrovnika u svezi pružanja autotaksi usluge - analiza podzakonskih akata o uvjetima ulaza, prometovanja i izlaza vozila iz zone prometa u zaštićenoj kulturno-povijesnoj cjelini i kontaktnoj zoni Grada Dubrovnika i provedbi javnih natječaja u dijelu koji se odnosi na obavljanje autotaksi djelatnosti	Tržišno natjecanje	Mišljenje
29	8.08.2024 UP/I 034-03/2024-01/005	AZTN - prethodno ispitivanje stanja na mjerodavnom tržištu katastarskih izmjera i izrada elaborata katastarskih izmjera- inicijativa Usus fructus d.o.o.	Tržišno natjecanje	Rješenje o odbacivanju inicijative
30	19.08.2024 UP/I 034-03/2024-02/008	ELKA d.o.o., Zagreb/ KONČAR DST d.d., Zagreb i ELAKON d.o.o., Zagreb	Tržišno natjecanje	Ocjena dopuštenosti koncentracije na I. razini
31	6.09.2024 UP/I 034-03/2024-03/019	AZTN - provedba prethodnog ispitivanja stanja na mjerodavnom tržištu- povod inicijativa g. Šime Peruze i Vir Stan j.d.o.o. protiv Ministarstva pravosuđa, uprave i digitalne transformacije	Tržišno natjecanje	Rješenje o odbacivanju inicijative
32	6.09.2024 UP/I 034-03/2024-03/018	AZTN-provedba prethodnog ispitivanja stanja na mjerodavnom tržištu- povod inicijativa g. Šime Peruze i Vir Stan j.d.o.o. protiv jedinica lokalne samouprave RH	Tržišno natjecanje	Rješenje o odbacivanju inicijative
33	6.09.2024 UP/I 034-03/2024-03/017	AZTN - provedba prethodnog ispitivanja stanja na mjerodavnom tržištu- povod inicijativa g. Šime Peruze i Vir Stan j.d.o.o. protiv Ministarstva pravosuđa, uprave i digitalne transformacije	Tržišno natjecanje	Rješenje o odbacivanju inicijative
34	6.09.2024 UP/I 034-03/2024-03/016	AZTN - provedba prethodnog ispitivanja stanja na mjerodavnom tržištu- povod inicijativa g. Šime Peruze i Vir Stan j.d.o.o. protiv Ustavnog suda RH	Tržišno natjecanje	Rješenje o odbacivanju inicijative

35	6.09.2024 UP/I 034-03/2024-03/005	AZTN-provedba prethodnog ispitivanja stanja na mjerodavnom tržištu- povod inicijativa g. Šime Peruze protiv Ministarstva pravosuđa, uprave i digitalne transformacije	Tržišno natjecanje	Rješenje o odbacivanju inicijative
36	12.09.2024 UP/I 034-03/2023-04/001	AZTN protiv STUDENAC d.o.o., Omiš	Nepoštene trgovačke prakse	Rješenje o utvrđenim nepoštenim trgovačkim praksama
37	16.09.2024 011-01/2024-02/003	Prijedlog zakona o zahtjevima za pristupačnost roba i usluga	Tržišno natjecanje	Mišljenje
38	19.09.2024 UP/I 034-03/2024-02/010	ALFI Renewables, upravljanje alternativnih investicijskih skladov, d.o.o., Republika Slovenija i IVICOM Holding GmbH, društvo sa ograničenom odgovornošću, Republika Austrija i SLAVONIJA POWER d.o.o., Republika Hrvatska, i Bilogora Power d.o.o., Republika Hrvatska	Tržišno natjecanje	Ocjena dopuštenosti koncentracije na I. razini
39	26.09.2024 UP/I 034-03/2024-02/007	CGP d.d., R. Slovenija i Aquaterm d.o.o., Karlovac	Tržišno natjecanje	Ocjena dopuštenosti koncentracije na I. razini
40	9.10.2024 034-03/2023-04/006	AZTN protiv DJELO d.o.o., Bilice	Nepoštene trgovačke prakse	Rješenje o utvrđenim nepoštenim trgovačkim praksama
41	9.10.2024 UP/I 034-03/2024-02/009	TOMMY d.o.o., Split i BRODOKOMERC NOVA d.o.o., Rijeka	Tržišno natjecanje	Ocjena dopuštenosti koncentracije na I. razini

42	25.10.2024 UP/I 034-03/2024-03/006	AZTN-provedba prethodnog ispitivanja stanja na mjerodavnom tržištu-povod inicijativa poduzetnika T-Bone steak d.o.o., Dubrovnik protiv Sanitat Dubrovnik d.o.o. i Grada Dubrovnika	Tržišno natjecanje	Rješenje o odbacivanju inicijative
43	25.10.2024 UP/I 034-03/2024-03/007	AZTN-provedba prethodnog ispitivanja stanja na mjerodavnom tržištu u smislu ZZTN-a-povod inicijativa osobe sa zaštićenim identitetom protiv poduzetnika Zagrebačka burza d.d., Zagreb	Tržišno natjecanje	Rješenje o odbacivanju inicijative
44	25.10.2024 UP/I 034-03/2024-03/004	AZTN protiv Autobusni prijevoz d.o.o.	Tržišno natjecanje	Rješenje o odbacivanju inicijative
45	25.10.2024 UP/I 034-03/2024-03/008	AZTN protiv Credo centar d.o.o.	Tržišno natjecanje	Rješenje o odbacivanju inicijative
46	30.10.2024 UP/I 034-03/2023-01/012	AZTN protiv Čakovečkih Mlinova d.d. Čakovec i Tvornice stočne hrane d.d. Čakovec	Tržišno natjecanje	Rješenje o obustavi postupka
47	30.10.2024 UP/I 034-03/2024-03/013	AZTN - provedba prethodnog ispitivanja stanja na mjerodavnom tržištu -povod inicijativa poduzetnika Dilber logistika d.o.o., Vodice protiv poduzetnika Aluflexpack Novi d.o.o. i Omial Novi d.o.o.	Tržišno natjecanje	Rješenje o odbacivanju inicijative
48	7.11.2024 UP/I 034-03/2024-03/023	Anonimni podnositelj protiv Sancta Domenica, Sveta Nedjelja - radi narušavanja tržišnog natjecanja	Tržišno natjecanje	Rješenje o odbacivanju podneska
49	7.11.2024. UP/I 034-03/23-03/001	AZTN protiv Europapier Adria d.o.o.	Tržišno natjecanje	Rješenje o odbacivanju inicijative

50	4.12.2024 UP/I 034-03/2024-03/003	AZTN - provedba prethodnog ispitivanja stanja na mjerodavnom tržištu u smislu ZZTN-a-povod inicijativa poduzetnika Zeleno i modro d.o.o., Kaštel Štafilić protiv Čistoće d.o.o., Split	Tržišno natjecanje	Rješenje o odbacivanju inicijative
51	4.12.2024 UP/I 034-03/2024-03/011	AZTN-provedba prethodnog ispitivanja stanja na mjerodavnom tržištu- povod inicijativa poduzetnika LMK International d.o.o, Zagreb protiv Hrvatskog Kickboxing Saveza, Osijek i World Association of Kickboxing Organizations, Švicarska	Tržišno natjecanje	Rješenje o odbacivanju inicijative
52	4.12.2024 034-08/2024-01/062	Davanje u zakup lokacija javnih površina Grada Splita za komercijalno oglašavanje	Tržišno natjecanje	Mišljenje
53	4.12.2024 UP/I 034-03/2024-01/004	AZTN - prethodno istraživanje prodaje sladoleda u Poreču, Peškera	Tržišno natjecanje	Rješenje o odbacivanju inicijative
54	4.12.2024. UP/I 034-03/24-01/010	AZTN - prethodno ispitivanje stanja na tržištu - Inicijativa Katalogist d.o.o., Zagreb protiv Prizma distribucija j.d.o.o. Split i Letak Media d.o.o., Zagreb	Tržišno natjecanje	Rješenje o odbacivanju inicijative
55	18.12.2024 011-01/2024-02/007	Ministarstvo gospodarstva - Obrazac naknadne procjene učinaka propisa za Zakon o izmjenama i dopuni Zakona o trgovini („Narodne novine“, broj 33/23.)	Tržišno natjecanje	Mišljenje

56	18.12.2024. UP/I 034-03/2015-01/020	AZTN protiv Ericsson Nikola Tesla d.d., Zagreb, Steiner telekomunikacije d.o.o., Sveta Nedelja, Retel d.o.o., Zagreb, Kodeks d.o.o., Zagreb, Vatel d.o.o., Split, Lumiss d.o.o., Dubrovnik i Mitel Austria GmbH, Republika Austrija	Tržišno natjecanje	Rješenje kojim se utvrđuje zabranjeni sporazum
57	23.12.2024 UP/I 034-03/2021-01/029	AZTN protiv Hrvatski lovački savez	Tržišno natjecanje	Rješenje o utvrđivanju zlouporebe vladajućeg položaja

2. PRILOG II. Odluke sudova iz 2024. godine objavljene na mrežnim stranicama AZTN-a

	KLASA AZTN-a i poslovni broj VUSRH	Tužitelj	Akti AZTN-a	Vrsta odluke VUSRH
1	UP/I-034-03/23-03/009; Usl 1-128/23-9	Š.P.	Rješenje o odbacivanju inicijative	Presuda – tužba se odbija
2	UP/I-034-03/23-03/009; Usl 1-127/23-6	Š.P.	Rješenje o odbacivanju inicijative	Presuda – tužba se odbija
3	UP/I 034-03/2021-01/005; Usl 1-134/23-5	Massive Panels d.o.o.	Rješenje o odbacivanju inicijative	Presuda – tužba se odbija
4	UP/I-034-03/2023-03/007; UsII-246/23-11	ENCRO KULA d.o.o.	Rješenje o odbacivanju inicijative	Presuda – tužba se odbija
5	UP/I-034-03/20-01/019; Usl 1-12/24-3	ROLO-ZAG d.o.o.	Rješenje o odbacivanju inicijative	Presuda – tužba se odbija
6	UP/I 034-03/18-04/026; Usl-3705/2022-8	EUROTEX GLOBAL TRADE d.o.o.	Rješenje o utvrđenim nepoštenim trgovačkim praksama	Presuda – tužba se odbija
7	UP/I-034-03/18-04/026; Usž-2280/2024-2	EUROTEX GLOBAL TRADE d.o.o.	Rješenje o utvrđenim nepoštenim trgovačkim praksama	Presuda – tužba se odbija

8	UP/I 034-03/2021-01/005; Usl 1-134/23-5	Massive Panels d. o. o.	Rješenje o odbacivanju inicijative	Presuda – tužba se odbija
9	UP/I 034-03/2020-04/002; Usl-3325/2021-12	SPAR Hrvatska d.o.o.	Rješenje o utvrđenim nepoštenim trgovačkim praksama	Presuda – tužba se odbija
10	UP/I 034-03/2023-03/003; UsII-166/2023-7	Zagrebački holding d.o.o., Podružnica Čistoća	Rješenje o odbacivanju inicijative	Presuda – tužba se odbija
11	UP/I 034-03/18-01/011; UsII-6/2024-3	Stradivari Trade d.o.o., Abbott Laboratories d.o.o. i Bontech Research Co d.o.o.	Rješenje o odbacivanju inicijative	Presuda – tužba se odbija
12	UP/I 034-03/2023-03/003; UsII-166/2023-7	Primax d.o.o.	Rješenje o odbacivanju inicijative	Presuda – tužba se odbija
13	UP/I-034-03/2022-03/015; UsII-110/2023-5	AGRAM LIFE osiguranje d.d.	Rješenje o odbacivanju inicijative	Presuda – tužba se odbija
14	UP/I- 034-03/2023-01/011; UsII-130/2024-5	Geo projekt d.d.	Rješenje kojim se odbacuje prigovor	Presuda – tužba se odbija
15	UP/I 034-03/2023-01/011; Usl 1-131/2024-5	Aequitas d.o.o.	Rješenje kojim se odbacuje prigovor	Presuda – tužba se odbija
16	UP/I-034-03/2015-01/020; UsII-179/2024-6	Ericsson Nikola Tesla d.d.	Rješenje kojim se utvrđuje zabranjeni sporazum	Presuda – tužba se odbija
17	UP/I-034-03/2015-01/020; UsII-207/2024-7	Ericsson Nikola Tesla d.o.o. i Retel d.o.o.	Rješenje kojim se utvrđuje zabranjeni sporazum	Presuda – tužba se odbija

3. PRILOG III. Novčane kazne izrečene u odlukama AZTN-a iz 2024. godine

Br	Predmeti u kojima je izrečena upravno-kaznena mjera	Vrsta povrede	IZNOS (EUR)
1	AZTN protiv TP VARAŽDIN d.o.o. KLASA: UP/I 034-03/23-04/003	Nepoštene trgovačke prakse	30.000,00
2	AZTN protiv STUDENAC d.o.o., Omiš KLASA: UP/I 034-03/23-04/001	Nepoštene trgovačke prakse	132.000,00
3	AZTN protiv DJELO d.o.o., Bilice KLASA: UP/I 034-03/23-04/006	Nepoštene trgovačke prakse	65.000,00
4	AZTN protiv Ericsson Nikola Tesla KLASA: UP/I 034-03/15-01/020	Tržišno natjecanje – zabranjeni sporazum	785.570,58
5	AZTN protiv Retel KLASA: UP/I 034-03/15-01/020	Tržišno natjecanje – zabranjeni sporazum	23.734,29
6	AZTN protiv Kodeks KLASA: UP/I 034-03/15-01/020	Tržišno natjecanje – zabranjeni sporazum	113.405,66
7	AZTN protiv Vatel	Tržišno natjecanje – zabranjeni sporazum	39.135,04

	KLASA: UP/I 034-03/15-01/020		
8	AZTN protiv Lumiss KLASA: UP/I 034-03/15-01/020	Tržišno natjecanje – zabranjeni sporazum	29.834,54
9	AZTN protiv Mitel Austria GmbH KLASA: UP/I 034-03/15-01/020	Tržišno natjecanje – zabranjeni sporazum	179.288,13
10	AZTN protiv Lovački savez KLASA: UP/I 034-03/21-01/029	Tržišno natjecanje – zlouporaba vladajućeg položaja	89.935,20
	UKUPNO		1.487.903,44